

A Ch'añ Libro DEUTERONOMIO

Deuteronomio sb'i jun libro tic, syalelc'ochi, "syalcot ley junelxo". A d'a jun libro tic tz'ib'ab'ilcan juntzañ tas nivan yelc'och yalnaccan viñaj Moisés d'a eb' israel ayic mantzac c'och eb' d'a lum Canaán. Syalanpaxcot juntzañ sc'ayb'ub'al Dios yed' masanil tas sc'ulejnac Dios chi' yed' eb' ayic yelnaccot eb' d'a Egipto. Syalpaxcot jaye' ab'il ec'nac oyoyoc eb' d'a lum tz'inan luum. A Dios mañ toñejoc scolnac eb' schoñab' sic'b'ilel yuj chi', palta yac'nacpax svach'c'olal d'a yib'añ eb' ayic yec'nac oyoyoc eb' d'a lum tz'inan luum chi'. Yuj chi' smoj val to xajan Dios chi' yuj eb', sc'anab'ajan eb' tas syala', syalan vach' lolonel eb' d'ay, yic syac'ñej svach'c'olal d'a eb'. Ay val jaye' versículo te nivan yelc'och d'a jun libro tic, aton d'a capítulo 6 versículos 4,5 yed' 6. Yalnacpaxcan Jesucristo yuj juntzañ versículo tic ayic sc'ayb'annac eb' anima to a juntzañ checnab'il tic te nivan yelc'ochi.

A d'a capítulo 1 masanto d'a 4, ata' syalcan viñaj Moisés tastac sc'ulejnac d'a tz'inan luum. Axo d'a capítulo 5 masanto d'a 26, ata' syalpaxcot schab'il macañ slolonel viñaj Moisés chi'. A juntzañ chi' cachnab'il yaji, a d'a lajuñe' checnab'il elnaccoti. Syalanpaxcoti tas yovalil sb'eyb'alej eb' israel ayic ol och eb' d'a lum Canaán, yic syicancan lum eb'. A d'a capítulo 27 yed' 28, ata' syal yuj svach'c'olal Dios scha eb'. Axo d'a capítulo 29 yed' 30, ata' syala' to tz'ac'b'ixi strato Dios yac'nac yed' eb' israel d'a

lum vitzal Sinaí. Axo d'a capítulo 31 masanto d'a 34, ata' syal masanil slajvub' slolonel viñaj Moisés yalnaccan d'a eb' yetisraelal. Yalancan sb'a viñ d'a eb', yujto yojtacxo viñ to toxo ol cham viñ. Axo viñaj Josué yac'canoch viñ sq'uexuloc d'a yopisio. Slajvi chi', sq'ue viñ d'a lum vitz scuch Nebo, ata' yilcanb'at lum Canaán viñ, axo ta' cham viñ.

B'ab'el lolonel ix yal viñaj Moisés

¹⁻⁵ A juntzañ lolonel tic ix yal viñaj Moisés d'a eb' yetisraelal ayic ayec' eb' d'a yol yic Moab, d'a slac'anil jun choñab' Zuf d'a tz'inan luum d'a stolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, aton d'a lum Arabá, aton lum ay d'a yichañ a' Chacchac Mar. Ayec' eb' d'a snañal choñab' Parán yed' juntzañixo choñab' tic, aton Tofel, Labán, Hazerot yed' Dizahab.

Ayic toxo ix satjiel chavañ eb' rey yuj viñaj Moisés yed' eb' soldado Israel, aton viñaj Sehón sreyal eb' amorreo cajan d'a Hesbón yed' viñaj Og sreyal Basán cajan d'a Astarot yed' d'a Edrei, ata' yal viñaj Moisés chi' tas schec Jehová yal viñ d'a eb'.

Uxluche' c'ual stec'nab'il d'a lum vitz Horeb, sb'at d'a svitzal Seir masanto sc'och d'a Cades-barnea. Vach'chom icha chi', palta a d'a b'ab'el c'u yic yuxluchil uj yic stz'acvi 40 ab'il yelta eb' d'a Egipto, aton ta' ix yal viñaj Moisés tas syalelc'och juntzañ checnab'il yalnac Jehová d'a viñ yuj eb' schoñab'. Ix yalan viñ icha tic:

⁶ A Jehová co Diosal lolonnac d'ayori d'a lum vitz Horeb, yalannac icha tic: Nivanxo tiempo eyajec' d'a yichtac jun vitz tic. ⁷ A ticnaic, ixiquecxi, tzex b'atcan d'a lum svitzal yic eb' amorreo yed' d'a

masanil yol smach'en eb' d'a Arabá, d'a tzalquix-tac, d'a ch'olquixtac, d'a Neguev yed' d'a stitac a' mar, d'a lum yic eb' cananeo yed' d'a masanil yoltac yic Líbano masanto d'a a' nivan Éufrates, ⁸ yujto toxo ix vac' lum luum chi' d'a yol e c'ab'. Ochañec cajan d'ay yujto vac'nac in ti' vac'an lum d'a eb' e mam eyicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob yed' d'ayex yiñtilal ex eb', xchi Jehová d'ayoñ.

Ochnac yopisio eb' juez
(Ex 18.13-27)

⁹ A d'a jun tiempoal chi' valnac d'ayex: Mañ ol yal-laj ex vilan in ch'ocoj. ¹⁰ Tzijtum cuninal ix ac'ji yuj Jehová co Diosal, yuj chi' a val ticnaic, te nivan choñab'xo oñ aji, lajanxo co b'isul icha q'uen c'anal ay d'a satchañ to mañ b'ischajb'enoc. ¹¹ Aocab' Jehová co Diosal, sDiosal pax eb' co mam quicham, a tz'ac'an q'uib' co b'isul d'a smilalxo, ec'b'al d'a yichañ icha co b'isul ticnaic. Yac'ocab' val svach'c'olal, icha val ix aj yac'an sti'. ¹² Yuj chi' max yal-laj vuj in ch'ocoj ex vilani yed' in b'oanel masanil oval yed' chaclajb'ail ay d'a e cal. ¹³ Yuj chi', siq'uequel eb' viñ te ay sjelanil d'a scal junjun iñtilal, aton eb' aj pensar, eb' ojtacab'ilxo to syal yuuj, a juntzañ eb' chi' ol vac'och eyajaliloc, xin chi.

¹⁴ Axo e tac'vi: Scha co c'ool masanil tas ix a na' chi', xe chi. ¹⁵ Icha chi' aj in sic'anel d'a scal junjun eyiñtilal eb' viñ ay spensar, nivan yelc'ochi, vac'anoch yopisio eb' viñ yoch eyajaliloc: Ay eb' viñ vac'och yajalil d'a mil anima, d'a cien, d'a cincuenta yed' d'a lajuñvañ, slaj och eb' viñ yajalil chi'

d'a yirñtilal. ¹⁶ Añejtona' vac'an juntzañ checnab'il tic d'a eb' eyajalil chi': Tzeyila' tato ay oval ma telajb'ail sq'ue vaan d'a scal eb' quetchoñab', tato ay tas ay d'a scal chavañoc eb', mato ay tas ay d'a scal junoc yed' junoc ch'oc choñab'il, vach'ñej tzeyutej e b'oan yaj d'a eb' d'a stojolal. ¹⁷ Ayic tze b'oan yaj d'a eb', malajocab' sq'uexañil eb' d'a yol e sat. Lajanñej tzeyutej d'a eb' emnaquiltac yed' d'a eb' nivac yelc'ochi. Mocab'a junoc b'aj tzex xivi, yujto a jun eyopisio chi', mañ eyicoc, yujto ac'b'il d'ayex yuj Dios. Tato ay val tas te nivan yaj jun, tzeyic'cot d'ayin, a inxo ol in b'o yaj d'a eb', xin chi d'a eb'.

¹⁸ Ata' valnac masanil d'a eb' tastac yovalil sc'ulej eb'.

A eb' lajchavañ ilum luum
(Nm 13.1—14.4)

¹⁹ Ayic quel d'a lum vitz Horeb, co d'iñb'anb'at d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' amorreo, yuj co c'anab'ajan tas syal Jehová co Diosal. Te ay smay eyila' ayic oñ ec'ñej d'a jun nivan tz'inan lum chi', masanto oñ c'och d'a Cades-barnea. ²⁰ Ata' val d'ayex to toxo oñ c'och d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' amorreo, aton jun chi' ol yac' Jehová co Diosal d'ayoñ. ²¹ Ochañec an, iq'uec ec' luum, cajnajañec ta', icha ix aj yalan Jehová d'ayoñ, aton co Diosal yed' eb' co mam quicham. Mañ ex xivoc, mocab' chab'axq'ue e c'ool, xin chi. ²² A exxo tic ul eyal d'ayin: Te vach' ama tato ay jayvañoc oñ tzoñ b'ab'laj b'ati yic tzoñ b'at quil juntzañ choñab' chi', tzoñ paxta yic tzul calani tas b'eal b'aj ol oñ b'atoc yed' tas choñab'il b'aj ol oñ ochoc, xe chi.

²³ A tas eyal chi', vach' vab'i. Yuj chi' in siq'uel lajchavañ vinac d'a e cal, junjun d'a junjun iñtilal. ²⁴ Aton eb' chi' b'at d'a tzalquixtac, sc'och eb' d'a sch'olanil Escol, yec'chaj eb' d'a juntzañ lugar chi' smasanil. ²⁵ Slajvi chi' yic'ancot eb' jab'oc sat tas avab'il d'a jun luum chi' d'ayoñ. A yuj tas yal eb' chi', yuj chi' nachajel cuuj to te vach' lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayoñ. ²⁶ A exxo tic, maj yal e c'ol ex b'at d'a jun luum chi', palta to e tenec' tas yal Jehová co Diosal. ²⁷ Axo b'aj ayex ec' chi', ex och ijan eyalan icha tic: A Jehová malaj sgana d'ayoñ, yuj chi' oñ yiq'uelta d'a Egipto yujñej oñ yac'anoch d'a yol sc'ab' eb' amorreo, yic tzoñ satanel eb'. ²⁸ Axo ticnaic jun, ¿b'ajtil ol oñ b'atoc? A eb' quetchoñab' tz'alani to ata' ay eb' viñ vinac te tec'an, nivac vinac, chaañ steel eb' viñ d'a quichañ, nivac choñab' juntzañ schoñab' eb', te chaañ yajoch smuroal spatictac. Ix yilanpax juntzañ nivac vinac yiñtilal viñaj Anac eb'. A yuj masanil juntzañ chi', junelñej ix chab'axq'ue co c'ool, xe chi.

²⁹ Ichato chi' in tac'vi: Mañ ex xiv yuj juntzañ chi'. ³⁰ A Jehová co Diosal ol b'ab'laj d'a quichañ, a' ol ac'an oval cuuj, icha val tas ix aj quilan tas ix sc'ulej cuuj d'a Egipto, ³¹ yed' d'a tz'ingan luum. Yed' val yipal oñ yic'ancot d'a yoltac b'e d'a tz'ingan lum chi', masanto ix yal co javi d'a tic, icha val junoc mamab'il to sya'ilej yal yuninal, xin chi. ³² Palta a ex tic maj eyac'och Jehová co Diosal d'a e c'ool. ³³ A val Jehová chi' b'ab'el d'a quichañ. A d'ac'valil syac' saquilq'uinal d'ayoñ icha junoc c'ac', axo d'a c'ualil, sch'oxpax yed' jun asun b'aj tzoñ b'ati yed' b'aj tzoñ och vaan.

*Cotnac yoval Jehová d'a eb' israel
(Nm 14.20-35)*

³⁴ Ayic yab'an Jehová tas eyal chi', te cot yoval, yac'an sti' icha tic: ³⁵ Malaj val junoc juntzañ vinac te chuc spensar tic ol ilan lum luum vac'nac in ti' vac'an d'a e mam eyicham. ³⁶ Añej viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone ol ilan luum, yuj chi' a d'a viñ yed' yirñtilal ol vac' lum xid' eyil chi', yujto ix sc'anab'ajej viñ yed' smasanil sc'ol tas ix vala', xchi Jehová chi'.

³⁷ Eyuj val a ex tic, yuj chi' cotpax yoval Jehová d'ayin, yalan d'ayin icha tic: Mañ ol ach ochpaxlaj d'a luum a ach tic. ³⁸ A viñaj Josué yuninal viñaj Nun scolvaj ed'oc, a viñ ol och a q'uexuloc. Yuj chi' iptzitej viñ yujto a viñ ol ac'an jun luum chi' d'a eb' etisraelal tic, xchi d'ayin.

Yalanpax d'ayex icha tic: ³⁹ Vach'chom a ex tic tzeyac'och d'a e c'ool to ol ochcan eb' eyuninal checab'oc d'a eb' ajc'ool, palta a eb' eyuninal mantalaj spensar chi', ol och eb' d'a jun luum chi'. A in ol vac' lum smacb'enoc eb'. ⁴⁰ Yacb'an manto elc'ochlaj, meltzajañec d'a tz'inan luum, tzex b'atcan junelxo d'a b'e sc'och d'a a' Chacchac Mar, xchi Jehová chi' d'ayin.

*Ac'b'il ganar eb' israel d'a Horma
(Nm 14.39-45)*

⁴¹ A ex tic, eyal d'ayin icha tic: Ix och co mul d'a Jehová co Diosal, palta a ticnaic jun, coyec, caq'uec quip icha val ix aj yalan Jehová d'ayori, xe chi. Eyic'anb'at eyamc'ab' yic oval, a e naani to secojtac ol aj eyic'an lum tzalquixtac chi'. ⁴² Palta a Jehová alani to sval d'ayex: Mañ eyac' oval, mañ

e tec'b'ej e b'a d'a eb' ajc'ool, axo talaj tz'aji tzex yac'an ganar eb', yujto mañ ol in b'at'aj eyed'oc, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

⁴³ Vac' juntzañ chi' eyojtaquejeli, palta a ex tic maj e chalaj eyab'i. Axo aji, e tenec' tas yal Jehová chi', eyac'an icha e gana, q'ue ex d'a tza-lquixtac chi'. ⁴⁴ Yuj chi' a eb' amorreo cajan ta', elta eb' d'ayex icha noc' noc'al chab', masanto yal ex yac'an ganar eb' d'a Seir, c'ochřej eb' d'a Horma. ⁴⁵ Axo yic ex meltzaj jun, och ex ijan eyoc' d'a yichañ Jehová, palta majxo tac'voc'aj d'ayex. ⁴⁶ Yuj chi' te nivan tiempoal oñ ec' d'a yol smach'en Cades chi'.

2

A tas ujinac d'a tz'inan luum

¹ Slajvi chi', co b'at d'a tz'inan luum, d'a b'e sc'och d'a a' Chacchac Mar, icha val aj yalan Jehová d'ayin. Te nivan tiempoal oñ ec' d'a tza-lquixtac d'a yol yic Seir. ² Slajvi chi', yalan Jehová d'ayin: ³ Te nivan tiempo ex ec' oyoyoc d'a lum tzalquixtac tic. Ixiquecxi ticnaic d'a stojolal norte. ⁴ Al juntzañ checnab'il tic d'a eb' etchoñab' to a d'a yol yic eb' e c'ab' eyoc ol ex ec'oc, aton eb' yiñtilal viñaj Esaú, eb' cajan d'a Seir. A eb' chi' ol xiv eb' d'ayex. Añej jun, tze tañvej val e b'a, ⁵ mocab' eyac' oval yed' eb', yujto malaj jab'oc slum eb' ol vac' d'ayex, yujto masanil lum tzalquixtac d'a yol yic Seir chi', yicřej lum eb' yiñtilal viñaj Esaú chi'. A in vac'nac lum d'a eb'. ⁶ Yuj chi' ol e man masanil tas ol e va d'a eb', ol e tup a a' ol eyuq'uej, xchi d'ayin.

⁷ A Jehová co Diosal chi' yac'nac val svach'c'olal d'a quib'añ d'a masanil tas co c'ulej. A d'a jun 40 ab'il tic, ayñejoch qued'oc, tzoñ starivejñej b'aj tzoñ ec' d'a jun nivan tz'inan luum tic. Malaj b'aj ix yac' palta tas d'ayoñ yuuj.

⁸ Icha chi' aj co cotñej d'a stitac sluum eb' co c'ab' coc, aton eb' yiñtilal viñaj Esaú cajan d'a Seir. Oñ cotcan d'a b'e tz'ec' d'a Arabá, scot d'a Elat yed' d'a Ezión-geber. Co meltzajpax d'a b'e tz'ec' d'a tz'inan lum d'a yol yic Moab. ⁹ Axo yalan Jehová d'ayin icha tic: Mañ e tzuntzej eb' moabita, yiñtilal viñaj Lot. Mañ eyac' oval yed' eb', yujto malaj jab'oc slum eb' d'a yol smacb'en ol vac' d'ayex. A in vac'nac masanil smacb'en viñaj Ar d'a eb', xchi d'ayin. ¹⁰ (Ata' cajan eb' emita d'a peca'. Te nivan choñab' yaj eb', chaañ steel eb', lajan val eb' icha eb' yiñtilal viñaj Anac. ¹¹ Refaita eb', icha eb' yiñtilal viñaj Anac chi', palta emita tz'aj yalan eb' moabita chi' d'a eb'. ¹² A d'a masanil smacb'en Seir, ata' ec'nac cajan eb' horeo. Axo eb' yiñtilal viñaj Esaú pechannaquel eb', satanel eb', axo eb' cajnajnac d'a slum eb' chi', icha ix co c'ulej a oñ israel oñ tic d'a lum luum ix yac' Jehová d'ayoñ.) ¹³ Axo ajjun, yalan Jehová: Ixiqec ticnaic, tzex ec' d'a yol a' taquiñ melem scuchan Zered, xchi, yuj chi' oñ ec' ta'.

¹⁴ Atax d'a yic oñ ec' d'a Cades-barnea, masanto pax d'a jun c'u oñ ec'ta d'a yol a' taquiñ melem Zered chi', atax ta' ix ec' 38 ab'il, yuj chi' a masanil eb' viñ quetchoñab' stiempo sb'at d'a oval ayic quelta d'a Egipto, toxo ix cham eb' icha ajnac yac'an sti' Jehová. ¹⁵ A yoval sc'ol Jehová chi' ix cot d'a yib'añ eb', yuj chi' ix cham eb' smasanil.

16 Ayic mařxalaj junoc juntzař eb' viř vınac chi', 17 yalan Jehová d'ayin: 18 A ticnaic ec'ařecb'at d'a smojonal yic Moab d'a chořab' Ar. 19 Palta ayic tze chalan e b'a yed' eb' amonita, eb' yiřtilal pax viřaj Lot, mař e tzuntzej eb', mař eyac' oval yed' eb', yujto malaj jab'oc e macb'en ol vac' ta', yujto vac'nacxo jun luum chi' smacb'enoc eb', xchi d'ayin. 20 (Ařejtona', a jun luum chi' yic eb' re-faita d'a peca', yujto ec'nac cajan eb' ta', aton eb' scuchan zomzomeo yuj eb' amonita d'a peca'. 21 A jun chi', te nivan chořab', tzijtum anima ay d'ay, te chaař steel eb' icha eb' yiřtilal viřaj Anac. A Jehová ac'annac satel eb' yuj eb' amonita chi'. A eb' amonita chi' pechannaquel eb', scajnajnaccan eb' ta'. 22 Lajan val ajnac icha ajnac eb' yiřtilal viřaj Esaú, ayic sc'ochnac eb' d'a lum Seir. A Jehová ac'annac satel eb' horeo, scannacxořej eb' yiřtilal viřaj Esaú d'a slum eb' chi'. 23 Icha pax chi' ajnac eb' aveo ayec' cajan d'a slac'anil Gaza. A eb' chi' satnaquel eb' d'a junelřej yuj eb' filisteo cotnac d'a Caftor. Icha chi' ajnac scajnajcan eb' filisteo chi' ta'.) 24 Yalanxi Jehová icha tic: Ixiquec, tzex c'axpajec' d'a a' taquiř melem Arnón, ol vac'och eb' amorreo d'a yol e c'ab' yed' viřaj Sehón, cajan d'a Hesbón, aton viř sreyal eb'. Aq'uec oval yed' eb', tzeyic'anec' sluum eb'. 25 A val ticnaic tz'el yich vac'anoch junjun chořab' d'a yolyib'ařq'uinal tic d'a xivc'olal d'ayex. Ayic ol yab'an e pecal eb', ol ib'xoq'ue eb', axořej xivelal ol och d'a eb', xchi Jehová chi'.

*Ac'jinac ganar viřaj rey Sehón
(Nm 21.21-30)*

²⁶ A d'a tz'inan luum yic Cademot, ata' in chec-cot juntzañ checab' d'a viñaj Sehón, aton viñ rey cajan d'a Hesbón, yic vach' syal juntzañ tic eb' d'a vach'ilal d'a viñ: ²⁷ Sco nib'ej tzoñ ec' d'a yol a macb'en, añej d'a yol nivan b'e ol oñ ec'oc, malaj b'aj ol oñ comon b'atcan d'a yol a choñab' chi'. ²⁸ Ol co tup tas ol cab'lej yed' a a' ol cuq'uej. Añej to sco c'an d'ayach to tzoñ ec' d'a yol a macb'en chi', ²⁹ masanto ol yal co c'axpaj d'a a' Jordán, ol oñ c'och d'a lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayoñ, icha ix oñ yutej schaan ec'ta eb' yiñtilal viñaj Esau cajan d'a Seir yed' eb' moabita cajanpax d'a Ar, xin chicot d'a viñ.

³⁰ Palta a viñaj Sehón chi', maj yal-laj sc'ol viñ oñ scha ec'ta d'a yol smacb'en chi', yujto a Jehová co Diosal ix ac'an sc'ulej viñ yic malaj sgana viñ, yic scan eb' d'a yol co c'ab', icha chi' ix aji.

³¹ Yuj chi' yal Jehová d'ayin icha tic: A val d'a jun rato tic svac'och viñaj Sehón yed' smacb'en d'a yol e c'ab'. Ochañec ticnaic d'a yol smacb'en tic, yic tz'ochcan eyicoc, xchi d'ayin.

³² Ix elta viñaj Sehón chi' oñ scha yed' masanil soldado, yic syac' oval eb' qued'oc d'a Jahaza.

³³ Axo Jehová co Diosal ix ac'anoch viñ d'a yol co c'ab'. Ix co satanel viñ yed' yuninal yed' masanil schoñab'. ³⁴ Masanil junjun choñab' d'a yol smacb'en viñ ix ac'jioch d'a yol co c'ab', ix co satancanel d'a junelñej. Ix co milcham eb' smasanil yed' eb' ix ix yed' masanil unin. Mañxo junoc pitzan ix can cuuj. ³⁵ Añej juntzañ tastac ix quic'cani, aton masanil noc' noc' yed' juntzañ tas ix ilchaj cuuj d'a juntzañ choñab' ix co satel chi'. ³⁶ Ix quiquej slum eb' chi' smasanil, scotñej

d'a Aroer ay d'a spañanil stitac a' Arnón masanto d'a Galaad yed' masanil juntzañ choñab' ay d'a sch'olanil a' Arnón chi'. Mañxalaj mach ix stec'b'ej sb'a d'a quichañ, yujto a Jehová co Diosal ix ac'anoch eb' d'a yol co c'ab'. ³⁷ Palta a oñ tic, maj oñ ochlaj d'a schoñab' eb' amonita ay d'a tzalquixtac, ma pax d'a sti' a' Jaboc, icha val ix yutej yalan Jehová d'ayoñ.

3

Ac'jinac ganar viñaj Og sreyal Basán (Nm 21.31-35)

¹ Ix lajvi chi', ch'ocxo junxo b'e ix quic'a', ix oñ b'atcan d'a Basán, palta a viñaj Og, sreyal jun choñab' chi', ix elta viñ yed' smasanil soldado yac' oval qued'oc d'a Edrei.

² Yuj chi', ix yalan Jehová d'ayin: Mañ ex xivoc, yujto a jun viñ chi' yed' soldado yed' schoñab' toxo ix vac'och d'a yol e c'ab' yic tze sataneli, icha ix eyutej viñaj Sehón sreyal eb' amorreo cajan d'a Hesbón, xchi d'ayin.

³ Icha chi' ix yutej Jehová co Diosal yac'an viñaj Og chi' yed' schoñab' d'a yol co c'ab'. Ix co milancham eb' smasanil, mañxalaj junoc pitzan ix can cuuj. ⁴ Ix cac'anpax ganar masanil junjun choñab' d'a yol smacb'en viñ. Mañxa junoc maj cac' ganar, syalelc'ochi, masanil yol yic Argob d'a yol smacb'en viñaj Og d'a Basán, 60 choñab' chi' smasanil. ⁵ Masanil juntzañ choñab' chi', te chaañ yajoch smuroal, spuertail yed' q'uen q'ueen c'atanoch syamnub'aloc spuertail chi'. Tzijtum pax choñab' malaj smuroal ix co sateli. ⁶ Masanil

juntzañ chi' ix co sateli, icha ix co c'ulej yed' viñaj Sehón sreyal Hesbón. Yuj chi' ix co satel masanil eb' viñ vinac yed' eb' ix ix yed' masanil eb' unin. ⁷ Axoñej noc' smolb'etzal noc' eb' cajc'ol chi' yed' masanil tastac ay d'a eb' ix quic'cani.

⁸ Icha val chi' ix aj yac'ji slum eb' amorreo d'a yol co c'ab' d'a jun tiempoal chi', aton eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, sb'atñej d'a a' taquirñ melem Arnón, masanto sc'och d'a svitzal Hermón. ⁹ (A jun vitz chi' Sirión sb'i yuj eb' aj Sidón, axo eb' amorreo, Senir sb'i yuj eb'.) ¹⁰ Masanil juntzañ choñab' d'a yol smacb'en viñaj Og d'a Basán, ix cac' ganar, aton juntzañ choñab' d'a lum pañan, masanil d'a yol yic Galaad yed' Basán, masanto d'a Salca yed' Edrei. ¹¹ (Axoñej viñaj rey Og yiñtilal eb' anima chañ steel aycañ d'a jun lugar chi'. A scaxail viñ yic smuquil, nab'a q'ueen. Chañe' val metro steel, quenxoñej mañ chab'oc metro sat, chequelto d'a choñab' Rabá d'a yol yic eb' amonita.)^{3.11}

*A smacb'en eb' ix can d'a sc'axepal a' Jordán
(Nm 32.1-42)*

¹² A lum lum ix co maccan d'a jun tiempoal chi', ix vac' lum yicoc eb' junjun choñab'il d'a yiñtilalcan Rubén yed' d'a eb' yiñtilalcan Gad, aton lum scotñej d'a Aroer, d'a stitac a' taquirñ melem Arnón, masanto sjavi d'a snañal svitzal lum Galaad. ¹³ Axo janic'xo lum Galaad chi' jun, masanil lum Basán, aton smacb'en viñaj Og d'a yalañtaxo yed' pax lum Argob, ojtacab'il to slum

3.11 **3:11** A jun lolonel sb'inaj d'a tic chab' tas syalelc'ochi, “scaxail chamnac” ma “ch'at”.

eb' refaíta. A lum chi' ix vac' d'a nañal yiñtilalcan Manasés. ¹⁴ (A viñaj Jair, yiñtilal Manasés chi' ix ic'ancan lum Argob, masanto d'a smojonal lum Gesur yed' Maaca. Ix yac'anoch sb'i viñ d'a Basán chi', yuj chi' Havot-Jair ix sb'iejñejcani.) ¹⁵ A d'a viñaj Maquir ix vac' lum Galaad chi'. ¹⁶ Axo d'a yiñtilalcan Rubén yed' d'a yic Gad ix vac' lum ay d'a snañal Galaad yed' a' taquiñ melem Arnón. A d'a snañal yol ch'olan ay smojonal, masanto sc'och d'a a' taquiñ melem Jaboc, aton d'a smojonal yic eb' amonita. ¹⁷ A smojonal b'aj tz'em c'u, aton a' Jordán, sc'ochñej d'a a' ñajab' Cineret, masanto sc'och d'a a' mar yic Arabá, aton a' mar Muerto, aton d'a yich svitzal Pisga, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' mar Muerto chi'.

¹⁸ A d'a jun tiempoal chi', ix vac' juntzañ checnab'il tic d'a eb' yiñtilalcan Rubén, d'a eb' yic Gad yed' d'a nañalxo eb' yiñtilalcan Manasés. Ix valan icha tic: A Jehová co Diosal ix ac'an jun luum tic e macb'enoc. Axo masanil eb' viñ vinac syal yac'an oval d'a e cal, b'ab'lajocab' eb' viñ d'a yichañ eb' quetisraelal tic. ¹⁹ Axoñej eb' ix eyetb'eyum yed' eb' eyuninal scan d'a e choñab' ix vac' chi' yed' noc' e molb'etzal noc'. Vojtac to tzijtum noc' noc' molb'il eyuuj. ²⁰ Colvajañec yed' eb' quetisraelal, masanto ol yic'can lum luum eb' ol yac' Jehová, aton d'a sc'axepalec' a' Jordán tic. Aton val yic ol yac'an sjunc'olal Jehová d'a eb', icha ix yutej yac'an d'ayex tic, ichato chi' ol yal e paxta d'a e lum ix vac' tic, xin chi' d'a eb'.

²¹ A d'a viñaj Josué ix vac' jun checnab'il tic: Ix quil val tastac ix sc'ulej Jehová co Diosal yed' chavañ rey tic. Icha chi' ol yutoc d'a masanil eb'

rey d'a yoltac smacb'en b'aj ol ach ec'ñej. ²² Mañ ach xivoc, yujto a Jehová co Diosal ol ac'an oval cuuj, xin chi d'a viñ.

Maj chajiochljaj viñaj Moisés d'a Canaán

²³ A d'a jun tiempoal chi' ix in tevi d'a Jehová, ix valan icha tic: ²⁴ Mamin Jehová, a ach ix a chael yich a ch'oxani to te nivan elc'ochi, ix a ch'oxan a poder d'ayin a checab' in tic. Malaj junocxo Dios d'a satchaañ, ma d'a sat lum tic syal sc'ulan tastac satub'tac icha tza c'ulej tic. ²⁵ Yuj chi' tzin tevi d'ayach to tzin a chaec' d'a junxo sc'axepalec' a' Jordán, yujto tzin nib'ej svil jun tzalquixtac mañxo jantacoc svach'il yed' svitzaltac Líbano, xin chi. ²⁶ Palta eyujñej ix cot yoval Jehová chi' d'ayin. Maj schalaj yab' tas ix in c'an chi' d'ay, palta ix yal d'ayin icha tic: C'ocb'ilxo chi', mañxo al jun lolonel chi' d'ayin. ²⁷ Añej tzach q'ue d'a jolom vitz Pisga, scham val ilancanb'at lum d'a norte, d'a sur, b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u, yujto mañxo ol ach c'axpajec' d'a a' Jordán chi'. ²⁸ Yuj chi' tza c'ayb'ej val viñaj Josué sic'lab'il, yujto a viñ ol cuchb'an in choñab' tic. A viñ ol pojanec' jun lum tzilcanb'at tic, xchi Jehová chi' d'ayin.

²⁹ Icha chi' ix aj co can d'a ch'olan d'a yichañ Bet-peor.

4

Ix yec viñaj Moisés sna eb' israel

¹ A ticnaic jun, ex vetchoñab' Israel, ab'ec val checnab'il yed' b'eyb'al ol val d'ayex, yic tze c'anab'ajej yed' e b'eyb'alani, yic vach' ol yal eyoch d'a sat lum lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex,

sDiosal pax eb' co mam quicham. Ol ex cajnajcan ta'. ² Mañ ol eyac'och stz'acub' juntzañ lolonel ol val tic d'ayex, ma ol eyiq'ueli, palta to ol e c'anab'ajej schecnab'il Jehová co Diosal icha val tz'aj valan tic d'ayex. ³ Eyilnac val tas utajnac eb' ochnac ejmelal d'a jun dios Baal yic Peor, val d'a eyichañ satjinaquel eb' yuj Jehová. ⁴ A exxo pax tic ochnac ex tzac'an yuj Jehová, ina pitzan exto. ⁵ Scham val eyab'ancani to a c'ayb'ub'al yed' checnab'il yic Jehová co Diosal svalcanel d'ayex, yic vach' ol e b'eyb'alej ayic ol e chaan lum lum chi' e macb'enoc. ⁶ Scham val e c'anab'ajan juntzañ checnab'il tic, yic ol checlajel d'a yichañ juntzañ nación to te jelan ex. Ayic ol yab'an juntzañ checnab'il tze c'anab'ajej tic eb', ol yalan eb' icha tic: Yelton val te jelan jun choñab' tic, nivan nación ton val, xcham eb'. ⁷ Malaj junocxo nivan nación ayec' sdiosal yed'oc, icha val yajec' Jehová co Diosal d'a co cal tic, scolvaj qued'oc ayic tzoñ avaj d'ay. ⁸ Malaj junocxo nación ay sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il tojol yaj icha jun c'ayb'ub'al svalcanel d'ayex tic ticnaic. ⁹ Yuj chi', c'anab'ajejec, siq'ueccan d'a e pensar, yic vach' max b'at satc'olal eyuuj d'a tas ix eyila', mañ eyiq'uel juntzañ tic d'a e pensar yach'an pitzan ex, tzeyalcan d'a eb' eyuninal yed' d'a eb' eyi e chiquin.

Lolonnac Dios d'a sjolom lum vitz Horeb

¹⁰ Naeccot d'a yic jun c'u ayic ayoñec' d'a yichañ Jehová co Diosal d'a lum vitz Horeb, ayic yalannac d'ayin icha tic: Molb'ej eb' etchoñab' smasanil yic vach' ol vac' yojtaquejel in lolonel eb', ol sc'ayb'ancan eb', yic vach' ay velc'och d'a yol

sat eb' yacb'an pitzan eb' d'a sat lum tic yed' sc'ayb'ancan yuninal eb', xchi Jehová chi' d'ayin. ¹¹ Ayic ayoñec' d'a yich lum vitz chi', axo d'a luum sq'ue val c'ac' yed' sq'ue topan stab'il d'a chaañ, q'uic'xoñej yilji satchaañ yuuj. ¹² Lolonnac Jehová d'ayoñ d'a cal c'ac' chi'. Cab'nac val yoch sjaj sloloni, palta maj quilochlaj jab'oc. ¹³ Ayic yalan-naccan strato qued'oc, yalnac to sco c'anab'ajej lajuñe' checnab'il stz'ib'ejnacoch d'a chab' pachañ q'uen q'ueen. ¹⁴ Yalannacpax Jehová d'ayin to tzex in c'ayb'ej d'a schecnab'il yed' d'a sc'ayb'ub'al chi', yic vach' tze c'anab'ajej e b'eyb'alan d'a sat lum luum ol e macb'enej d'a sc'axepalec' a' Jordán chi'.

Cachnab'il yic max och ejmelal'R'd'a juntzañ yechel

¹⁵ Ayic slolonnac Jehová d'ayoñ d'a lum vitz Horeb chi', a d'a jun c'u chi', malaj junoc tas eyil d'a cal c'ac' chi'. ¹⁶ Naec val coti yic max eyixtejb'at e b'a e b'oanq'ue junoc yechel tas e diosaloc, yechel junoc vinac, ma yechel junoc ix ix, ¹⁷ ma yechel noc' noc' ay d'a sat luum tic, ma yechel noc' much, ¹⁸ ma yechel junoc noc' tz'ec' ñereroc, ma tz'ec' jachjon d'a sat luum tic, ma yechel noc' chay, ma junocxo noc' ay d'a yol a a'. ¹⁹ Añejtona' ayic tzex q'ue q'uelan d'a satchaañ tzeyilanq'ue c'u, q'uen uj yed' jantac q'uen c'anal yed' masanil tastac ay d'a satchañ chi', tzeyil val e b'a, yic max och d'a e pensar to tzex och ejmelal d'ay, ma tzeyalan e b'a d'ay, yujto a Jehová Dios ix b'oan masanil juntzañ chi' yic tz'och yopisio d'a masanil choñab' ay d'a sat luum tic. ²⁰ Palta a Jehová oñ ic'annaquelta d'a choñab' Egipto b'aj mañ jantacoc syaelal b'aj ayoñ

ochi, ichato ayoñ och d'a scal junoc nivan c'ac' b'aj tz'ulax q'uen q'ueen. Oñ yiq'uelta yic vach' tzoñ och schoñab'oc, ichaton caj ticnaic. ²¹ Cotnac yoval Jehová chi' d'ayin eyuuj. Yalannac to mañxo ol in ec' d'a sc'axepal a' Jordán, mañxo ol in c'och d'a sat lum luum mañ jantacoc svach'il ol yac' e macb'enoc chi'. ²² Yuj chi', a d'a tic ol in chamoc, mañxo ol in c'axpajec'laj d'a a' Jordán chi'. A exxo tic, ol ex c'axpajec'oc, ol ex cajnaj d'a lum luum mañ jantacoc svach'il chi'. ²³ B'at ta val strato Jehová co Diosal satc'olal eyuuj, aton strato ix yac' qued'oc. Malajocab' junoc yechel tze b'o'o, yic tzeyaloch e diosaloc, yujto ay yovalil yuj Jehová. ²⁴ Scot yoval Jehová d'a mach tz'och ejmelal d'a junocxo tasi. A val yoval sc'ol lajan icha te' c'ac' stz'ab'at masanil tastac yuuj.

²⁵ A ticnaic toxo ol ex c'och cajan d'a jun luum chi', palta ayic nivanxo tiempo ayex ec' ta', ayic ayxo eyuninal yed' eyi e chiquin, tzeyil val e b'a, xe yixtejtab'atlaj e b'a tze b'oanq'ue junoc yechel e diosaloc, tzeyac'anoch e mul d'a yichañ Jehová co Diosal. Tato icha chi', ol e tzuntzejcot yoval sc'ool co Diosal chi'. ²⁶ Svac'canoch satchaari yed' sat lum tic testigoal, tato icha chi' ol e c'ulej, d'a val elañchamel ol ex satel d'a junelñej. Mañxo nivanoc tiempo ol ex ec' d'a sat lum chi', aton lum ay d'a sc'axepal a' Jordán chi'. ²⁷ Axo jayvañoc ex olto ex canoc, ol ex saclemcanb'at d'a juntzañxo ch'oc nacional, ata' ol ex yac'canb'at Jehová. ²⁸ Ata' ol eyaq'uem e b'a d'a juntzañ comon dios b'ob'il yuj eb' anima d'a te te' yed' d'a q'uen q'ueen, max yal-laj yilani, max yab'laj, max yal-laj svaan junoc

tasi, max yab'paxlaj jab'oc sjab' junoc tas.

²⁹⁻³⁰ Palta tato d'a scal eyaelal chi' sna sb'a e c'ool, tze naancoti to ańej d'a Jehová co Diosal smoj eyac'anem e b'a, tato tzeyalxi e b'a d'ay, tze c'anab'ajan d'a smasanil e c'ool, tato icha chi', ³¹ mań ol ex yactejanlaj. Mań ol ex satjiel yuj d'a junelńej, mań ol b'at satc'olal strato yac'nac yed' eb' co mam quicham, yujto ayńej yoq'uelc'olal.

³² Naeccot juntzań tiempoal ec'nach'at d'a peca', atax sb'oannac eb' anima co Mam Dios d'a yolyib'ańq'uinal tic, b'at e c'anb'an b'aj sc'och c'aman yolyib'ańq'uinal tic, tato ayxo b'aj ix uji, ma ayxo b'aj ix ab'chaj junoc tas te nivan yelc'och icha jun tzuji d'a co cal tic. ³³ Malaj junocxo chońab' ix ab'an yoch sjaj co Mam Dios, yic slolonelta d'a cal c'ac', icha val aj cab'an a oń tic, palta maj oń champaxlaj. ³⁴ Malaj junocxo dios sic'anelta junoc chońab' d'a scal junocxo chońab' icha val ajnac oń yic'anelta Jehová d'a Egipto yuj co vach'iloc. Quilnac val ayic sch'oxan jantac spoder yac'an oval cuuj, sch'oxannac juntzań tas satub'tac yilji yed' yaelal yed' xivc'olal ayic oń yic'anelta d'a Egipto chi'. ³⁵ A juntzań chi' ch'oxji val quila', yic scojtaquej val eli to malaj junocxo Dios, ańejton val Jehová. ³⁶ Ato d'a satchań cab'nac val sloloni, oń sc'ayb'ani. Axo d'a sat lum tic, sch'oxnac nivac c'ac' d'ayoń, cab'annac val slolonelta d'a cal c'ac' chi'. ³⁷ A val Jehová xajanannac eb' co mam quicham, yuj chi' oń sic'naccanel a oń yińtil oń can eb'. Slajvi chi' oń yic'anelta d'a Egipto, ayńej och qued'oc yed' val spoder. ³⁸ Van satanel juntzań nivac chońab' te

ec'to yip d'ayoñ yic squiquejcan slum eb' chi', icha val van yuji ticnaic. ³⁹ Yuj chi', canocab' d'a e pensar to añej Jehová Dios yaj d'a satchaañ yed' d'a sat lumum tic, malaj junocxo. ⁴⁰ Yuj chi' c'anab'ajejec sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il svalcanel d'ayex d'a jun c'u tic, yic vach' ol aj yec' tiempo eyuuj yed' eb' eyiñtilal. Ol najatb'oc e q'uinal d'a sat lum lumum ix yac' Jehová d'ayex d'a junelñej, xchi viñaj Moisés d'a eb' choñab' israel.

Choñab' b'aj scol sb'a eb' smac'ancham'R'junoc anima

⁴¹ Ix sic'anel oxe' choñab' viñaj Moisés d'a sc'axepalec' a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u. ⁴² Ata' syal scolan sb'a junoc mach smac'ancham junoc yetanimail to mañ sc'anoc sc'ool, malaj b'aj syac' oval yed'oc d'a yalañtaxo. A jun chi', syal scolan sb'a d'a junjunoc juntzañ choñab' chi'. ⁴³ A juntzañ choñab' chi', aton Beser d'a yac'lical tz'inan lumum mach'il yuj eb' yiñtilalcan Rubén, Ramot d'a yol yic Galaad, mach'il yuj eb' yiñtilalcan Gad. Axo junxo, aton Golán, ay d'a yol yic Basán, mach'il yuj eb' yiñtilalcan Manasés.

⁴⁴⁻⁴⁵ (Aton val juntzañ checnab'il tic ix yal viñaj Moisés d'a eb' yetchoñab'. A jantac c'ayb'ub'al, cachnab'il yed' checnab'il tic ix yal viñ d'a eb' atax yelnaccot eb' d'a Egipto. ⁴⁶ Ix yal juntzañ tic viñ ayic aytoec' eb' d'a ac'lic d'a yichañ choñab' Bet-peor, d'a slac'anil sti' a' Jordán, d'a lum mach'il yuj viñaj Sehón sreyal eb' amorreo. A viñaj Sehón chi', a d'a choñab' Hesbón ec'nac viñ. Ac'b'il ganar viñ yuj viñaj Moisés chi' yed' eb' yetchoñab' ayic ayxo yelta eb' d'a Egipto. ⁴⁷ Icha chi' ix aj

scan eb' israel d'a lum smacb'en viñaj Sehón chi' yed' d'a lum macb'il yuj viñaj Og sreyal Basán d'a yalañtaxo. A eb' tic sreyal eb' amorreo d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán. ⁴⁸ A luum chi' sb'atñej lum d'a choñab' Aroer d'a stitac a' Arnón, masanto d'a nivan vitz Sirión, añeja' scuchanpax Hermón. ⁴⁹ Masanil smacb'en eb' chi', aton pañan ay d'a sti' a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u, masanto sc'och lum d'a a' mar Muerto, aton d'a yich lum vitz Pisga.)

5

A lajuñe' checnab'il

(Ex 20.1-17)

¹ Ix smolb'an masanil eb' yetisraelal viñaj Moisés, ix yalan viñ d'a eb':

Ex vetchoñab', ab'ec val ticnaic, ol valcan juntzañ cachnab'il yed' checnab'il d'ayex, yic scham val e c'ayb'ani yed' e b'eyb'alani.

² A Jehová co Diosal yac'nac jun strato qued'oc d'a lum vitz scuchan Horeb. ³ Mañocñej yed' eb' co mam quicham yac'nac strato chi', palta yac'nacpax qued'oc co masanil a oñ molan oñ ec' tic. ⁴ A val Jehová lolonnac d'ayoñ d'a jolom vitz chi', cab'nac val tas yal chi' ayic slolonelta d'a cal c'ac'. ⁵ A in can in d'a e nañal yed' Jehová chi' yic sval d'ayex tas syala', yujto ex xivq'ue d'a jun c'ac' chi', maj ex q'ue d'a jolom vitz chi', yalan Jehová chi' icha tic:

⁶ A in Jehová e Diosal in, ex viq'uelta d'a Egipto b'aj ayex och checab'oc, mañ eyicoc e b'a.

⁷ Malajocab' junocxo dios b'aj tzex och ejmelal, palta añejocab' d'ayin. ⁸ Malajocab' junoc yechel

junoc tas tze b'ooch e diosaloc, tas ay d'a satchaari, tas ay d'a sat lum tic, ma tastac ay d'a yoltac a a'. ⁹ Mañ ex em riojan d'ay, mañ eyaqu'em e b'a d'ay, yujto a in Jehová e Diosal in, ste cot voval d'ayex tato tzex och ejmelal d'a junocxo tasi. Ol vac'och syaelal eb' mamab'il malaj velc'och d'ay, ol vac'anpax yaelal d'a yib'ari yuninal eb', yixchiquin eb' yed' yiritilal eb'. ¹⁰ Axo eb' tzin xajanani, sc'anab'ajan in checnab'il, ol in xajanej eb' yed' yiritilal yic ol b'eyñejb'atoc.

¹¹ Mañ comonoc tze loc in b'i a in Jehová e Diosal in tic, ma tzeyac' b'inaj in b'i d'a junoc tas d'a ichñej ta', yujto ol vac' yaelal d'a mach icha chi' sc'ulej.

¹² Nivanocab' yelc'och sc'ual ic'oj ip d'ayex yuj in eyic'anchaari, icha ix aj valancan d'ayex. ¹³ Vaque' c'ual tzex munlaj d'a e munlajel. ¹⁴ Axo d'a yuquil c'ual, sc'ual ic'oj ip, vic yaji. Mañ ex munlaj d'a jun c'u chi', ma eb' eyuninal, eb' ix eyisil, eb' viñ e checab', ma eb' ix e checab', noc' e vacax, noc' e chej, ma junocxo noc' e molb'etzal noc', ma eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, palta masanil eb' syic' yip eyed'oc. ¹⁵ Naeccoti to ec'naquex checab'vumal d'a Egipto. A inxo Jehová e Diosal in tic vic'naquexelta yed' in poder. Yuj chi' svala' to tze c'anab'ajej sc'ual ic'oj ip.

¹⁶ Ayocab' yelc'och e mam e nun d'a e sat, icha val ix aj valan d'ayex, yic vach' ol najatb'oc e q'uinal, yic vach' ol ex ajec' d'a sat lum lum ol vac' chi' d'ayex.

¹⁷ Mañ e milcham eb' eyetanimail.

¹⁸ Mañ ex em ajmulal d'a yol sc'ab' eyetb'eyum junjun ex.

19 Mañ ex elc'anoc.

20 Mañ e naq'ue lolonel d'a spatib eb' eyetanimail.

21 Mañ e nib'ejoch ix yetb'eyum junocxo mach, spat, sluum, eb' viñ schecab', eb' ix schecab', noc' svacax, noc' sb'uru, ma junocxo tas ay d'a eb' eyetanimail chi', mañ e nib'ejochi, xchi Jehová d'ayoñ.

A xivc'olal eb' choñab'
(Ex 20.18-26)

22 Aton val juntzañ checnab'il tic te chañ ajnac yalanelta Jehová d'a scal jun nivan q'uic'al asun ayoch sc'ac'al, ayic molan oñ ec' co masanil d'a yich lum vitz chi'. Añej val juntzañ checnab'il tic yalnac, ichato chi' stz'ib'anoch d'a chab' pachañ q'uen q'ueen, yac'an d'ayin. 23 Palta a exxo tic, ayic eyab'an yoch jun jaj chi' d'a scal q'uic'alq'uinal chi', eyilan sq'ue ñilñon c'ac' d'a lum vitz chi', masanil ex yajal eyaj d'a junjun eyirñtilal tic yed' eb' yichamtac vinaquil choñab', ex javi eyal d'ayin icha tic: 24 Val yel, a Jehová co Diosal ix sch'ox val stziquiquial yed' yipalil d'ayoñ, ix cab' val slolon d'a scal c'ac'. A ticnaic toxo ix nachaj val el cuuj tob'an syal slolon Dios d'ayoñ anima oñ tic, palta ina maj oñ chamlaj. 25 ¿Tas yuj sco b'ec co b'a co cham yuj jun c'ac' to ayxo smay chi'? Tato ol cab' val yoch sjaj Jehová co Diosal junelxo, ol oñ chamoc. 26 Malaj val junoc anima syal yab'an yoch sjaj jun Dios pitzan d'a scal c'ac' icha ix cab' a oñ tic, yujto ay schamelal. 27 Vach' a ach tzach och d'a yichañ Jehová co Diosal chi' yic tzab'an masanil tas syala', slavi chi' tzalan d'ayoñ masanil tas syal chi', ol co c'anab'ajani, xe chi d'ayin.

28 Ayic van eyalan chi' d'ayin, van pax yab'an Jehová tas tzeyal chi', yuj chi' yal d'ayin: Toxo ix vab' tas syal jun choñab' tic, ix scha in c'ol tas ix yal eb'. 29 Comonoc ichañej tic spensar eb', ayñej velc'och d'a yol sat eb', sc'anab'ajanñej in checnab'il eb' yic vach' ol aj sb'eyñejb'at eb' yed' eb' yuninal d'a smasanil tiempo. 30 Yuj chi' al d'a eb' to smeltzaj eb' d'a scampamento. 31 A achxo tic, canañ ved' d'a tic, yujto ol val masanil in checnab'il d'ayach yed' in c'ayb'ub'al, ol a c'ayb'an eb' d'ay, yic vach' ol sb'eyb'alej eb' b'aj ay lum lum ol vac' chi' d'a eb', xchi Jehová chi' d'ayin. 32 Yuj chi' b'eyb'alejec masanil schecnab'il Jehová co Diosal. Mañ eyiq'uel d'a e pensar. 33 B'eyb'alejec b'eyb'al ix sch'oxcan Jehová co Diosal, yic te vach'xoñej ol aj e b'eyb'ati, ol najatb'oc e q'uinal d'a sat lum lum ol yac' chi' d'ayex.

6

Jun checnab'il nivan yelc'ochi

1 Aton val juntzañ c'ayb'ub'al, checnab'il yed' cachnab'il tic ix schec Jehová co Diosal val d'ayex, yovalil ol e c'anab'ajej ayic ol eyic'an lum lum d'a sc'axepal a' Jordán. 2 C'anab'ajejec checnab'il sval tic d'ayex yed' eb' eyuninal yed' eb' eyi e chiquin, yic vach' ayñej yelc'och Jehová co Diosal d'a yol e sat ayic ayex ec' d'a yolyib'añq'uinal tic. Tato icha chi', ol najatb'oc e q'uinal. 3 Yuj chi', ex vetchoñab' Israel, ab'ec, aq'uec val och d'a e c'ol e c'anab'ajan juntzañ checnab'il tic, yic te vach'ñej ol aj yelc'ochi, te nivan choñab' ol aj e b'isul d'a sat lum lum yax sat chi', icha ix aj yalan Jehová

co Diosal d'ayoñ, aton pax sDiosal eb' co mam quicham.

⁴ Ex vetchoñab' Israel, ab'ec val: Añej Jehovah co Diosal, malaj val junocxo.

⁵ Tze xajanej Jehovah co Diosal d'a smasanil e c'ool, d'a smasanil e pensar yed' d'a smasanil eyip.

⁶ A juntzañ lolonel sval tic d'ayex ticnaic, siq'ueccan d'a e pensar. ⁷ A juntzañ tic ol eyac'ñej sc'ayb'ej eb' eyuninal d'a junjun c'u. Tzeyalan d'a eb' ayic ayex ec' d'a e pat, ayic van e b'eyi, ayic tzex vayi yed' yic tzex q'ue vaan. ⁸ Tze tzec'anoch juntzañ checnab'il tic d'a e c'ab' yed' d'a snañal e sat ichoc junoc yechel yic tze naancoti.^{6.8} ⁹ Tze tz'ib'anpax och d'a yoyal sti' e pat yed' d'a spuertail smuroal e choñab'.

¹⁰ A Jehovah co Diosal, a' ol ex ic'anb'at d'a jun luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. Ay val nivac choñab' mañ jantacoc svach'il d'a jun luum chi', mañoc ex e b'onac. ¹¹ Ay val te' pat b'ud'an yuj tastac te vach', mañoc ex e b'ud'nac. Ay a' uc'b'ila' joyb'il, mañoc ex eyab'nac syail e joyani. Ay te' uva yed' te' olivo avab'il, mañoc ex eyavejnac. A juntzañ chi', toxoñej ol eyab'lej masanto syal e b'ud'ji. ¹² Ayic ol ujoc juntzañ chi', b'at ta val Jehovah satc'olal eyuuj. Naecoti to a Jehovah chi' ex ic'anelta d'a Egipto, b'aj ayex och checab'oc. ¹³ Ayocab' yelc'och Jehovah co Diosal d'a yol e sat. Añejocab' Jehovah chi' tzeyac' servil, añejocab' sb'i

6.8 **6:8** A eb' israel d'a peca' chi', stz'is juntzañ noc' tz'uum eb', axo juntzañ b'aj tz'ib'ab'loch lajuñe' schecnab'il Dios syaq'uem eb' d'a yool, stzec'anoch eb' d'a snañal sat. Tz'ilchajpax jun tic d'a Ex 13.9,16; Dt 10.12,13; 11.13,18; Mt 23.5.

tze loco' ayic tzeyac'an e ti' e c'ulan junoc tas. ¹⁴ Mañ ex och tzac'an d'a spatic sdiosal eb' anima cajan d'a e lac'anil chi', ¹⁵ yujto scot yoval Jehová co Diosal d'a juntzañ chi'. Ayec' Jehová d'a co cal, axo talaj tz'aji, scot yoval sc'ool tzex sataneli, yujto max yal sc'ol scac'och co pensar d'a junocxo ch'oc diosal.

¹⁶ Mañ eyac' proval Jehová co Diosal, icha e c'ulejnac d'a Masah. ¹⁷ C'anab'ajejec val sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il, aton val jantac schecnab'il ix yala'. ¹⁸ Vach'ñej tzeyutej e pensar yed' e b'eyb'al d'a yichañ Jehová, yic vach'ñej tzex elc'ochi. Ol eyiquej lum luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham. ¹⁹ Ol el lemnaj eb' ajc'ol d'a eyichañ yuj Jehová, icha ix yutej yalani.

²⁰ Tato sc'anb'ej eb' eyuninal d'a b'aq'uir: ¿Tas yuj sco c'anab'ajej juntzañ cachnab'il yed' checnab'il yalnac Jehová co Diosal? tato xchi eb'. ²¹ Tzeyalan d'a eb' icha tic: A oñ tic checab' caj d'a viñ sreyal Egipto d'a peca', axo Jehová ic'annac oñ elta yed' jantac yipalil. ²² A oñ tic quilnac val juntzañ tastac satub'tac yilji yed'nac yaelal yac'naccot Jehová chi' d'a yib'añ viñ sreyal Egipto chi' yed' d'a masanil schoñab' chi'. ²³ Oñ yic'annaqueta ta', oñ yic'annaccot d'a tic d'a lum luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham. ²⁴ Yuj chi' schecnac Jehová co Diosal to yovalil sco c'anab'ajej juntzañ checnab'il tic yuj co naancoti, yic vach'ñej co c'ool, vach'ñej ol aj yec' tiempo cuuj icha caj ticnaic. ²⁵ Yuj chi', tato sco c'anab'ajej icha ajnac yalan Jehová chi', vach' oñ d'a yol sat, xe cham d'a eb'.

7

A schoñab' Jehová sic'b'ilel yuuj
(Ex 34.11-17)

¹ Ayic ol ex yic'anb'at Jehová d'a sat lum lum b'aj yac'nac sti' yac'an d'ayex, a' ol ic'anel uque' nación te nivac, te ay yip d'a eyichañ, aton eb' hitita, eb' gergeseo, eb' amorreo, eb' cananeo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo. ² Ayic ol yac'anoch juntzañ nación chi' Jehová d'a yol e c'ab', ol e satel eb' smasanil, mañ e b'o e trato yed' eb', mocab' oc' e c'ol d'a eb'. ³ Mañ eyac' yic'laj sb'a eb' ix eyisil yed' eb' viñ yuninal eb'. Mañ eyac'pax yic'laj sb'a eb' viñ eyuninal yed' eb' ix yisil eb', ⁴ axo talaj tz'aji, tz'ic'jib'at eb' eyuninal chi' yuj eb' ix d'a spatic sdiosal, tz'och eb' ejmelal d'ay, yuj chi' scot yoval sc'ol Jehová, tzex satjiel yuj d'a elañchamel. ⁵ Tze satpaxel masanil sdiosal eb' b'aj slesalvi, yaltaril yed' q'uen q'ueen yed' te te' yechel Asera b'aj tz'och eb' ejmelal. Tze ñustz'a smasanil. ⁶ A oñ tic schoñab' oñ Jehová Dios, sic'b'il oñ elta yuj d'a scal masanil juntzañ nivac nación d'a sat lum lum tic, yic vach' yicñej Jehová chi' tzoñ ajcani.

A tas yovalil sc'ulej eb' israel

⁷ A val Jehová ix el d'a sc'ol ix oñ sic'aneli, mañ yujoc to nivan nación oñ, ina to jayvañ oññej d'a yichañ juntzañxo nación chi'. ⁸ Palta yujto xajan oñ yuuj yic vach' syaq'uelc'och sti' icha yutejnac yalan d'a eb' co mam quicham, yuj chi' oñ yiq'uelta d'a Egipto b'aj ayoñ och checab'oc, oñ yic'anelta yed' yipalil d'a yol sc'ab' viñ sreyal Egipto chi'. ⁹ Ojtaquejequeli to a Jehová co Diosal añej val

Dios. Tz'elrñejc'och tas syal d'a eb' xajanani, aton eb' sc'anab'ajan schecnab'il. Ayñej och yed' eb' yed' d'a eb' yirñtilal eb' yic ol b'eyrñejb'atoc. ¹⁰ Syac'an spac d'a eb' schacaneli, elarñchamel satel eb' yuuj. ¹¹ Yuj chi', scham val e c'anab'ajan masanil checnab'il yed' c'ayb'ub'al svalcanel tic d'ayex.

Syac' spac Jehová d'a eb' sc'anab'ajani
(Lv 26.3-13; Dt 28.1-14)

¹² Tato tze maclej val eyab' masanil juntzañ checnab'il tic, tze c'anab'ajani, ol yaq'uelc'och strato Jehová co Diosal yac'nac eyed'oc, ol ochrñej eyed'oc icha ajnac yalan d'a eb' co mam quicham. ¹³ Ol ex sxajanej Jehová, ol yac'an svach'c'olal d'a eyib'añ, ol yac'anpax q'uib' e b'isul. Ol yac'an svach'c'olal d'a yib'añ masanil tas ay d'ayex: D'a yib'añ eb' eyuninal, e trigo, e vino, eyaceite, noc' e vacax yed' d'a yib'añ noc' e calnel d'a sat lum lum b'aj yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham. ¹⁴ Ay svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ d'a yichañ masanil juntzañxo choñab'. Malaj junoc ix ix to malaj yune', ma junoc vinac to malaj yuninal d'a yol e choñab' chi'. Malaj pax junoc noc' e molb'etzal noc' to mañ ol unevoc. ¹⁵ A Jehová ol ex colanel d'a jantac ilya icha val oval ilya eyilnac yec' d'a eb' aj Egipto. Arñej d'a yib'añ eb' ayoch ajc'olal d'ayex ol em ilya chi' yuj Jehová. ¹⁶ Yuj chi' yovalil tze satel masanil juntzañ nación chi'. A Jehová co Diosal ol ac'anoch eb' d'a yol e c'ab', mocab' oc' e c'ol d'a eb'. Mañ eyaq'uem e b'a d'a sdiosal eb' yic mañ ol ex yac' juvoquel eb'.

17 Vach'chom tze na' icha tic: A juntzañ nación tic te ay yip d'a quichañ, ¿tas val ol aj quic'anel d'a sat lum luum tic? vach'chom xe chi. 18 Palta mañ ex xiv d'a eb' anima chi'. Naeccoti tas yutejnac eb' anima Jehová d'a Egipto yed' sreyal. 19 A oñ tic quilnac val juntzañ tastac satub'tac yilji yed'nac yaelal yac'naccot Jehová yed' val yipalil d'a yib'añ Egipto chi' ayic yic'annac oñ elta ta'. Icha chi' ol yutoc juntzañ choñab' b'aj tzex xiv chi'. 20 A Jehová ol ac'anb'at jun nivan yaelal d'a scal eb', masanto ol satel masanil eb' olto canoc yed' eb' olto sc'ub'ejel sb'a d'ayex. 21 Yuj chi', mañ ex xiv d'a eb' anima chi', yujto a Jehová co Diosal ayec' d'a co cal, te nivan spoder. 22 A ol ic'anel juntzañ nación chi' d'a eyíchañ d'a c'ojanc'olal. Mañ junñejoclay tiempo ol satel eb', yic vach' max te q'uib'chaañ noc' chium noc' tzex chi'ani. 23 A Jehová co Diosal ol ac'anoch eb' anima chi' d'a yol e c'ab', ol och eb' d'a xivc'olal masanto ol satel eb' eyuuj. 24 A Jehová ol ac'anoch sreyal eb' d'a yol e c'ab', ol e satanel eb', mañxa b'aj ol b'inaj eb' d'a yolyib'añq'uinal tic. Malaj mach ol yal scolan sb'a d'ayex, masanil mach ol e sateli. 25 Tze ñustz'a sdiosal eb'. Mañ eyiq'uel q'uen plata ma q'uen oro ayoch d'ay. Mañ e nib'ejochi yic vach' max ex telviel yuuj. Mañ eyixtejb'at e b'a, yujto a juntzañ chi' schacji yuj Jehová co Diosal. 26 Yuj chi', malaj junoc tas to yajb'ilel yuj Jehová tzeyic'b'at d'a e pat, yic vach' max ex sateli. Masanil juntzañ chi', aycot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ, yuj chi' yovalil tze yajcaneli.

8

Mañ yujocñej tas svaji ay co q'uinal

¹ Scham val e c'anab'ajan masanil checnab'il svalcanel tic d'ayex, yic vach' ol ex elc'ochoc, ol te q'uib' e b'isul, ol eyiquejcan lum luum yac'nac sti' Jehová yac'an d'a eb' co mam quicham. ² Naeccot sic'lab'il, 40 ab'il oñ ec' d'a taquiri lum yuj Jehová co Diosal. Ix yac'an co yaelal, oñ yac'an proval yic syila' tato sco c'anab'ajej schecnab'il, mato maay. ³ Ix quil syaelal yed' vejel yuj Jehová. Ix lajvi chi', ix yac'an maná co vaeloc, juntzañ vael to mañ cojtacoc, mañ yojtacocpax eb' co mam quicham. Icha chi' ix oñ yutej yic vach' scojtaquejeli to mañ yujocñej tas vaji ay co q'uinal, palta to yuj masanil tas syal Jehová. ⁴ A co pichul ix co c'an d'a 40 ab'il chi', maj lajviel-laj, maj malq'uelaj coc co b'eyi. ⁵ Naec val to icha junoc uninab'il scachji yuj smam, icha chi' ix oñ yutejpax Jehová. ⁶ Yuj chi' yovalil tze c'anab'ajej schecnab'il Jehová, ochañec tzac'an yuuj, ayocab' yelc'och d'a yol e sat. ⁷ Yujto a Jehová co Diosal van ex yic'anb'at d'a sat lum luum mañxo jantacoc svach'il, ay a a' ay sjaj yed' a a' scot d'a lum nivac vitz. ⁸ A d'a lum luum chi', te vach' tz'aj ixim trigo, ixim cebada, te' uva, te' higo, te' granado yed' te' olivo. Te ay pax noc' yal chab'. ⁹ Ayic ayexxo ec' d'a sat lum chi', mañxalaj tas tze na' yuj e vael yed' junocxo tasi. A d'a scal q'uen q'uen ay ta', ay q'uen hierro, axo d'a lum vitz ay q'uen cobre. ¹⁰ Vach' ol ex va ta', yovalil ol eyac' yuj diosal d'a Jehová yujto vach' lum luum ol yac' chi' d'ayex.

Mocab' b'at Jehová satc'olal eyuuj

11 Tze yil val e b'a, mocab' b'at Jehová co Diosal satc'olal eyuuj. Yovalil tze c'anab'ajej schecnab'il, sc'ayb'ub'al yed' scachnab'il svalcanel tic d'ayex. 12 Ayic vach' ol ex vaoc, ol eyuc'an a', cajanexxopax d'a e pat te vach', axo talaj tz'aji sb'at Jehová satc'olal eyuuj. 13 Añejtona' ayic ol te q'uib' sb'isul noc' e vacax, noc' e calnel, ayic te ayxo q'uen plata yed' q'uen oro d'ayex yed' jantacxo tastac, 14 axo talaj tz'aji tzeyic'ancharañ e b'a, sb'atcan Jehová co Diosal satc'olal eyuuj, aton jun ic'annac oñ elta d'a Egipto b'aj ayon och checab'oc. 15 A Jehová chi' ix oñ cuchb'an d'a jun nivan tz'inan lum te ay smay, b'aj ay noc' chan te ov yed' noc' sinaan, b'aj malaj a a', palta a ix ic'anelta a a' d'a sat q'uen q'ueen yic scuc'ani. 16 Ix yac'an maná co va d'a tz'inan luum chi', jun vael to mañ yojtacoc eb' co mam quicham. Ix yac'och yaelal d'a quib'añ, ix oñ yac'an proval, yic vach' vach'xoñej tzoñ elc'och yuuj. 17 Ec'talaj d'a e pensar e naan icha tic: A jantac co b'eyumal tic, a yed' val co munlajel yed' quip ix quic'a', xe chi talaj. 18 Palta naec val to a Jehová co Diosal tz'ac'an e na' yed' eyip yic syal eyoch b'eyumal, yic vach' tz'elc'och strato yac'nac yed' eb' co mam quicham ichaton van quilan ticnaic.

19 Palta tato ol b'at Jehová co Diosal satc'olal eyuj jun, tato ol ex och tzac'an d'a spatic juntzañ comon dios, ol eyac'anem e b'a d'ay yed' eyem ñojan ejmelal d'ay. Tato icha chi' ol e c'ulej, a in svalcan d'ayex ticnaic, ol ex satjoquel yuj Jehová chi'. 20 Icha val ol aj satel juntzañ choñab' b'aj van eyic'jib'at chi' yuuj, icha val chi' ol aj e satel yuuj

tato mañ ol e c'anab'ajej tas syala'.

9

Mañ yujoc svach'il Israel ix sic'jieli

¹ Ab'ec val ex vetchoñab' Israel. Toxo ix c'och stiempoal yic tze c'axpitan a' Jordán, yic tze satanel juntzañ choñab' te nivac, te tec'an d'a eyichañ, te chaañ yajq'ue smuroal. ² A eb' anima cajan ta', chaañ steel eb', a viñaj Anac ay yiñtilal eb'. Ix eyab' yalji: ¿Mach val junoc syal stec'b'an sb'a d'a yichañ eb' yiñtilal viñaj Anac? xchi eb'.

³ Ojtaquejequel ticnaic to a Jehová co Diosal, a b'ab'el sb'at d'a eyichañ icha junoc c'ac' satanel masanil tastac. Ol ac'jococh eb' d'a yol e c'ab', yuj chi' ol e satñejel eb', ol e pechanel eb' d'a elañchamel, icha ix aj yalan Jehová. ⁴ Ayic toxo ix yiq'uel masanil eb' anima chi' Jehová d'a eyichañ, mañ e na' to yuj e vach'il, yuj chi' icha chi' ix aji. Palta yuj schucal juntzañ choñab' chi' ol ic'joquel eb' d'a eyichañ yuj Jehová. ⁵ Mañ yujoc e vach'il, mañ yujoc pax svach'il e b'eyb'al yuj chi' ol ex c'och cajan d'a sat luum. Palta yuj schucal juntzañ choñab' chi', ol satjocanel eb' d'a eyichañ, yic vach' tz'elcanc'och tas yalnac Jehová d'a eb' co mam quicham, aton d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob. ⁶ Ojtaquejequel an to mañ yujoc e vach'il syac' jun lum mañ jantacoc svach'il chi' Jehová d'ayex yic tzeyiquej, palta a ex tic junelñej te pit ex.

*Ix spatiquejel Jehová eb' israel
(Ex 31.18—32.35)*

⁷ Naeccoti, b'at talaj satc'olal eyuuj to e tzuntzejnaccot yoval Jehová d'a eyib'añ d'a tz'inan luum. Atax quelnaccot d'a Egipto masanto oñ javi d'a tic, te pitñej tzeyutej e b'a d'ay. ⁸ A d'a lum vitz Horeb e tzuntzejnac val cot yoval, yuj chi' snib'ejnac ex sateli. ⁹ Ayic in q'ue d'a sjolom jun vitz chi' yuj in chaan chab' pachañ q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'ilochechcnab'il, aton strato Dios qued'oc, 40 c'ual yed' 40 ac'val eq'uin ta', malaj jab'oc tas in va'a, ma vuq'uej. ¹⁰ Slajvi chi', yac'an chab' pachañ q'uen q'ueen chi' Jehová d'ayin. A val Jehová chi' tz'ib'anochechcnab'il chi' d'a q'ueen, juntzañ checnab'il yalnac d'a jolom vitz d'a cal c'ac' d'a jun c'u ayic molan oñ ec' ta'. ¹¹ Ayic slajvi yec'canb'at 40 c'ual yed' 40 ac'val chi', yac'an chab' q'uen yic trato chi' d'ayin. ¹² Yalan icha tic: Emañxi d'a elañchamel, yujto a jun choñab' ix iq'uelta d'a Egipto toxo ix sjuel sb'a. Max sc'anab'ajejlaj tas ix vala', toxo ix sb'o jun sdiosal eb' nab'a oro. ¹³ Toxo ix vila' to te pit jun choñab' tic. ¹⁴ Nitzel a b'a d'a vichañ, ol in satel juntzañ anima tic, mañxa b'aj ol b'inaj eb' d'a sat luum tic. Añej d'a inñtilal ol in b'o junoc nivan nación, te tec'an ol ajoc, tzijtum ol aj sb'isul d'a yichañ juntzañ anima tic, xchi Jehová.

¹⁵ Vemxita d'a jolom vitz b'aj ñilñon sq'ue c'ac' chi', ved'nac chab' q'uen yic trato chi'. ¹⁶ Axo vemxuli, vilani to toxo ix och e mul d'a yol sat Jehová co Diosal, yujto e b'o jun yechel vacax e diosaloc. Jun val rato eyiq'uel e b'a d'a spatic checnab'il yal co Diosal chi' d'ayoñ. ¹⁷ Yuj chi', in poc'anem chab' pachañ q'uen q'ueen chi' d'a eyichañ, spoj'b'at q'ueen. ¹⁸ Slajvi chi' vemxi ñojan

d'a yichañ Jehová d'a 40 c'ual yed' 40 ac'val. Maj in va jab'oc, maj vuq'uej jab'oc a' eyuuj, yuj chi' icha chi' in c'ulej, yujto te chuc e c'ulej, e tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová. ¹⁹ Te xiv in yujto cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a eyib'añ yic tzex sataneli. Palta jun, yab'to Jehová tas val d'ay junelxo chi'. ²⁰ Cotpax yoval d'a viñ vuc'tac aj Aarón, jab'xoñej maj satjoquel viñ yuuj. Palta tevi in yuj viñ yic tz'ac'ji nivanc'olal viñ. ²¹ Elañchamel in maq'uem vecnaj jun yechel vacax b'aj och e mul chi'. Elañchamel in yumb'at d'a cal c'ac'. Slajvi chi' in tenan pojoc, in tzipancanb'at d'a yol a a' tz'emta d'a lum vitz chi'.

²² Icha chi' e c'ulejpax d'a Tabera, d'a Masah yed' d'a Kibrot-hataava. A val ta' e tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová. ²³ Aton yic yalan Jehová chi' d'ayoñ d'a Cades-barnea to tzoñ b'at quic' lum ix yac' d'ayoñ. Añejtona' ta' e tenec' tas yal co Diosal chi'. Maj eyac'ochlaj d'a e c'ool, maj e c'anab'ajej pax tas yala'. ²⁴ Atax yic ex vojtaaneli voch ijan vilani to te pitñej tzeyutej e b'a d'a Jehová. ²⁵ Yujto maj e c'anab'ajej, yuj chi' yala' to ol ex sateloc, yuj chi' em in ñojan d'a yichañ d'a 40 c'ual yed' 40 ac'val chi'. ²⁶ Valan d'ay icha tic: Mamin Jehová, mañ a satel jun a choñab' tic. A ach ix a colel yed' ipal, ix ic'anelta d'a Egipto yed' a poder. ²⁷ Nacot tas alnaccan d'a eb' a checab', aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. A spital juntzañ anima tic yed' smul eb' yed' schuc pensaril eb', mañ a nacoti, ²⁸ yic vach' max yal eb' anima b'aj ix oñ iq'uelta chi': Maj yal-laj yuj Jehová yic'anc'och jun choñab' chi' d'a lum b'aj yac'nac sti' yac'an d'a eb', añej to ix yic'b'at eb' yic b'at yac'ancham eb'

d'a taquiñ luum yujto chach'ilel eb' yuuj, xcham eb'. ²⁹Ac' nivanc'olal d'a jun choñab'il anima tic, yujto a choñab' yaji. A ach ix iq'uelta d'a Egipto yed' a poder, xin chi d'ay.

10

Ix b'oxi sq'uexul chab' pachañ q'uen q'ueen (Ex 34.1-10)

¹Yalanxi Jehová chi' d'ayin icha tic: Tzac' b'ojoc chab'oc pachañ q'uen q'ueen, icha q'uen ix vac' d'ayach d'a sb'ab'elal. Tzac' b'ojocpax junoc te' caxa, slajvi chi' tzach q'ueta d'a jolom vitz tic.

²Ol in tz'ib'anxioch lolonel ayoch d'a q'uen ix vac' d'ayach d'a sb'ab'elal, aton q'uen ix a mac'pojoc. Axo q'uen yic schaelal tic, ol em q'uen d'a yol te' caxa chi', xchi d'ayin.

³Vac'an b'ojoc jun te' caxa chi', a te' acacia och d'a te'. Vac'an tzeychaj chab' q'uen q'ueen chi', vic'anq'ue q'ueen d'a jolom vitz chi'.

⁴Stz'ib'anxioch lajuñe' schecnab'il Jehová chi' d'a q'ueen. Icha aj stz'ib'an q'uen d'a sb'ab'elal, aton juntzañ checnab'il yal d'ayoñ d'a scal c'ac' d'a jolom vitz ayic molanoñec' d'a yich vitz chi'. Yac'anxi q'ueen d'ayin. ⁵Vemxita d'a jolom vitz chi' b'ian, vac'anem q'ueen d'a yol te' caxa chi', icha aj yalan Jehová chi' d'ayin. Ata' canxoñej q'ueen.

⁶(Ix el eb' israel d'a a' Beerot-bene-jaacán, ix javi eb' d'a Mosera. Ata' ix cham viñaj Aarón, ix mucji viñ ta'. Axo viñaj Eleazar, viñ yuninal viñ ix ochcan sq'uexuloc sat sacerdotéal. ⁷Ix lajvi chi' ix elxi eb', ix javi eb' d'a Gudgoda. Ix elxi eb' ta', ix

javi eb' d'a Jotbata. A d'a jun lugar chi' te ayñej a a'.

⁸ A d'a jun tiempoal chi' ix ac'jioch yopisio eb' yirñtilalcan viñaj Leví yuj Jehová, yic syic'anb'at te' scaxail strato Jehová chi' eb', yic smunlajpax eb' d'a yichañ, yic syalanpax vach' lolonel eb' d'a yib'añ eb' anima d'a sb'i Jehová chi'. Ichaton chi' sc'ulejñej eb'. ⁹ Yuj chi', a eb' yirñtilalcan viñaj Leví chi', maj schalaj smacb'en luum eb', yujto a Jehová icha smacb'en eb' yajcani, icha ix aj yalan Jehová.)

¹⁰ A d'a jun tiempoal chi', 40 c'ual 40 ac'val ayinec' d'a jolom vitz chi', icha in c'ulej d'a sb'ab'elal. Añeja' d'a junelxo chi' scha sc'ol Jehová yab'an tas svala', yuj chi' maj ex satjiel-laj yuuj. ¹¹ Yalan d'ayin icha tic: Ixic, cuchb'ejb'at jun choñab' chi', yic b'at schaan lum luum eb' to ol yiquej, aton lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham, xchi d'ayin.

A tas yovalil sc'anab'ajej eb' israel

¹² A ticnaic jun, ex vetchoñab' Israel, ¿tas snib'ej Jehová co Diosal d'ayoñ? Aton tic snib'ej d'ayoñ: Ayocab' yelc'och d'a yol co sat, sco c'anab'ajani, sco xajanani yed' coch ejmelal d'ay d'a smasanil co c'ool yed' d'a smasanil co pensar. ¹³ Tato sco c'anab'ajej masanil sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il, vach'ñej ol oñ elc'och d'a smasanil. ¹⁴ Scham val e naani to a Jehová co Diosal, a' ay yic satchañ yed' d'a yichañb'at satchañ chi'. A' ay pax yic lum luum tic yed' masanil tas ay d'a sat luum. ¹⁵ Yujto xajan eb' co mam quicham yuuj, yuj chi' ix sic'jicanel yirñtilal eb' yuuj, a oñ toni, ix oñ sic'jiel d'a scal juntzañxo choñab' yuuj icha cajcan tic.

16 Naecřejcot jun trato sb'o Jehová eyed'oc, mañxo e pitej e b'a d'ay. 17 Yujto a Jehová co Diosal, ec'to d'a yib'añ juntzañ comon dios, Yajal yaj d'a yib'añ eb' yajal, ayec' d'a yib'añ masanil tas, te ay spoder, sat co c'ool yuuj. Malaj sq'uexañil eb' anima d'ay. Max schalaj tumin yuj sch'olb'itani, max schapax silab' yic smontaji. 18 Tz'oc' sc'ol d'a eb' meb'a' yed' d'a eb' ix ix chamnac yetb'eyum. Xajanpax eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a co cal yuuj, yuj chi' tz'ac'ji svael eb' yed' spichul eb' yuuj. 19 Ichocab' ta' scutejpax co b'a, yujto ch'oc choñab'il ajnac oñ ec' cajan d'a yol yic Egipto.

20 Añejocab' Jehová co Diosal nivan yelc'och d'a yol co sat. Añej d'ay tzoñ och ejmelal, sco c'anab'ajanñej. Tato ay b'aj scac' co ti' d'a junoc tasi, añejocab' d'a sb'i Jehová chi' scala'.

21 Quiq'uecchañ Jehová co Diosal. Cuuj mañ jantacoc tas te satub'tac yilji ix sc'ulej icha val ix aj quilani. 22 Ayic sc'ochnac eb' co mam quicham d'a Egipto, 70-ñej sb'isul eb', axo ticnaic jun, a Jehová ix ac'an q'uib' co b'isul icha sb'isul q'uen c'anal d'a satchaañ.

11

Nivan yelc'och Jehová

1 Yovalil sco xajanej Jehová co Diosal, sco c'anab'ajan tas schec co c'ulej d'a masanil tiempo, aton sc'ayb'ub'al, schecnab'il yed' scachnab'il.

2 Sco naec ticnaic tas ix yutej Jehová oñ scachani. A oñ tic ix quila', mañoc eb' cuninal ix ilan tas ix sc'ulej Jehová chi'. A oñ val tic ix quila' jantac snivanil yelc'ochi yed' spoder yed' tas satub'tac ix sc'ulej. 3 Quilnac tas sc'ulejnc Jehová d'a

viñ sreyal Egipto yed' d'a masanil eb' anima cajan ta'. ⁴ Quilnacpax tas sc'ulejnac yed' eb' soldado viñ rey chi' yed' jantac carruaje yed'nac noc' chej. Masanil juntzañ chi' mucchajnac-canb'at yuj Jehová d'a yol a' Chacchac Mar ayic oñ spechan eb', yuj chi' a co Diosal chi' satanaquel eb' d'a junelñej. ⁵ Sco naecpaxcoti jantac vach'il sc'ulejnac Jehová chi' d'ayoñ d'a tz'inan lum masanto oñ javi d'a tic. ⁶ Sco naanpaxcoti tas sc'ulejnac yed' viñaj Datán yed' viñaj Abiram yuninal viñaj Eliab, d'a yiñtilalcan Rubén. Spojnac sb'a lum lum d'a snañal co campamento, mucchajnacnem eb' yed' masanil yuninal, masanil tas ay d'a eb', smantiado eb', schecab' eb' yed' noc' smolb'etzal noc' eb'. Icha chi' ajnac satel eb' yuj Jehová d'a quichañ. ⁷ A oñ tic testigo oñ d'a masanil tas sc'ulej Jehová to satub'tac yilji.

A lum lum yac'nac sti' Jehová yac'ani

⁸ Yuj chi', c'anab'ajejec schecnab'il Jehová svac'can tic d'ayex, yic vach' tz'och val eyip tzex b'at cajan d'a sat lum lum van yoch eyicoc chi', ⁹ yic vach' pax najtil ol ex cajnaj d'a lum lum te yax sat chi', aton lum yac'nac sti' Jehová yac'an d'a eb' co mam quicham yed' d'ayoñ a oñ yiñtilal oñ eb' tic. ¹⁰ A lum van yac'ji chi' d'ayex, mañ lajanoc lum icha lum Egipto b'aj oñ coti. A d'a Egipto chi' slajvi eyavan tas tzeyavej, tzeyac'anoch yalil icha b'aj tz'avchaj añ itaj. ¹¹ A pax lum b'aj van e c'och chi' jun, ay svitzal lum. Ay pax spañanil lum, ayñejoch yal lum yuj ñab' syac' Jehová. ¹² A jun lum chi' tañvab'il lum yuj Jehová, ayñejoch sat d'a lum tz'ec' ab'il.

¹³ Yuj chi', c'anab'ajejec schecnab'il Jehová, aton juntzañ van valan tic d'ayex. Tze xajanej Jehová co Diosal, tzeyaq'uem e b'a d'ay d'a smasanil e c'ool yed' smasanil e pensar. ¹⁴ Tato icha chi', ol yac'ñej b'ab'el ñab' yed' slajvub'xo, yuj chi' te vach' ol aj sat eyavb'en, e trigo, te' eyuva yed' te' eyolivo. ¹⁵ Ay pax yax añc'ultac ol sva noc' e molb'etzal noc', ol ste aq'uej sat tas ol eyavej yic vach' ay e vael. ¹⁶ Palta tzeyil val e b'a, yic malaj junoc mach tzex montanb'ati yic tzeyic'anel e b'a d'a spatic Jehová, axo talaj d'a juntzañocxo comon dios tzex och ejmelal, tzex och tzac'an yuuj. ¹⁷ Tato icha chi', ol cot yoval sc'ol Jehová chi' d'ayex. Mañxo ol yac'laj ñab', mañxo ol yac'laj sat masanil eyavb'en, axo e cham yuj vejel d'a sat lum lum te yax sat van yac'an Jehová chi' d'ayex.

¹⁸ Scham val eyab'ancan juntzañ lolonel tic, tze sic'ancan d'a e pensar. Tzeq'uecoch d'a e c'ab' yed' d'a snañal e sat. ¹⁹ A juntzañ tic ol eyac' sc'ayb'ej eb' eyuninal d'a junjun c'u. Ayexñejoch eyalan d'a eb', ayic ayex ec' d'a e pat, ayic tzex b'ey d'a yoltac b'e, ayic tzex vayi, ayic pax tzex q'ue vaan. ²⁰ Tze tz'ib'anoch d'a smarcoal spuertail e pat yed' d'a spuertailtac e choñab', ²¹ yic vach' ol najatb'oc e q'uinal yed' eb' eyuninal d'a sat lum lum yac'nac sti' Jehová co Diosal yac'an d'a eb' co mam quicham. Ol ex cajnajñej ta' yacb'an ayec' satchaañ d'a yib'añ lum lum tic.

²² Tato tze c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il svalcanel tic d'ayex, tze xajananpax Jehová co Diosal, tze c'ulan masanil tas syala', ²³ ichato chi' b'ian, a Jehová chi' ol ic'anel juntzañ choñab'

te nivac, te ay pax yip d'a eyichař, a exxo ol ex cajnajcan d'ay. ²⁴ Masanil lum b'aj ol ex ec'oc, eyic ol ajcan luum, sb'atřej lum d'a taquiri luum masanto sc'och d'a Líbano. Sb'atřej lum d'a a' nivan Éufrates masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo. ²⁵ Malaj mach ol yal stec'b'an sb'a d'a eyichař. A Jehová ol ac'anoch nivac xivc'olal d'a scal anima b'aj ol ex ec'řej, mařxo ol yal snaan eb' tas ol yutoc scolan sb'a eb' d'ayex icha ix aj yac'an sti' Jehová chi' d'ayoř.

²⁶ Ab'ec jun, a d'a jun c'u tic svac' e sic'lej, tom a svach'c'olal Jehová tze nib'ej mato a scatab'. ²⁷ Ol e cha svach'c'olal Jehová co Diosal tato tze c'anab'ajej schecnab'il van valan tic d'ayex. ²⁸ A yoval sc'ol ol cot d'a eyib'ař tato mař ol e c'anab'ajej juntzař checnab'il tic, tato tzeyiq'uel e b'a d'a Jehová, tzeyac'anoch e pensar d'a juntzař comon dios to mař eyojtacoc, tzeyac'anem e b'a d'ay.

²⁹ Ayic toxo ix ex c'och d'a sat lum luum chi' yuj Jehová co Diosal, aton jun lum van yac'an d'ayex, ol eyalanel vach' lolonel d'a yich lum vitz Gerizim yed' catab' lolonel d'a yich lum vitz Ebal. ³⁰ A juntzař lum vitz chi', a d'a yichařec' nivan b'e ay luum, tz'ec' d'a sc'axepalec' a' Jordán, d'a stojolal b'aj tz'em c'u, b'aj ay sluum eb' cananeo, eb' anima ay d'a yac'lical sti' a' nivan Jordán d'a yichařb'at Gilgal. Jun b'aj ay te' ji d'a yol yic More. ³¹ Vanxo sc'och stiempoal yic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán, yic tz'ochcan lum luum chi' eyicoc yuj Jehová co Diosal. Ayic toxo ix eyic' luum, axo e cajnaj d'a sat lum chi', ³² tzeyac'och d'a e c'ool e b'eyb'alan

masanil checnab'il svalcan tic d'ayex ticnaic.

12

Junřej scajñub' Dios

¹ Aton val juntzañ checnab'il yed' c'ayb'ub'al tic yovalil ol e b'eyb'alej ayic ayexxoec' d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham eyiquej.

² A eb' anima cajan d'a lum luum chi', ch'oc sdiosal eb' b'aj syal sb'a. Ayic toxo ix eyiquejel lum sluum eb' chi', yovalil tze satel juntzañ yic lesal b'aj syal sb'a eb' d'a sdiosal, vach'chom d'a jolomtac vitz yed' d'a tzalquixtac yed' d'a yichtac te te' c'ayum xiil. ³ Tze mac'poj juntzañ yaltar eb', q'uen q'ueen yed' te te' b'ob'il sdiosaloc eb' scuchan Asera, aton b'aj syaq'uem sb'a eb'. Tze řiusantz'aoc, tze mac'anpoj sdiosal eb' chi', yic vach' mařxa b'aq'uiř snachajcot d'a juntzañ lugar chi'.

⁴ Mař ichoc tz'aj yoch eb' ejmelal d'a sdiosal chi', mař ichocta tz'aj eyoch ejmelal d'a Jehová co Diosal. ⁵ A d'a jun lugar ol sic'canel Jehová d'a scal eyiřtilal to yic yaji, ata' ol b'at eyaq'uem e b'a d'ay.

⁶ Ol eyac'an e silab' stz'a smasanil yed' juntzařxo silab' yuj eyic'ancharñ Jehová. Ol eyac'anpax e diezmo, e colval yed' tas ix eyac' e ti' eyac'ani yed' eyofrenda to tz'el val d'a e c'ol eyac'ani. Aņeja' ol eyac'anpax noc' sb'ab'el yune' e vacax yed' sb'ab'el yune' noc' e calnel. ⁷ Ata' ol ex va d'a tzalajc'olal d'a yichañ Jehová yed' masanil eb' ay d'a yol e pat. Icha chi' ol aj e vaan tas tzeyic' d'a e munlajel a to syal svach'c'olal Jehová ol yac' d'ayex.

⁸ Ata' mañ ol e c'ulej icha tas sco c'ulej ticnaic, yujto a d'a tic yalñej tas sgana junjun anima, a sc'ulej. ⁹ Val yel manto ex c'ochlaj d'a lum lum ol yac' Jehová d'ayex, ata' mañxalaj tas ol e na'a. ¹⁰ Vanxo sc'och sc'ual yic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán, yic tzex c'ochcan d'a sat lum lum ol yac' Jehová eyiquej. Ayic toxo ix ex colchajcanel d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayex, mañxa xivc'olal d'ayex ta'. ¹¹ Axo jun lugar ol sic'canel Jehová yic tz'och yicoc, ata' ol eyac' masanil tas ix val d'ayex to ol e c'ulej. Ata' ol eyac' noc' silab' stz'ai yed' juntzañ silab' yuj eyic'ancharñ Jehová chi', e diezmo, e colval yed' eyofrenda sic'b'ilel eyuj b'aj ix eyac' e ti' eyac'ani. ¹² Tzex te tzalaj d'a yichañ Jehová co Diosal yed' eb' eyuninal, eb' e checab' yed' eb' levita ol cajnaj d'a e cal. Yujto a eb' levita chi' malaj smacb'en eb' ol scha eyed'oc d'a lum lum chi'.

¹³ Tzeyil val e b'a, mañ e comon ñusejtz'a noc' e silab' d'a yalñej tas lugaril e gana. ¹⁴ Añej d'a jun lugar sic'b'ilel yuj Jehová d'a scal e choñab' smasanil, ata' tzeyic'b'at e silab' yic tze ñusantz'aoc yed' e c'anab'ajan masanil tas svalcan tic d'ayex.

¹⁵ Ayic tze naanq'ue e chi'an noc' chib'ej, syal e milancham junoc noc' eyico' tze chi'an b'aj ayex ec' chi', ato syal tas syac' Jehová d'ayex. Vach'chom ayex vach' eyaji, icha yalan ley, mato maay, syal e chi'ani, ichoc tz'aj e chi'an junoc noc' ch'ucul ma junoc noc' c'ultraquil chej. ¹⁶ Añej val schiq'uil noc' b'ian, mañ jab'oc syal e chi'ani, ma eyuc'ani, añej to tze tob'canem d'a sat lum ichoc a'.

¹⁷ Max yal e va'an sdiezmoal e trigo d'a yol

e choñab', ma sdiezmoal e vino, eyaceite, ma e chi'an noc' b'ab'el yune' e vacax yed' b'ab'el yune' e calnel, ma eyofrenda tzeyac' e ti' eyac'ani, ma e colval, ma eyofrenda tz'och b'achan d'a yichañ Jehová. ¹⁸ Añej d'a jun lugar ol sic'canel Jehová co Diosal, ata' ol e chi' juntzañ silab' chi', ajun eb' eyal eyuninal eyed'oc yed' eb' e checab' yed' eb' levita ayec' d'a e cal. Ata' tzeyac' tzalajb'oc e c'ol d'a yichañ Jehová yuj tas syac' d'a e munlajel chi'. ¹⁹ Yacb'an ayex ec' d'a jun luum chi', mocab' b'at eb' levita satc'olal eyuuj.

²⁰ A val yic ol levanb'oc e luum yuj Jehová co Diosal d'a jantac yac'nac sti' yac'ani, tato syal e c'ol ol e chi' noc' chib'ej, ol yal e chi'an noc' d'a yalñej tas c'ual. ²¹ Tato najat cajan ex d'a jun lugar ol sic'canel Jehová co Diosal b'aj tz'och ejmelal chi', syal e milanham noc' e vacax yed' noc' e calnel syac' Jehová chi' d'ayex b'aj cajan ex chi', tze chi'an noc' icha syal jantac snib'ej e c'ool, icha ix aj valan d'ayex. ²² Ichataxon tz'aj e chi'an yalñej tas macañil noc' c'ultaquil chej, icha chi' tz'ajpax e chi'ani, tato vach' eyaj icha yalan ley, mato maay, syalñej e chi'an noc'. ²³ Palta max yal-laj e chi'an noc' chib'ej max el-laj schiq'uul, yujto a d'a schiq'uul noc' chi' ay sq'uinal. Max yal-laj e chi'an noc' chib'ej chi' yed' sq'uinal. ²⁴ Añej to tze tob'canel schiq'uul noc' chi' d'a sat luum ichoc a a'. ²⁵ Mañ e chi'a, mañ eyuq'uej schiq'uul noc' noc' chi' yic vach'ñej ol ex ajelc'och yed' eyiñtilal yuj e c'anab'ajan Jehová. ²⁶ A pax masanil tas to yicxo Dios yaj eyuuj jun yed' tastac toxo ix eyac' e ti' eyac'ani, yovalil tzeyic'b'at d'a jun lugar ol siq'uel

Jehová. ²⁷ A d'a yib'añ altar yic Jehová co Diosal, ata' tzeyac' noc' e silab' to stz'a smasanil schib'ejal yed' schiq'uil noc'. Axo pax junxo macañ noc' e silab' jun, syal e chi'an schib'ejal noc', añej val schiq'uil noc' stob'chajcanoch d'a yich altar d'a yichañ Jehová.

²⁸ Scham eyab'ani yed' e c'anab'ajan masanil tas sval tic, yic vach' vach'ñej ol aj e b'eyb'at yed' eb' eyiñtilal d'a masanil tiempo, yujto tze c'anab'ajej tas scha sc'ol Jehová co Diosal, tojol exñej d'a yol sat.

Cachnab'il yic max och ejmelal d'a comon dios

²⁹ Ayic ol satjoquel masanil juntzañ choñab' d'a eyichañ yuj Jehová co Diosal, a exxo ol ex cajnajcan d'a sat slum eb' chi'. ³⁰ Scham val eyilani, mañ ex b'at tzac'an d'a sb'eyb'al eb' icha tz'aj yac'anem sb'a eb' d'a sdiosal. Mañ e c'anb'ej tas tz'aj yoch eb' ejmelal d'a sdiosal chi', yic vach' mañ ichocta tzeyutejpax e b'a. ³¹ Mañ ichoc syutej sb'a eb' chi', mañ ichoc chi' tzeyutej e b'a d'a Jehová co Diosal, yujto a masanil tas sc'ulej eb' chi' chacb'ilel yuj. A juntzañ chi' aton sb'eyb'alej eb' anima chi' yic tz'och eb' ejmelal d'a sdiosal. Ay pax b'aj sñustz'a yal yuninal eb' silab'il d'a sdiosal chi'.

³² C'anab'ajejec e b'eyb'alan masanil tas svalcan tic d'ayex. Mañ eyiq'uel jab'oc, mañ eyac'paxoch stz'acub' juntzañ checnab'il tic.

13

¹ Tzeyil val e b'a, talaj ay junoc mach sq'ue vaan d'a e cal schecab' Dios yalani, tz'och ijan yalani to ay tas ma vayich syila', ma sch'oxanel d'a e cal tastac to satub'tac yilji, ma ayocto syalan yuj

junoc tas ol ujoj, ² tato c'ocb'il tz'elc'och tas syal chi' tz'och ijan yalan d'ayex icha tic: Cotañec, ay val juntzañxo dios mañ eyojtacoc, b'at oñ emec cuman d'a yichañ, tzoñ ochec ejmelal d'ay, tato xchi d'ayex, ³ mañ e cha eyab' juntzañ chi' d'ay. Yujto a Jehová co Diosal, sgana syila' tato yel tze xajanej yed' smasanil e c'ool yed' smasanil e pensar. ⁴ Ochañec tzac'an d'a spatic Jehová co Diosal, ayocab' yelc'och d'a yol e sat, c'anab'ajejec schecnab'il, ab'ec tas syala', ochañec ejmelal d'ay, junñejocab' eyaj yed'oc. ⁵ A jun anima syaloch sb'a schecab'oc Dios chi', mato syala' to ay tas syila', yovalil schami, yujto sgana tzex elcan d'a spatic Jehová. Snib'ej jun anima chi' tzex scuchb'ej yic tze pitej e b'a d'a Jehová co Diosal oñ colanelta d'a Egipto, b'aj ec'nac oñ checab'vumal. Yuj chi' tze mac'cham jun anima chi', yic vach' satel jun chuchal chi' d'a e cal.

⁶⁻¹¹ Tato ay mach tzex cuchb'anb'at d'a elc'altac eyoch ejmelal d'a sdiosal eb' anima cajan d'a e lac'anil, ma d'a najat, aton juntzañ b'aj max cal co b'a, mañ yalnacocpax sb'a eb' co mam quicham, mañ e cha eyab' d'ay. Aq'uecoch d'a yol sc'ab' eb' yajal yic schami. Mocab' oc' e c'ol d'ay, vach'chom eyuc'tac, ma eyuninal, ma eyisil, ma eyetb'eyum to xajanab'il eyuuj, ma a junoc te vach' eyac'an yed'oc, mañ e c'ub'ejeli. A ex tze b'ab'laj iq'uejq'ue q'uen q'ueen tze julanchamoc. Icha pax chi' syutej masanil eb' anima eyed'oc. Julq'uenajocab' chamoc, yujto sgana tzex yiq'uel d'a spatic Jehová co Diosal oñ ic'anelta d'a Egipto, b'aj ec'nac oñ checab'vumal. Ol yab' jun chi' eb' quetchoñab' smasanil, ol xiv eb', mañxo ol say mulan sb'a eb'

icha juntzañ ix uji chi'.

¹² Tato a d'a junoc juntzañ choñab' van yac'an Jehová co Diosal d'ayex yic tzex cajnaj d'ay, tzeyab' specal to ¹³ ay eb' max c'anab'ajan Dios, axo eb' scuchb'an sc'uloc eb' anima d'a jun choñab' chi' yoch ejmelal d'a comon dios b'aj max cal co b'a, ¹⁴ scham val e c'anb'anec' eyab'i. Tato yel ay mach van sc'ulan jun chucal chi' d'a e cal, ¹⁵ a masanil eb' cajan d'a jun choñab' chi', xicjicham eb' yed' noc' smolb'etzal noc', tze satanel masanil tastac ay d'a jun choñab' chi'. ¹⁶ A b'aj smolb'ej sb'a eb' anima, ata' tze molb'ejoch masanil stastac eb', tzeyac'anoch sc'ac'al jun choñab' chi' yed' masanil stastac eb' chi' silab'oc yuj eyic'anchaañ Jehová co Diosal. A jun choñab' chi', scanxoñej icha chi'. Mañxa b'aq'uiñ sb'ojixiq'uei.

¹⁷⁻¹⁸ A juntzañ tastac toxo ix alchaji to sateli, mañ eyama', yic vach' max cot yoval Jehová co Diosal d'ayex. Tato tze c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il svalcan d'ayex tic, vach' tzeyutej e b'a d'a Jehová, ol yac' svach'c'olal d'ayex, ol yac'an q'uib' e b'isul icha ajnac yac'ancan sti' d'a eb' co mam quicham.

14

¹ A oñ tic yuninal oñxo Jehová co Diosal. Mañ cac' echnaj co nivanil, mañ co joxpaxel xil co jolom d'a snañal co sat ayic scham junoc anima, ² yujto schoñab' Jehová co Diosal caji. A ix oñ sic'anel d'a scal juntzañxo choñab' d'a sat luum tic, yic tzoñ ochcan yicoc.

A noc' noc' schiji yed' noc' max chijilaj

(Lv 11.1-47)

³ Mañ e chi noc' noc' max chijilaj, noc' ay yovalil yuj Dios.

⁴ Aton noc' tic syal e chi'ani: Noc' vacax, noc' calnel, noc' chiva, ⁵ noc' ch'ucul, masanil macañil noc' c'ultaquil chej yed' noc' caltacte'al chiva.

⁶ Syal e chi'an masanil noc' noc' sjax yañ, cha xecharñ yech. ⁷ Axo pax noc' max yal-laj e chi'an jun, vach'chom sjax yañ noc' palta tato mañ cha xecharñoc yech noc', aton noc' tic:

Noc' camello, noc' nivac chich yed' noc' tojolal chich. A juntzañ noc' tic mañ vach'oc noc', sjax yañ noc', palta mañ cha xecharñoc yech noc'.

⁸ Yed' pax noc' chitam, cha xecharñ yech noc', palta max sjaxlaj yañ noc'. A juntzañ noc' chi' yovalil tzeyojtaquejeli to mañ vach'oc noc'. Mañ e chi noc', mañ eyam noc' ayic chamnacxo noc'.

⁹ Axo pax masanil noc' ay d'a yoltac a a', syal e chi'an noc' tato ay sc'axil noc' yed' stuminal spatic noc'. ¹⁰ A pax noc' malaj yic jun, mañ e chi noc'. Yovalil tzeyojtaquejeli to mañ vach'oc noc'.

¹¹ Ay pax noc' much syal e chi'ani, noc' vach' icha yalan ley. ¹² Palta ay juntzañ noc' max yal-laj e chi'ani: Noc' ch'acb'a, noc' vacavoc, noc' ch'acb'a yic a a', ¹³ noc' xulem, noc' milano, ¹⁴ yed' pax masanil macañil noc' joj, ¹⁵ noc' avestruz, noc' nivac cujub', noc' xaluñe yed' masanil macañil noc' ch'acb'a, ¹⁶ noc' tonton, noc' ibis yed' noc' pech, ¹⁷ noc' julum chay, noc' ostoc, noc' cormorán, ¹⁸ noc' cigüeña, noc' abubilla yed' noc' sutz'.

¹⁹ Masanil noc' cotac noc' ay sc'axil tz'ec' d'a juntac petañil, mañ vach'oc noc'. Max yal-laj e

chi'an noc'. ²⁰ Axo pax noc' cotac noc' to ay sc'axil alb'ilxo to vach', syal e chi'an noc'.

²¹ Mañ e chi' junoc noc' toñej scham d'a ichñejta', yujto a oñ tic sic'b'il oñ el yuj Jehová co Diosal. Palta syal eyac'an noc' d'a eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal. A eb' chi' syal schi'an noc' eb'. Mato syalpax e choñan noc' d'a eb' ch'oc choñab'il toñej sb'eyec' d'a e cal.

Mañ e tz'añ noc' yune' chiva d'a scal yal yim snun.

Checnab'il yuj diezmo

²² Junjun ab'il yovalil tzeyic'canel sdiezmoal sat eyavb'en yed' tastac tze mol sat. ²³ Tzeyic'anb'at sdiezmoal ixim e trigo, e vino yed' eyaceite. Tzeyic'anpaxb'at sb'ab'el yune' noc' e vacax yed' sb'ab'el yune' noc' e calnel d'a jun lugar ol siq'uel Jehová co Diosal b'aj ol aj scajnum'. Ata' ol e va juntzañ chi' d'a yichañ Jehová yuj eyic'ancharañ.

²⁴ Tato a jun lugar b'aj ay scajnum' chi', najat scan d'ayex, tato nivan svach'c'olal Jehová syac' d'ayex, max yal eyic'anb'at masanil e diezmo chi', ²⁵ syal e choñaneli, axo stojol tzeyic'b'at d'a scajnum' Jehová chi'. ²⁶ Axo yed' stojol chi' syal e manan tas syal e c'ool: Noc' vacax, noc' calnel, vino, ma tas tz'uc'ji to pajxo, ma juntzañxo tas tze nib'ej, tzex va d'a tzalajc'olal yed' eyal eyuninal d'a yichañ Jehová. ²⁷ A eb' levita cajan d'a e cal, tzeyavtej eb' vael eyed'oc, yujto mañ ol yic'laj sluum eb' smacb'enoc icha eyic a ex tic.

²⁸ A slajvi junjun yoxil ab'il tzeyic'ancanel sdiezmoal sat eyavb'en yed' tas tze mol d'a jun ab'il chi'. Tze molb'ej d'a junoc lugar d'a yol e choñab' chi'.

29 A eb' levita to maj schalaj sluum smacb'enoc eyed'oc, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal, ma eb' meb'a' mañxa smam yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum, syal svaan eb' tastac tze mol d'a e diezmo chi', tz'acan slaj yic' yic' eb'. Tato icha chi' tze c'ulej, ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a yib'añ masanil tastac tze c'ulej.

15

A jun ab'il yic' tz'ac'ji lajvoc b'oc

¹ D'a yuctaquil ab'il tzeyactan e c'anan meltzaj e tastac ayb'at majanil. ² A jun tic, icha tic yaji: Masanil mach to ay tas ix yac' majanil d'a junoc quetchoñab', mañxoocab' sc'anb'ej, yujto a jun ab'il chi' ix yal Jehová to maxtzac yal-laj sc'anb'ajxi tas ayb'at majanil. ³ A d'a junoc ch'oc choñab'il syal e c'anb'anxi tas ix eyac' majanil chi'. Axo pax d'a junoc quetchoñab' jun, mañxo e c'anb'ej. ⁴ Tato ol e c'ulej icha chi', malaj mach ol b'at meb'ail d'a yib'añ d'a e cal, yujto ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ d'a lum luum ol yac' chi' d'ayex. ⁵ Tato ol e c'anab'ajej e b'eyb'alan juntzañ checnab'il van valancan tic d'ayex, ⁶ ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ, icha val ajnac yac'an sti', tzijtum tas ol yal eyac'an majanil d'a juntzañxo nación. Palta a ex tic, mañoc exlaj ol e c'an tastac e majnej d'a eb'. Tzijtum juntzañ nación ol eyac' yajalil d'a yib'añ, palta mañoclaj eb' ol ac'an yajalil d'a eyib'añ.

⁷ Tato ay junoc eb' quetchoñab' tic meb'a' d'a e cal d'a junoc choñab' van yac'an Jehová d'ayex, mañ chucoc tzeyutej e c'ol d'a eb', palta tze col

eb' d'a tas tz'och yuuj, ⁸ tze sian tastac d'a eb', tzeyac'an smajnej eb' tastac tz'och yuuj. ⁹ Tzeya ilej e pensar, xe natalaj icha tic: Mañixo ol vac'laj tas majanil, ina to lac'anxo sjavi yuquil ab'il, aton jun ab'il b'aj maxtzac c'anb'aj tastac ayb'at majanil, xe chitalaj. Max yal to chuc tzeyutej e c'ol d'a eb' meb'a' ay d'a scal eb' quetchoñab', q'uetalaj yav eb' d'a Jehová yuj e chucc'olal chi', yuj chi' tz'och e mul d'a Jehová. ¹⁰ Mocab' chucoc tzeyab'i tzex colvaj d'a eb', b'ecanocab' yel eyuuj, yujto a yuj tas vach' tze c'ulej chi', ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ ayic ol b'eyñejb'at tiempo. ¹¹ Ayñej eb' meb'a' d'a e cal, yuj chi' a in sval d'ayex to elb'enocab' eyuuj d'a eb' quetchoñab' van yab'an syail meb'ail d'a yol e choñab' chi'.

Ley yuj eb' checab'
(Ex 21.1-11)

¹² Tato ay junoc eb' quetisraelal, junoc vinac, ma junoc ix ix schoñji d'ayex tz'och checab'oc, vaqueñej ab'il tz'och e checab'oc, axo d'a yuquil ab'il jun, tzeyac'anel d'a libre. ¹³ Ayic tz'el d'a libre chi', max el-laj d'a ichñej ta'. ¹⁴ Palta nivanocab' tas tzeyac' d'ay: Noc' calnel yed' ixim trigo yed' vino. Syalelc'ochi to syic'pax yic d'a masanil tas ix yac' Jehová co Diosal d'ayex. ¹⁵ Mocab' b'at satc'olal eyuuj to oñ ec'pax checab'vumal d'a Egipto, palta a Jehová co Diosal oñ colanelta. Yuj chi' syac' jun checnab'il tic d'ayex ticnaic.

¹⁶ Palta tato a junoc eb' e checab' chi' max yal-laj sc'ol tz'el d'a libre, yujto xajan ex yuj eb' yed' eyaleyuninal, yujto vach' yajec' eb' eyed'oc, ¹⁷ tato icha chi', tzeyic'cot junoc q'uen ol-lab'

tzeyac'anoch chec'an eb' d'a spuertail e pat, tzey-olan schiquin eb' yed' q'ueen. Icha chi' tz'aj yochcan eb' e checab'oc d'a junelrñej. Icha pax chi' tz'utaj eb' ix ix tz'ochcan checab'oc d'a junelrñej. ¹⁸ Mocab' chucoc tzeyab'i ayic tzeyac'anel eb' e checab' chi' d'a libre, yujto vaque' ab'il ix ex yac' servil eb', nañalrñej tze tup eb' d'a stojol junoc mach tz'acan scha stojol d'a junoc c'u. Axo Jehová co Diosal ol ac'an svach'c'olal d'a yib'añ masanil tas tze c'ulej.

Sic'chajel sb'ab'el yune' noc' noc' to vinac

¹⁹ Masanil sb'ab'el yune' noc' e vacax, ma noc' e calnel, tato vinac tze sic'caneli yic tz'ochcan yicoc Jehová co Diosal.

Mañ eyac' munlaj noc' b'ab'el yune' e vacax chi', mañ e joxpaxel xil noc' b'ab'el yune' e calnel chi'. ²⁰ Junjunrñej ab'il tze chi'an noc' yed' eyal eyuninal d'a yichañ Jehová co Diosal, d'a jun lugar ol siq'uel scajnuv'oc. ²¹ Palta tato ay jab'oc spaltail noc' jun, tato coxo yoc noc', mato chuclaj yol sat noc', ma mañ val vach'oc noc', mañ eyac' noc' silab'il d'a Jehová. ²² A noc' chi', syal e chi'an noc' b'aj cajan ex chi'. Yalrñej mach syal schi'an noc', taxoñej vach' yaj eb', icha yalan ley, mato maay, ichataxon tz'aj e chi'an noc' c'ultraquil chej, ma noc' ch'ucul. ²³ Palta mañ e chi' schiq'uil noc', añej to tze tob'el d'a sat luum, icha tz'aj stob'canb'at a a'.

16

Juntzañ q'uiñ d'a junjun ab'il
(Ex 23.14-17; 34.18-24)

¹ Ayic ayoch jun uj scuch Abib, ata' tzeyac'och q'uiñ yic tze vaan ixim pan malaj yich yuj eyic'anchari sb'i Jehová co Diosal, yujto a d'a jun ac'val d'a jun uj chi' yic'nac oñ elta Jehová d'a Egipto.

² A d'a sc'ual q'uiñ chi', ata' tzeyac' noc' vacax yed' noc' calnel silab'il d'a Jehová co Diosal, aton d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajnub'oc.

³ A noc' noc' tzeyac' silab'il chi', tze chi noc', tze vaanpax ixim pan malaj yich, aton ixim tz'ac'an nachajcot yaelal, yujto elarichamelxoriej ajnac quelta d'a Egipto chi'. Yuj chi', masanil tiempo tze nariejcot jun c'u yic quelnaccot d'a Egipto chi'.

⁴ A d'a uque' c'ual chi', malajocab' jab'oc yich pan ayec' b'aj ol ex cajnaj chi'. Yed' pax noc' chib'ej tzeyac' silab'il d'a yemc'ualil d'a b'ab'el c'u, malaj jab'oc noc' scan d'a yic q'uiñib'alil d'a junxo c'u.

⁵ A noc' e silab' yic q'uiñ chi', max yal-laj e milan-cham noc' d'a yalñej tas choñab'il ol yac' Jehová co Diosal d'ayex.

⁶ Palta añej d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajnub'oc, ata' tze milcham noc' d'a yemc'ualil ayic vanxo sb'at c'u, aton d'a jun hora chi' elnac oñ cot d'a Egipto.

⁷ A noc' chib'ej chi', tze b'ol noc', tze chi'an noc' d'a jun lugar ol siq'uel Jehová co Diosal yic tz'och scajnub'oc. Axo d'a junxo q'uiñib'alil, tzex meltzaj b'ajtac cajan ex.

⁸ A d'a vague' c'ual chi', añej ixim pan malaj yich tze va'a. Axo d'a yuquil c'ual, tze molb'an e b'a yed' nivan tzalajc'olal yuj eyic'anchari Jehová co Diosal. A d'a jun c'u chi', malaj junoc mach smunlaji.

⁹ Ayic tz'el yich sjochchaj ixim trigo, ata' schajiel

yich sb'ischaj uque' semana. ¹⁰ Axo slajvi uque' semana chi', tz'ochpax q'uiñ yic slajvi jochoj trigo, yuj yic'jichaañ Jehová. Tzeyac'an eyofrenda to tz'el d'a e c'ol eyac'ani, ato syal jantac svach'c'olal Jehová co Diosal syac' d'ayex. ¹¹ Tzeyac'och q'uiñ chi' d'a yichañ Jehová chi' d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajñub'oc. Ata' tze molb'ej e b'a yed' eb' eyal eyuninal yed' pax eb' tic: Eb' e checab', eb' levita cajan d'a e cal, eb' ch'oc choñab'il, eb' mañxa smam yed' eb' ix chamnac yetb'eyum ayec' cajan d'a e cal. ¹² Naecpaxcot a ex tic to checab' ajnac ex ec' d'a Egipto. Ýuj chi' tzeyil val tas tz'aj e b'eyb'alan masanil tas syal jun checnab'il tic.

Q'uiñ Chinama

¹³ Ayic toxo ix lajviac' jochoj trigo chi' jun yed' yic toxo ix lajvi e pitz'anel yal sat eyuva, tzeyac'anoch uque' c'ual q'uiñ yic chinama. ¹⁴ Tzex tzalaj d'a jun q'uiñ chi' yed' eb' eyal eyuninal yed' pax eb' tic: Eb' e checab', eb' levita, eb' ch'oc choñab'il, eb' unin mañxalaj smam yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum ayec' cajan d'a e cal. ¹⁵ A jun q'uiñ chi', uque' c'ual tzeyac'ochi yuj eyic'anchaañ Jehová co Diosal, d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajñub'oc, yic vach' ol yac' svach'c'olal Jehová chi' d'a yib'añ eyavb'en yed' d'a yib'añ e munlajel. Icha chi' ol aj eyec' d'a tzalajc'olal.

¹⁶ Masanil eb' viñ vinac, yovalil tz'och eb' viñ d'a yichañ Jehová co Diosal d'a jun lugar ol siq'ueli, oxel tz'och eb' viñ d'a yol ab'il, aton d'a oxe' q'uiñ tic: Q'uiñ yic ixim pan malaj yich, q'uiñ yic slajvi jochoj trigo yed' q'uiñ chinama. Malaj

junoc mach sc'och d'a yichañ Jehová tato malaj yofrenda yed'nac, ¹⁷ palta junjun anima syic'b'at yofrenda, icha syal jantac svach'c'olal Jehová co Diosal syac' d'ay.

Sleyal tas tz'aj sch'olb'itaj d'a stojolal

¹⁸ Ol eyac'och eb' juez yed' eb' yajal d'a junjun choñab' ol yac' Jehová co Diosal d'a junjun eyiñtilal, yic vach' a eb' ol b'oan yaj d'a stojolal tastac sq'ue vaan d'a e cal. ¹⁹ Mocab' sq'uex tojolal eb' d'a mañ stojolaloc. Mocab' ch'occh'ococ eb' anima d'a yol sat eb', mocab' scha tumin eb' yic smontaj eb', yujto a q'uen tumin yic montub'al chi' tz'ixtanel spensar eb' aj pensar. Añejtona' yuj q'uen tumin chi' sq'uex slolonel eb' tojol. ²⁰ Añejocab' tojolal tze c'ulej, ayic ol ex ec' d'a sat lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex.

²¹ Ayic tze b'oan altar d'a Jehová co Diosal, mañ eyaq'uem junoc te te' yechel ix dios scuchan Asera d'a stz'ey chi'. ²² Mañ e b'opaxq'ue chec'an junoc q'uen q'ueen yechel comon dios Baal ta', yujto yajb'ilel juntzañ chi' yuj Jehová co Diosal.

17

¹ Mañ eyac' noc' vacax, ma noc' calnel silab'il d'a Jehová co Diosal tato ay spaltail snivanil noc', yujto chuclaj d'a Jehová tato icha chi' sco c'ulej.

²⁻³ Tato a d'a juntzañ choñab' ol yac' Jehová co Diosal chi' d'ayex, ol el specal to ay junoc vinac, ma junoc ix ix max c'anab'ajan strato Jehová chi', axo d'a juntzañ comon dios tz'och ejmelal, d'a c'u, d'a q'uen uj, ma d'a q'uen c'anal, aton juntzañ ix yal Jehová to max yal-laj coch ejmelal d'ay,

⁴ Ayic tz'ab'chaj specal chi', scham val sb'eyc'olaji. Tato yel ix sc'ulej jun yajb'entac chi' jun anima chi', ⁵ yovalil tzeyiq'uel d'a stiel e choñab' yic tze julq'uenanchamoc.

⁶ Palta max yal-laj yoch chamel d'a yib'añ jun anima chi' tato junñej testigo. Yovalil ay cha-vañoc, ma oxvañoc testigo, ichato chi' tz'och chamel chi' d'a yib'añ. ⁷ A eb' testigo chi' sb'ab'laj julanoch q'ueen d'a jun anima chi'. Ichato chi' sjulanoch q'ueen masanil eb' anima d'ay. Icha chi' tz'aj yel jun chucal chi' d'a e cal.

⁸ Tato ay junoc tas tz'ac'ji e ch'olb'itej yaji, palta tato max nachajel eyuuj tas tzeyutej e b'oan yaji, icha junoc oval yic chamel, ma yuj junoc mach slajvi, ma junocxo comon oval sq'ue vaan d'a e cal, tzex b'at d'a jun lugar sic'b'ilel yuj Jehová co Diosal scajñub'oc, ⁹ tze mol alej yed' eb' sacerdote yiñtilal Leví yed' eb' juez ayoch d'a yopisio. A eb' chi' tz'alani tas tz'aj sb'oi. ¹⁰ A exxo tic tze c'anab'ajej tas tz'aj yalan eb' chi'. ¹¹ Icha val tz'aj yalchaj chi', icha chi' tze c'ulej. Malaj val jab'oc tas tze q'uexa'. ¹² Palta tato ay mach tz'ec' d'a yib'añ, scomon b'oan d'a yol yico', mañ ichoc ix aj yalan eb' sacerdote ay yopisio yuj Dios, mato max sc'anab'ajej pax tas ix yal viñ juez, a jun chi' tz'och chamel d'a yib'añ. Icha chi' tz'aj satel jun pital tz'och d'a tas syal eb' yajal chi' d'a e cal. ¹³ Ayic ol yab'an jun chi' eb' choñab', ol xiv eb', mañxo ol sc'ulej eb' icha chi'.

¹⁴ Ayic ayexxo och d'a sat lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, ayic toxo ix eyac' ganar eyic'an luum, cajan exxo ta', talaj tze comon alej

icha tic: Caq'uecoch junoc co reyal ol ac'an yajalil d'ayoñ, icha juntzañ choñab' ay d'a co lac'anil tic. Tato ol eyal icha chi', ¹⁵ a junoc quetchoñab' ol siq'uel Jehová co Diosal, a' ol eyac'och e reyaloc. Mañoc junoc ch'oc choñab'il ol eyac'och e reyaloc, yujto mañ quetchoñab'oc. ¹⁶ Palta a jun rey chi', mocab' tzijtumoc noc' schej smolb'ej, mocab' schecb'at eb' vinac d'a Egipto yic sb'at eb' yic'cot jantacoc noc' chej ta', yujto a Jehová alannacani to mañxa b'aq'uiñ tzex b'atxi d'a Egipto chi'. ¹⁷ Mocab' tzijtumoc tz'aj eb' ix yetb'eyum, yic max juviel d'a yichañ Jehová yuj eb' ix. Mocab' ste molb'ej q'uen oro yed' q'uen plata.

¹⁸ Ayic tz'och jun rey chi' d'a yopisio, schec tz'ib'chajelta scopiail juntzañ sc'ayb'ub'al Dios tic, aton juntzañ ayec' d'a yol sc'ab' eb' sacerdote yiñtilalcan Leví. ¹⁹ Yoalil yed'nacñej scopiail jun sc'ayb'ub'al Dios tic, sc'ayb'an d'a junjun c'u, yic vach' ay yelc'och Jehová co Diosal d'a yol sat, ay pax yelc'och jun c'ayb'ub'al tic d'a yol sat, sb'eyb'alan tas syal juntzañ checnab'il tic. ²⁰ Yic vach' max sna'paxi to nivan yelc'och d'a yichañ eb' quetchoñab', max yiq'uel sb'a d'a juntzañ schecnab'il Jehová tic. Icha chi' ol aj snajtilax yopisio yed' yiñtilal d'a e cal.

18

A smacb'en eb' sacerdote yiñtilalcan viñaj Leví

¹ A eb' sacerdote yiñtilalcan Leví yed' masanil eb' yetlevitail eb', malaj smacb'en lum eb' ol yic'a', icha juntzañxo eb' quetisraelal. A juntzañ silab' sñusjitz'a d'a Jehová ol schi eb', ma ol sva eb'

yic ol ec' tiempo yuj eb'. A tas yic Jehová, a chi' yic eb'. ² Mañ ol scha slum eb' icha yic juntzañ eb' quetchoñab', yujto a tas yic Jehová, a ayoch smacb'enoc eb', icha ajnac yalan Jehová.

³ A tas yictaxon eb' sacerdote d'a noc' vacax yed' d'a noc' calnel syac' eb' anima silab'il, aton juntzañ tic: Sjeñjab' noc', sb'ac'chil sti' noc' yed' spimal stzucutz noc'. ⁴ Yic pax eb' yaj ixim b'ab'el trigo, b'ab'el vino, b'ab'el aceite yed' noc' b'ab'el lana tz'el d'a noc' calnel ayic sjoxchaj noc'. ⁵ Yujto a Jehová co Diosal ix sic'anel eb' yirñtilal Leví d'a scal masanil juntzañxo quiñtilal, yic syac' servil Jehová eb' d'a masanil tiempo.

⁶ Tato ay junoc levita d'a e cal, te ay sgana sb'at d'a jun lugar ix sic'anel Jehová yic tz'och scajñub'oc yic b'at munlaj ta', ⁷ syal smunlaji. Lajan tz'aj icha eb' yetlevitail smunlaj ta', ⁸ schaan svael icha yic eb' chi', vach'chom ay tas ay d'ay.

Cachnab'il yuj sb'eyb'al eb' ch'oc choñab'il

⁹ Ayic ayexxoec' d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, mañ e b'eyb'alej sb'eyb'al juntzañ eb' anima cajan ta'. ¹⁰ Malajocab' junoc ex tze riñstz'a eyuninal silab'il. Malajocab' junoc ex tzeyac' chum, ma tze naanel tastac ol ujoc, ma ajb'aalil, ¹¹ ma tze c'uman spixan eb' chamnac eyalani. ¹² Yujto a masanil eb' sc'ulan juntzañ chucal chi', te aycot yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ eb'. Yujto yuj juntzañ tas te chuc sc'ulej eb' chi', yuj chi' ol satjoquel eb' d'a eyichañ yuj Jehová chi'. ¹³ Yovalil te vach' tzeyutej e b'eyb'al d'a yichañ Jehová chi'.

Jun schecab' Jehová ol javoc

¹⁴ A eb' anima ay d'a juntzañ choñab' ol eyiquej chi', syac'och sc'ool eb' tas syal eb' ajchum yed' d'a eb' ajb'aal. A exxo jun, max schalaj sc'ol Jehová co Diosal tato icha chi' tze c'ulej. ¹⁵ A co Diosal chi' ol sic'anel junoc quetchoñab' tic schecab'oc, icha ix yutej in sic'anel a in tic. Yovalil ol e c'anab'ajej tas ol yala'. ¹⁶ Aton tic e c'annac d'a Jehová co Diosal ayic ayoñ ec' d'a lum vitz Horeb, d'a jun c'u a molan oñ ec' ta', eyalan icha tic: Mañxalaj co gana scab' sjaj Jehová co Diosal chi', ma quilan jun nivan c'ac' chi', yic vach' max oñ chami, xe chi. ¹⁷ Yuj chi' yal Jehová d'ayin icha tic: Vach' tas ix yal eb' anima chi'.

¹⁸ Ol vic'chaañ junoc in checab' d'a e cal icha ach tic, junoc eyetchoñab'. A' in ol vac' yojtaquejel tas ol yala', ol yalan d'ayex masanil tas ol val chi'. ¹⁹ A mach max chaan yab' tas ol in chec yal jun in checab' chi', yovalil ol vac' yovalil d'ay, yujto a jun in checab' chi' ol lolon in q'uexuloc.

²⁰ Axo pax mach syaloch sb'a in checab'oc, palta malaj tas sval d'ay, ma jun, schecab' junocxo comon dios, a jun chi' yovalil schami, xchican Jehová chi'. ²¹ Palta tato a ex tic ol e na'a: ¿Tas val ol aj cojtacaneli tato mañoc Jehová schecan yal jun checab' chi'? tato xe chi. ²² Tato max elc'och tas syal jun syesejoch sb'a schecab'oc Jehová chi', snachajel eyuuj to mañoc Jehová tz'ac'an yala', añej d'a yol yic snaq'uei. Yuj chi' mañ ex xiv d'ay.

19

*Juntzañ choñab' b'aj scol sb'a anima
(Nm 35.9-28; Jos 20.1-9)*

¹ Ayic toxo ix satel masanil juntzañ anima yuj Jehová co Diosal, toxo ix eyiquej schoñab' eb', slum eb' yed' spat eb'. ² A d'a scal juntzañ chi' ol e siq'uel oxeoc choñab' aton juntzañ ol yac' Jehová co Diosal eyicoc. ³ Oxe' macañ ol aj e pojan luum. A d'a snañaltac yol junjun macañ luum chi', ata' scan junjunoc juntzañ choñab' chi'. Ol e b'oan sb'eal juntzañ choñab' chi', yic vach' yalñej mach smac'ancham junoc yetanimail, syal sb'at scol sb'a d'a juntzañ choñab' chi'. ⁴ Añej mach smac'ancham junoc anima, tato mañ sc'anoc sc'ool, mañ yajc'oloc sb'a eb', ata' b'at scol sb'a, yic vach' max chami. ⁵ Q'uinaloc ay chavañoc eb' viñ sb'at c'atzitz, tato ay junoc eb' viñ tz'elta q'uen sch'acab', sva q'uen d'a junxo viñ chi', scham viñ, a viñ tz'elta q'uen sch'acab' chi' syal sb'at viñ scol sb'a d'a juntzañ choñab' chi'. ⁶ Q'uinaloc junñej choñab', najat sb'at sb'eal, ay smay syamchaj viñ yuj junoc sc'ab' yoc viñ ix cham chi', smac'ancham viñ chi' yed' yoval sc'ool, palta mañ smojoc scham viñ, yujto toxonton mañ yajc'oloc sb'a eb' viñ. ⁷ Yuj chi' sval d'ayex to tze sic'anel oxeoc choñab' b'aj syal scolan sb'a anima. ⁸⁻⁹ Tato ol e b'eyb'alejñej juntzañ checnab'il sval tic d'ayex, yujto tze xajanej Jehová co Diosal, tze c'anab'ajani, ol yac' lum luum chi' Jehová smasanil d'ayex, icha val ajnac yac'an sti' d'a eb' co mam quicham. Ayic ol levanb'oc lum e luum chi' yuj Jehová co Diosal, ol e sic'anel oxeocxo choñab' stz'acub'oc oxe' chequelxo yaj chi', aton b'aj syal e colan e b'a. ¹⁰ Icha chi' ol e c'ulej, yic vach' mañ comonoc ol cham junoc anima malaj smul d'a lum

luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, yic vach' max cotcan d'a eyib'añ yuj eb' anima scham chi'.

¹¹ Q'ualoc ay chavañoc eb' viñ toxon yajc'ol sb'a, a junoc viñ smaclan yec' junxo viñ chi' yic smac'ancham viñ, ayic smac'ancham viñ chi' viñ, sb'at viñ scol sb'a d'a junoc juntzañ choñab' chi'.

¹² Tato icha chi', axo eb' viñ yichamtac vinaquil schoñab' viñ ix cham chi', a eb' viñ schecanb'at yamchaj viñ ix sb'at scol sb'a chi' ta', tz'ic'jib'at viñ d'a schoñab' yic tz'ac'jioch viñ d'a yol sc'ab' junoc sc'ab' yoc viñ ix cham chi', yic smac'jipaxcham viñ. ¹³ Mañ eyac' nivanc'olal jun anima chi', yic vach' max can schamel junoc anima malaj smul d'a eyib'añ, yic vach' ol aj eyelc'ochi.

¹⁴ A d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal chi' d'ayex, mañ e q'uex stz'acañil e lum aycanem yuj e mam eyicham yic tze toc'an ec' yic junocxo mach ay yic d'a stitac eyico'.

Ley d'a yib'añ eb' testigo tz'esani

¹⁵ Tato junñej testigo d'a spatic junoc anima tz'och smul, max yal-laj yoch d'a yib'añ. Masanto ay chavañoc, ma oxvañoc testigo, ichato chi' tz'och d'a yib'añ jun ay smul chi'.

¹⁶ Q'ualoc ay junoc chuc spensar syic'chañ junoc esal lolonel d'a spatic junoc mach yic syic'ancot d'a yib'añ. ¹⁷ Tato icha chi', yovalil tz'ic'jib'at eb' schavañil d'a yichañ Jehová, aton d'a yichañ eb' sacerdote yed' eb' juez ayoch d'a yopisio. ¹⁸ A eb' ayoch yajalil chi', a eb' sch'olb'itani tato yel jun lolonel chi', mato es syic'chañ jun anima d'a spatic junxo chi'. ¹⁹ A d'a yib'añ jun tz'esan chi', ata' tz'ochcan jantac tas ix snib'ej yac'och d'a

yib'añ junxo anima chi'. Icha chi' tz'aj slajvi jun esalvumal chi' d'a e cal. ²⁰ Ayic ol yab'an jun chi' eb' anima, ol xiv eb', mañxo ol sc'ulej eb' icha chi'. ²¹ Mocab' oc' e c'ol d'a junoc esalvum chi'. Icha val tas sgana d'a spatic yetanimail chi', icha chi' tz'utaji. Tato sgana to smac'jicham jun yetanimail chi', ma tz'ic'jielta yol sat, ma smac'jiel ye, ma xicjiel sc'ab', ma yoc, icha val sgana tz'utaj jun anima chi', icha chi' tz'utaji.

20

A sleyal yoch oval

¹ Ayic tzex b'at oval, mañ ex xiv d'a eb' eyajc'ool chi. Vach'chom tzeyila' to ec'to sb'isul eb' d'ayex, nivanpax sb'isul noc' schej eb' yed' scarruaje eb' yic oval yed' soldado eb', mañ ex xivoc yujto a Jehová co Diosal ic'jinac oñ elta d'a Egipto, a' ol och eyed'oc. ² Ayic manto c'och yorail yoch oval chi', a viñ sacerdote tz'alan d'a eb' soldado icha tic: ³ Ab'ec ex vetchoñab', a ticnaic toxo ol eyac' oval yed' eb' cajc'ool, mocab' chab'axq'ue e c'ool, mañ ex xivoc. Mañ ex ib'xocq'ue yuj xivelal, ⁴ yujto a Jehová co Diosal ayoch qued'oc. A ol ac'an oval yed' eb' cajc'ool chi', yuj chi' ol cac' ganar eb', xcham viñ.

⁵ Slajvi chi', syalan eb' yajalil eb' soldado icha tic: Tato ay junoc ex toto ix e b'oq'ue e pat, manto ex ochlaj d'a yool, meltzajañec, q'uinaloc tzex cham d'a scal oval tic, ch'ocxo mach scajnajcan d'a yol e pat chi'. ⁶ Tato ay pax junoc mach d'a co cal tic ix yavej yuva, manta jab'oc sat smolo', meltzajocab' d'a spat. Q'uinaloc scham d'a scal oval tic, ch'ocxo mach smolan sat yuva chi'.

⁷ Tato ay junoc ex ayxo e trato e nupnaji, palta manto ex nupnajoc, meltzajañec yic tzex nupnaji. Q'uinaloc tzex cham d'a scal oval tic, ch'ocxopax mach snupnaj yed' ix ix chi', xcham eb'.

⁸ Slajvi chi' syalanpax eb' yajalil soldado chi': Tato ayex tzex xivi, meltzajañec d'a e pat, yic vach' malaj eb' schab'axq'ue sc'ool eyuuj, xcham eb'.
⁹ Ayic slajvi slolon masanil eb' yajal chi', tz'ac'jioch yopisio junjun cuchb'um d'a junjun macañ eb' soldado.

¹⁰ Tato tzex c'och d'a spatictac junoc choñab' yic tzeyac'an oval yed'oc, b'ab'el tzeyala': ¿E gana am junc'olal, mato oval? xe chi. ¹¹ Tato a eb' ay d'a jun choñab' chi' sgana junc'olal, tzex schaanoch eb' d'a yol schoñab' chi', yovalil tzeyac' pural eb' yochcan e checab'oc. ¹² Palta tato malaj sgana eb' yoch junc'olal eyed'oc jun, tato syal eb': Caq'uec oval, tato xchi eb', tzex oymaj d'a spatictac schoñab' eb' chi', tzeyac'an oval. ¹³ Axo Jehová co Diosal ol ac'anoch eb' d'a yol e c'ab', ol e xicancham masanil eb' viñ vinac. ¹⁴ Axoñej eb' ix ix yed' eb' unin, noc' molb'etzal noc' yed' masanil tas ay d'a jun choñab' chi', eyic tz'ajcani. Tzex tzalaj yed' masanil tastac ol scha sc'ol Jehová co Diosal yic scan d'a yol e c'ab', aton masanil tas ol eyic' d'a eb' ajc'ool chi'. ¹⁵ Ichañej chi' ol e c'ulej yed' juntzañ nación najat ay b'aj ol ex cajnaj chi'. ¹⁶ Palta a juntzañ choñab' ay d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal eyiquej, mañxa junoc anima tzeyactejan. ¹⁷ Ol e satel juntzañ eb' tic: Eb' hitita, eb' amorreo, eb' cananeo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, icha val ajnac yalan Jehová. ¹⁸ Icha chi' tzeyutej eb', yic vach' max ex

sc'ayb'ej eb' e b'eyb'alan juntzañ tas te chuc sc'ulej ayic syac'anem sb'a eb' d'a diosal. Tato tze c'ulej tas sc'ulej eb' chi', tz'och e mul d'a Jehová co Diosal.

¹⁹ Tato nivan tiempo tzex och oyan d'a spatictac junoc choñab', mañ e ch'aquel te te' sloji sat, yujto ol e lo sat te'. A te' avb'en te' chi', mañ animaoc te', max yal-laj scot te' d'ayex yac' oval eyed'oc. ²⁰ A pax te' comon te' max loji sat jun, tze ch'aquel te' yic tz'och te' e tec'nub'oc d'a spatictac jun choñab' chi', masanto satel jun choñab' chi' eyuuj.

21

A junoc mach mañ chequeloc'R'mach smac'anchamoc

¹ Tato tz'ilchaj snivanil junoc anima d'a spatictaquel e choñab' d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal eyiquej chi', mañ chequeloc mach ix mac'anchamoc, ² a eb' viñ juez yed' eb' viñ yichamtac vinaquil juntzañ choñab' ay d'a slac'anil jun chamnac chi', a eb' tz'echtani mach junoc juntzañ choñab' chi' lac'an ay b'aj ix cham jun anima chi'. ³ Slajvi chi', axo eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' ay d'a slac'anil chi', a eb' viñ tz'ic'anb'at junoc noc' cob'es vacax manta b'aj tz'och te' yugo d'ay, ⁴ syic'anem noc' eb' viñ d'a sch'olanil sti' junoc a' melem b'aj mantalaj mach smunlaji. Ata' smac'ji cañchaj sjaj noc' vacax chi'.

⁵ Axo eb' sacerdote yĩntilal Leví tz'och testigoal d'ay, yujto añej eb' sb'oan yaj oval yed' tastac chucal tzuji d'a scal e choñab', aton eb' sic'b'ilel yuj Jehová co Diosal, ayoch eb' yac'an servil yed' yalan vach' lolonel d'a Jehová chi'. ⁶ Slajvi chi', masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' chi' sb'iquel sc'ab'

eb' d'a yib'añ noc' cob'es vacax chamnacxo chi',
 7 syalan juntzañ lolonel eb' icha tic: A oñ tic, mañoc oñ ix co mac'cham jun anima tic, mañ cojtacoc mach ix mac'anchamoc. 8 Mamin Jehová, ac' nivanc'olal d'a quib'añ, mocab' ac'canoch schamel jun anima tic co muloc a oñ a choñab' oñ colb'il oñ tic uuj, xcham eb'. Icha chi' tz'aj sb'o yaj schamel jun chamnac chi'. 9 Tato icha chi' sc'ulej eb', mañxalaj yalan yic eb' d'a jun chamnac chi', yujto ix sc'anab'ajej eb' tas syal Jehová.

Ley d'a yib'añ eb' ix ix tz'ic'jicot d'a scal oval

10 Ayic tzeyac'an oval yed' eb' ajc'ool, tato tzeyac' ganar eb' yuj Jehová co Diosal, tzeyic'ancot eb' e checab'oc. 11 Tato ay mach d'a e cal tz'ilanoch junoc ix ix te vach' yilji d'a scal eb', scan sgana d'a ix, syic'anb'at ix d'a spat, 12 ata' sjoxel xil sjolom ix, syic'anel yech ix, 13 sq'uexhajel spichul ix ayochi ayic ix ic'jicot ix chi', scanñej ix d'a spat viñ vinac chi'. Jun ujal tz'oc' ix yuj smam snun. Slajvi chi', syic'an ix viñ yetb'eyumoc. 14 Tato slajvi chi', mañxa sgana viñ d'a ix, syal yac'anel ix viñ d'a libre. Palta max yal-laj schoñjiel ix, ma yoch ix schecab'oc viñ, yujto toxo ix ixtaj ix yuj viñ.

Sleyalyic eb' b'ab'el uninab'il

15 Q'uinaloc ay junoc viñ vinac chavañ yetb'eyum, jun ix te xajan yuj viñ, axo junxo ix chacb'ilel yuj viñ. Tato tz'alji yune' eb' ix schavañil, tato a jun ix chacb'ilel chi' sb'ab'laj alji yune', 16 ayic sc'och sc'ual spojanec' stastac viñ, syac'an viñ d'a eb' yuninal, max yal-laj yoch yune' ix xajanab'il chi' b'ab'el uninal. Q'uinaloc icha b'ab'el unin syutej viñ, chuc sc'ulej viñ d'a viñ

sb'ab'el unin yic ix chacb'ilel chi', yujto a viñ chi' yel b'ab'el unin yaj viñ. ¹⁷ Yovalil a viñ chi' b'ab'el unin yaji. A viñ schaan cha macañ smacb'en yic sb'ab'el uninab'il.

Yaelal tz'och d'a yib'añ eb' uninab'il te pit

¹⁸ Tato ay mach ay junoc yuninal te chuc, ma te pit, max sc'anab'ajej tas syal smam snun, vach'chom smac'ji, palta añeja' max sc'anab'ajej. ¹⁹ Tato icha chi', a eb' mamab'il nunab'il chi', yovalil syic'b'at jun yune' eb' chi' d'a yichañ eb' viñ yichamtac vinaquil choñab', ²⁰ syalan eb' icha tic: A val jun cune' tic, te pit, te chuc. Max oñ sc'anab'ajej, axoñej chucal sc'ulej, te b'uc'tzin, añej uq'uel añ syac'a', xcham eb'. ²¹ Tato icha chi', axo masanil eb' viñ vinac d'a jun choñab' chi' sjulq'uenancham jun yune' eb' chi'. Icha chi' tz'aj yic'jiel jantac chucal ay d'a yol e choñab' chi'. Ayic syab'an jun chi' eb' quetchoñab' smasanil, sxivq'ue eb'.

Juntzañxo ley

²² Tato ay junoc vinac smac'jicham yuj schucal, sq'ue locan d'a junoc te te', ²³ a snivanil chi', max canlaj ta' tz'ec' ac'val, yovalil smucchaj d'a jun c'u chi', yic vach' max eyixtejb'at lum luum ol yac' Jehová co Diosal chi' d'ayex, yujto aycot scatab' Dios d'a yib'añ mach sq'ue locan d'a junoc te te' chi'.

22

¹ Tato ay junoc ex tzeyil satcan noc' svacax, ma scalnel junoc eb' eyetchoñab', mañ toñejoc

tzeyilcan noc', palta to tzeyic'cot noc' d'a jun eye-tchoñab' chi'. ²Tato mañoc d'a e lac'anil cajan jun ay yic noc' chi', mato mañ eyojtacoc mach ay yic noc', tzeyic'cot noc', vach'ocab' tz'aj noc' d'a e pat chi' masanto sayjiec' noc' yuj viñ yajal noc' chi', ichato chi' tzeyac'an meltzaj noc' d'a viñ. ³Icha pax chi' tze c'ulej yed' junoc noc' b'uru, ma junoc c'apac c'apac, ma junoc yalñej tas satb'ati. Tato ay junoc ex tzeyila', mocab' toñejoc tzeyilcani.

⁴Tato ay junoc ex tzeyil stelvi noc' sb'uru, ma noc' svacax junoc eyetchoñab' d'a yoltac b'e, mocab' toñejoc tzeyiloch eb', palta to tzex och yed' eb' eyic'anq'ue vaan noc'.

⁵A eb' ix ix, max yal-laj sc'an an tastac sc'an eb' viñ vinac eb' ix, añeja' eb' viñ vinac max yalpaxlaj yac'anoch spichul eb' ix ix eb' viñ, yujto syajji mach icha chi' sc'ulej yuj Jehová co Diosal.

⁶Tato ay junoc mach ex tzeyil junoc so' noc' much d'a yol b'e d'a sc'ab' junoc te te', mato sat luum ayemi, ayoch noc' snun chi' d'a yib'añ yune', ma d'a yib'añ sñolob', mañ eyic'b'at noc' snun chi' yed' yune' chi'. ⁷Syal eyic'anb'at noc' yune' chi', axo noc' snun chi' tzeyactejcamb'at noc' yic vach' ol ex elc'ochoc, ol najatb'oc e q'uinal.

⁸Tato ay junoc ex tze b'oq'ue junoc e pat, pañan tz'aj yib'añ, tzeyaq'uec' oyan stitac d'a yib'añ chi' yic vach' malaj mach scot sutnajoc, schami, yic max cot d'a eyib'añ.

⁹Mañ eyavej juntzañocxo tas d'a scal b'aj avab'il eyuva, talaj tz'ac'ji yovalil d'ayex, axo tz'aji malaj junoc macañ schaji e lo sat.

¹⁰ Ayic tzex munlaj yed' arado, mañ eyac'och te' yugo d'a junoc noc' vacax yed' d'a junoc noc' b'uru yic junñej smunlaj noc' schavañil.

¹¹ Mañ eyac'och pichul jalb'il d'a noc' lana yed' lino.

¹² Tze b'ooch chañeoc schional yelvanub'oc schiquintac e xotil.

Ley d'a yib'añ mul tz'ochi

¹³ Tato ay junoc vinac tz'ic'an junoc ix ix yetb'eyumoc, axo tz'aji maxtzac xajanej ix viñ,

¹⁴ syalan viñ to ay smul ix, snaanq'ue lolonel viñ d'a spatic ix, syalan viñ: Ix vic' jun ix ix tic, axo ix in vay yed' ix, ix vilani to mañxo cob'esocljaj ix, xchi viñ. ¹⁵ Tato icha chi', axo smam snun ix cob'es chi' tz'ic'anb'at yechel yic scob'esal ix d'a yichañ sdespacho eb' viñ yichamtac vinaquil choñab'.

¹⁶ Syalan viñ smam ix chi' icha tic d'a eb' viñ: Ix vac' ix visil yetb'eyumoc jun viñ tic. Axo ticnaic mañxa sgana viñ d'a ix, ¹⁷ tzijtum tas syal viñ. Tob' ay smul ix. Syalan viñ to mañxo cob'esoc ix, palta ina val sch'oxnab'il scob'esal ix tic, xchi viñ smam ix chi'. Ayic van yalan viñ icha chi', sch'oxan jun sábana viñ d'a yichañ eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' chi'. ¹⁸ Axo eb' viñ syaman viñ vinac chi', smac'an viñ eb' viñ d'a noc' tz'uum. ¹⁹ Slajvi chi' syac'an cien siclo q'uen plata viñ smultaoc, yujto syesejq'ue viñ d'a spatic jun ix cob'es israel, syalan viñ to ayxo smul ix. A jun tumin chi' tz'ac'ji d'a viñ smam ix cob'es chi'. Mañ yujoc chi' maxtzac yic' ix viñ, palta yovalil syic'ñej ix viñ masanto chamel.

²⁰ Palta tato yel a junoc ix ix chi' mañxo cob'esoc ix ayic ix nupnaj ix, malaj yechel d'a ix, ²¹ tz'ic'jiel

ix d'a sti' spat smam, sjulq'uenajcham ix yuj masanil eb' viñ vinac ay d'a jun choñab' chi', yujto ix yac'och jun nivan mul ix d'a e cal, syac'anpax q'uixvelal smam ix. Icha chi' tz'aj satel juntzañ chucal chi' d'a e cal.

²² Tato ay junoc viñ vinac smulan yed' junoc ix ix ay yetb'eyum, tz'ilchajelta eb', scham eb' schavañil, icha chi' tz'aj satel jun chucal chi' d'a e cal.

²³ Tato ay junoc ix cob'es ayxo strato snupnaji, axo tz'aji ay junocxo vinac tz'ixtan ix d'a yol junoc choñab', ²⁴ tz'ic'jib'at eb' schavañil d'a yichañ despacho d'a choñab' chi'. Ata' sjulq'uenajcham eb' schavañil. Scham ix yujto maj el yav ix yic ay mach scolani. Schampax viñ vinac chi' yujto ix yixtej jun ix ayxo strato yoch yetb'eyumoc jun viñ yetvinaquil viñ. Icha chi' tz'aj satel jun chucal chi' d'a e cal.

²⁵ Tato ay junoc ix ix ayxo strato yoch yetb'eyum, schalan sb'a ix yed' junoc viñ vinac b'aj malaj anima, tz'ixtaj ix yuj viñ, tato icha chi', añej viñ vinac chi' schami yujto ix ac'ji pural ix yuj viñ. ²⁶ Axo ix cob'es chi', malaj tas tz'alchaj d'a ix, yujto malaj smul ix, max yal-laj scham ix. A jun tas sc'u lej viñ vinac chi' lajan icha junoc viñ smac'cham junoc yetanimail, ²⁷ yujto sch'ocoj ix ayec' b'aj malaj anima. Vach'chom tz'el yav ix, palta malaj mach scolan ix.

²⁸ Tato ay junoc viñ vinac schalaj sb'a yed' junoc ix cob'es mantalaj mach ay strato yed'oc, syac'an pural viñ yixtan ix, tz'ilchajelta eb', ²⁹ a viñ vinac chi' yovalil syac' 50 siclo q'uen plata viñ d'a viñ

smam ix, yujto ix ac'ji pural ix yuj viñ. Yovalil syic'xoñej ix viñ yetb'eyumoc, masanto chamel.

³⁰ Malajocab' junoc mach tz'em ajmulal yed' ix yetb'eyum smam. Tato ay mach sc'ulan icha chi', malaj yelc'och smam d'a yol sat syal chi'.

23

A eb' anima tz'ic'jicanel d'a scal choñab'

¹ Tato ay mach mac'b'ilpoj sñolob' sq'ueen, ma ic'b'ilel svinaquil chi', max yal-laj yoch d'a scal eb' yetisraelal ayic molanec' eb' yic'anchari Jehová.

² Añeja' junoc mitz' unin, malaj pax yalan yic yoch d'a scal eb' smolb'ej sb'a yic syic'anchari Jehová. Añejtona' pax yiñtilal d'a b'aq'uiñ max yalpaxlaj yochi.^{23.2}

³ A eb' amonita yed' eb' moabita, junelñej malaj yalan yic eb' yoch d'a scal b'aj molanec' eb' schoñab' Jehová, ma yiñtilal eb' d'a b'aq'uiñ.

⁴ Yujto ayic ix oñ ec'ta d'a yol smach'en eb', ayic ix oñ elta d'a Egipto, maj yac'laj jab'oc a' eb' cuq'uej, maj yac'paxlaj jab'oc co vael eb'. A tas ix sc'ulej eb' to ix stup viñaj Balaam yuninal viñaj Beor eb', ix cot viñ d'a Petor d'a yol yic Mesopotamia, yic tzul oñ scatab'ancan viñ. ⁵ Axo Jehová co Diosal, maj schalaj yab' tas ix yal viñaj Balaam chi', yuj chi' a catab' ijan ix yalcan viñ chi' d'a quib'añ, vach' lolonel ix aj yalancan viñ, yujto te xajan oñ yuj Jehová co Diosal. ⁶ Yuj chi' junelñej malajocab' b'aq'uiñ tzex och d'a junc'olal yed' eb'. Mañ e b'opax tas yuj svach'iloc eb'.

23.2 **23:2** A d'a hebreo syala: “Masanto d'a lajuñexo macañ intilal tz'eq'ui”, xchi. Palta a jun tic syalpax elc'ochi, “d'a masanil tiempo”.

⁷ Palta axo pax eb' edomita, mañ e patiquejcanel eb', yujto ayto cuj co b'a yed' eb'. Mañ e patiquejpaxel eb' aj Egipto, yujto ec'nac oñ cajan jun tiempoal d'a yol smacb'en eb'. ⁸ Ato eb' yixchiquin eb' ayxo yalan yic yoch d'a co cal b'aj sco molb'ej co b'a yuj quic'ancharañ Jehová.

Ley tas tz'aj sach'itaj campamento

⁹ Ayic tzex b'at d'a oval yed' eb' eyajc'ool, ayic ayex ec' ta', mañ e c'ulej tas chach'ilel yuj Jehová. ¹⁰ Tato ay junoc viñ vinac tz'el yiñatil ayic vaynac, yovalil tz'elcan viñ d'a spatictac campamento tz'ec' c'u. ¹¹ Axo d'a yemc'ualil, vach' syutej viñ sb'icanel sb'a, axo yic sq'uc'b'i, tz'ochxican viñ d'a yol campamento chi'. ¹² Yovalil junñej junoc b'aj d'a spatiquel campamento b'aj tzex tzaji. ¹³ Ayic tzex b'at tzajel, tzeyic'b'at junoc te te' d'a yol e pa, pach yaj sñi' te', tze joy junoc olan, tzex tzajiem d'a yool. Slajvi chi', tzeyac'ancanq'ue lum luum d'a yib'añ. ¹⁴ Yujto a Jehová co Diosal ajun eyed'oc, yicñej yaj jun campamento chi'. A tzex tañvani, scolvajpax eyed'oc yic tzeyac'an ganar eb' eyajc'ol chi'. Max yal-laj to ay tas chuclaj ay d'a e cal chi', talaj tz'el Jehová chi' d'a e cal yuj jun chi'.

Juntzañixo ley

¹⁵ Tato ay junoc checab' tz'el elelal d'a spatrón, snib'ej tz'aj eyed'oc, mañ eyac' meltzaj d'a spatrón chi'.

¹⁶ Canocab' eyed'oc. Libre sic'lan junoc choñab' b'aj sgana tz'aji. Malajocab' mach stzuntzani.

¹⁷ Malajocab' junoc viñ vinac, ma junoc ix ix d'a co cal syac'och sb'a ajmulal yic tz'och ejmelal d'a juntzañ comon dios. ¹⁸ A q'uen tumin syac' ganar

junoc ix ix, ma junoc viñ vinac d'a spatic yajmulal, mañ e cha yac' q'uen eb' b'aj syac' sti' yac'an d'a Jehová, yujto a jun b'eyb'al chi' te chacb'ilel yuu. 23.18

¹⁹ Ayic tzeyac'an q'uen tumin majanil d'a junoc quetchoñab', mañ e c'an yune' q'ueen, ma yalñej tastac, mañ e c'an smajananub'al. ²⁰ A d'a junoc ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal syal e c'anan smajananub'al junoc tas tzeyac' smajnej. Axo d'a junoc quetchoñab', mañ e c'ana', yic vach' ol yac' svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ d'a sat lum lum ol eyiquej chi'.

²¹ Ayic tzeyac'an e ti' d'a Jehová co Diosal, elañchamel tze c'anab'ajej, yujto ol sc'anb'ej Jehová chi' d'ayex. Tato max eyac'a' tz'och e mul. ²² Tato malaj b'aj tzeyac' e ti' d'a Jehová chi' jun, malaj b'aj syal yoch e mul. ²³ Tato ay b'aj tzeyac' e ti' eyac'an jun, yovalil tzeyaq'uelc'ochi, icha val tas tz'el d'a e c'ool.

²⁴ Ayic tzex och d'a scal smunlajel junoc eb' quetchoñab', syal e loan sat yuva icha jantac snib'ej e c'ol e loani, palta max yal-laj eyic'anb'at jab'oc d'a yol e pa. ²⁵ Tato tzex och d'a scal strigo junoc eb' quetchoñab', syal e c'utzanelta ixim sjolom e c'uxu', palta max yal-laj tze jochelta ixim yed' q'uen jochlab' trigo yic tzeyic'anb'ati.

24

Sleyal puclajb'ail

23.18 **23:18** A d'a hebreo syala' to “tz'i”, palta a jun tic syalelc'ochi eb' viñ vinac tz'em ajmulal yuj yoch ejmelal d'a juntzañ comon dios.

¹ Tato ay junoc viñ vinac syic'laj sb'a yed' junoc ix ix, axo tz'ec' jab'oc tiempo, ay tas syab' viñ d'a spatic ix, mañxalaj sgana viñ d'a ix, syal spucan sb'a eb', palta yovalil syac' yumal yic puclajb'ail viñ d'a ix, slajvi chi' tz'elta ix d'a yol spat viñ chi'. ² Ayic toxo ix spuc sb'a ix yed' viñ, syal yic'an junocxo vinac ix. ³ Palta tato a junxo viñ syic' ix chi' schami, mato toñej mañxa sgana viñ d'a ix, syac'anpax yumal yic puclajb'ail viñ d'a ix, spechanelta ix viñ d'a yol spat, ⁴ maxtzac yal-laj yic'an ix viñ b'ab'el yetb'eyum chi', yujto mañ vach'oc tato syic'xi ix viñ. Chucxo d'a yol sat Jehová co Diosal. Yuj chi' mañ eyixtejb'at lum lum ol yac' Jehová chi' eyiquej.

Juntzañxo ley

⁵ Tato ay junoc viñ vinac toto ix och yetb'eyum, max yal-laj sb'at viñ d'a oval. Max yalpaxlaj yoch viñ d'a junoc opisio. Jun ab'il libre tz'ajcan viñ d'a spat yic syac'an tzalajb'oc sc'ol viñ yed' ix yetb'eyum chi'.

⁶ Tato ay junoc mach smajnan tumin d'ayex, mañ e c'anec' smolino, ma scha' yuj smajananub'aloc. Tato icha chi' tze c'ulej, ichato tzeyamoch vaan sva'i.

⁷ Tato tz'ab'chaji to ay junoc viñ israel tz'elc'anb'at junoc yetchoñab' yic tz'och schecab'oc, ma yic schoñaneli, yovalil scham jun viñ elc'um anima chi', tz'el jun chucal chi' d'a e cal.

⁸ Tato ay mach b'aj spitzvichaañ jun yab'il scuchan lepra, yovalil sc'anab'ajej sleyal jun yab'il chi', icha tz'aj yalan eb' sacerdote, aton juntzañ ix

valcan d'ayex. ⁹ Naeccoti tas sc'ulejnac ix María d'a yol b'e yuj Jehová co Diosal, ayic quelnaccot d'a Egipto.

¹⁰ Tato ay q'uen tumin tzeyac' smajnej junoc eyetanimail, mañ ex och d'a yol spat tzeyic'anelta junoc tas yic scan smajananub'alloc q'ueen.

¹¹ Palta to tzex can d'a sti' spat, tze tañvan yic'canelta tas ol yac' smajananub'alloc q'ueen chi' d'ayex. ¹² Tato te meb'a' jun anima b'aj ix eyac' q'uen tumin chi' majanil, tato a sc'apac aycan smajananub'alloc q'ueen, mañ eyamcan vanaj d'ay yic tz'ec' ac'val. ¹³ Ayic sq'uic'b'i tzeyac'an meltzajoc, q'uinaloc malaj tas sc'uej tz'ec' ac'val. Tato icha chi' tzeyutej, a jun anima chi' ol yal vach' lolonel d'a eyib'añ, vach' pax tzex can d'a yichañ Jehová co Diosal.

¹⁴ Mañ eyixtej eb' meb'a' smunlaj d'ayex, eb' eyetchoñab', ma eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. Tze tup eb' d'a jun c'u chi'. ¹⁵ Tze tup eb' e majan d'a junjun yemc'ualil, yujto yovalil sman eb' tas sva d'a jun c'u chi'. Tato maay, syal sb'a eb' d'a Jehová, axo yoch e mul d'a Jehová chi'.

¹⁶ Max yal-laj scham eb' mamab'il nunab'il yuj smul yuninal. Añeja' eb' uninab'il chi', max yal-paxlaj scham eb' yuj smul smam snun chi'.

¹⁷ Mañ e c'ulej tas mañ tojoloc d'a eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, ma d'a eb' mañxa smam. Mañ e c'anec' sc'apac eb' ix ix cham-nacxo yetb'eyum yuj smajananub'alloc junoc tas smajnej. ¹⁸ Mocab' b'at satc'olal eyuuj to ec'nac oñ checab'oc d'a Egipto, axo Jehová co Diosal oñ

ic'anelta ta'. Yuj chi' sval d'ayex to tze c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il tic.

¹⁹ Tato ayic van e jochan ixim e trigo, sat e c'ool scan junoc manoja ixim d'a e patic, mañxo ex meltzaj eyic'cot ixim. Canocab' ixim ta', yic a eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal yed' eb' mañxa smam, ma eb' ix ix chamnac yetb'eyum, a eb' ol ec' sic'an ixim, yic vach' ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ yed' masanil tas tze c'ulej.

²⁰⁻²¹ Ayic tze b'ixan sat te' eyolivo yed' te eyuva, mañ pilanoc tzeyutej e molanel sat te' d'a sc'ab'. A te' scan chi', mañxo ex meltzaj e molel te'. Yicxo eb' ch'oc choñab'il, eb' mañxa smam yed' eb' ix chamnac yetb'eyum yaji. ²² Mocab' b'at satc'olal eyuuj to a ex tic ec'nac ex checab'oc d'a Egipto. Yuj chi' sval d'ayex to tze c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il svalcan tic d'ayex.

25

¹ Tato ay chavañoc anima syac' oval, yovalil sb'at eb' d'a yichañ eb' yajal, yic sb'o yaj yoval eb' chi'. ² Tato a viñ ay smul chi' smoj smac'ji, syalan viñ juez to tz'ec' jichan viñ d'a sat luum d'a yichañ. Smac'ji viñ ay smul chi' icha jantac smul chi'. ³ Ayic smac'ji viñ chi', max yal-laj yec' d'a yib'añ 40 tz'uum tz'och d'a viñ. Tato tz'ec' d'a yib'añ, mañxalaj yelc'och viñ d'a yol sat anima syab'i.

⁴ Mañ eyac'och spail sti' noc' noc' stec'vi trigo.

Sleyal d'a yib'añ junoc viñ vinac syic' ix smu'

⁵ Tato ay chavañoc eb' viñ vinac yuc'tac sb'a, junñej patil b'aj ay eb' viñ, axo tz'aji scham junoc

viñ, mantalaj yuninal viñ yed' ix yetb'eyum. A ix yetb'eyum viñ chi', max yal-laj yic'an junocxo ch'oc vinaquil ix. Palta a viñ yuc'tac viñ yetb'eyum ix ix cham chi', a viñ tz'ic'anxican ix. Icha chi' tz'aj sc'anab'ajan sleyal viñ yuj ix smu' chi'. ⁶ A sb'ab'el unin eb' sjavi, a sb'i viñ yetb'eyum ix chamnac chi' tz'och d'ay, yic vach' max satel sb'i viñ d'a scal co choñab'. ⁷ Palta tato malaj sgana viñ syic' ix smu' chi' jun, syal sb'at ix d'a yichañ eb' juez yed' d'a yichañ eb' yichamtac vinaquil choñab', syalan ix icha tic: A viñ in mu' malaj sgana viñ sb'inajcan viñ yuc'tac d'a scal co choñab'. Max stac'laj viñ vic'an in b'a yed'oc icha d'a sleyal, tato xchi ix. ⁸ Slajvi chi' tz'avtaj viñ yuj eb' yichamtac vinaquil choñab' chi', sc'anb'an eb' viñ d'a viñ. Tato max yal sc'ol viñ syic' ix smu' chi', ⁹ sc'och ix d'a stz'ey viñ d'a yichañ eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' chi', syic'anel junoc xañab' viñ ix, stzub'anpax och ix d'a sat viñ, syalan ix: Icha tic tz'utaj eb' viñ malaj sgana syac'can b'inaj yuc'tac, xcham ix. ¹⁰ Yuj chi', a tz'aj sb'inaj yiñtilal viñ smu' ix chi' d'a scal co choñab', “yiñtil viñ ic'b'ilel xañab’”, xcham eb' anima.

Juntzañxo ley

¹¹ Tato ay chavañoc eb' viñ vinac van yac'an oval, sjavi ix yetb'eyum junoc viñ yic scolan viñ yetb'eyum ix chi' snaani, tato a svinaquil viñ van smac'lan sb'a yed' viñ yetb'eyum ix chi' syamchaj yuj ix, stoc'ancot viñ ix, ¹² tato icha chi', mañxalaj nivanc'olal, xicjiel sc'ab' ix.

¹³⁻¹⁴ Mañ e c'an echlab' mañ tz'acanoc ayic tzex choñvaji, ma ayic tzex manvaji, ¹⁵ palta to a val

echlab' tz'acan, yic vach' ol najatb'oc e q'uinal d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, ¹⁶ yujto malaj sgana co Diosal chi' d'a eb' max b'eyb'alan tojolal.

Yovalil satjiel eb' amalecita

¹⁷ Naeccoti, tas oñ yutej eb' cajan d'a choñab' Amalec ayic ayonec' d'a yoltac b'e ayic toxo oñ elta d'a Egipto. ¹⁸ Tze naanpaxcoti to malaj jab'oc xivc'olal eb' d'a Dios. A eb' quetisraelal najat tzac'anto scot cuuj yuj c'unb'elal, ix laj miljican-cham eb' yuj eb' aj Amalec chi'. ¹⁹ Yuj chi' ayic ol ex coljoquel yuj Jehová co Diosal d'a eb' ajc'ol oyanoch d'a spatictac lum luum ol ac'joc eyiquej chi', yovalil tze satel eb' yiñtil Amalec chi', mañxo ol b'inaj eb' d'a yolyib'añq'uinal tic d'a junelñej. Mocab' b'at satc'olal jun checnab'il tic eyuuj.

26

Ofrenda d'a b'ab'el sat tas tz'avchaji

¹ Ayic cajan exxo ec' d'a sat lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, ² ayic tze molan b'ab'el sat eyavb'en d'a luum, tzeyic'anb'at d'a yol junoc mooch d'a jun lugar sic'b'ilel yuj Jehová yic tz'och scajnub'oc. ³ Ata' tzex c'och d'a yichañ eb' viñ ayoch sacerdoteal d'a jun tiempoal chi', tzeyalan icha tic: A ticnaic, scal d'a yichañ Jehová co Diosal to cajan oñxo d'a sat lum luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham, xe chi. ⁴ Axo junoc viñ sacerdote schaanec' jun mooch tzeyic'b'at chi', syac'anoch viñ d'a yichañ altar. ⁵ Slajvi chi' tzeyalan d'a yichañ Jehová co Diosal icha tic:

A eb' co mam quicham, arameo eb', jayvaññej sb'eyeb' yec'nac eb'. A yec'nac eb' chi', toñej sb'eyec' eb' d'a sat lum yed' noc' snoc'. Ijan chammac eb' yuj vejel, yuj chi' b'atnac eb' d'a Egipto yed' jayvañ yuninal. Ata' ochnac eb' choñab'il, mañxo jantacoc ajnac sb'isul eb', te ay smay eb'.

⁶ Palta te ilb'ajc'ol utajnac eb' yuj eb' aj Egipto chi'. Yilnac val syaelal eb' ayic yac'jinacoch eb' d'a munlajel te ya.

⁷ Yuj chi', yalnac sb'a eb' d'a Jehová co Diosal, aton sDiosal eb' co mam quicham to scolvaj yed' eb'. Yab'nac Jehová chi' tas yalnac eb', yilannacpax munlajel te ya b'aj ayoch eb' chi'. Ilb'ajc'ol utajnac eb' b'aj ayoch checav'vumal.

⁸ Sch'oxannac spoder Dios to ayxo smay yilji, ayic yic'annac elta eb' d'a Egipto chi'. Satub'tac yilji tas sch'oxnac, laj xivnac eb' aj Egipto chi' yuuj.

⁹ Oñ yic'ancot d'a sat jun lum lum te yax sat tic.

¹⁰ Yuj chi' jun, tic squic'cot b'ab'el sat cavb'en d'a sat lum lum ix yac' Jehová co Diosal d'ayori, xe chi.

Slajvi eyalan juntzañ lolonel chi', tzeyac'anoch te' mooch chi' d'a yichañ Jehová co Diosal, tzex em cuman d'a yichañ. ¹¹ Slajvi chi' tzex tzalaj val yed' eyal eyuninal yuj masanil tas ix yac' Jehová chi' d'ayex. Tzeyavtan cot eb' levita yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal.

A juntzañ Diezmo

¹² A d'a junjun yoxil ab'il, tzeyac'an sdiezmoal masanil tas tzeyic' d'a tastac tzeyavej. Tzeyac'an d'a eb' levita, d'a eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal yed' d'a eb' meb'a' unin yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum, yic vach' ay tas sva eb' d'a e cal.

¹³ Junjunex tzeyal d'a yichañ Jehová co Diosal icha tic:

Toxo ix vic'canel d'a in pat masanil tas to ic yaji, aton d'a tas ix vic' d'a in munlajel d'a sat lum luum tic. Toxo ix vic'paxel yic eb' levita yed' yic eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a co cal, eb' meb'a' unin yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum. Toxo ix in c'anab'ajej masanil tas ix ala', malaj junoc a checnab'il tic sb'at satc'olal vuuj. Malaj junoc to max in c'anab'ajej.

¹⁴ Malaj val jab'oc juntzañ chi' ix in va d'a sc'ual ayic ayin och d'a cusc'olal yuj chamel yed' d'a sc'ual mañ vach'oc vaj icha yalan ley. Maj valtejoch d'a eb' chamnac. Ix in c'anab'ajej masanil tas ix ala'.

¹⁵ Iloñemta d'a satchaañ, d'a lugar to ic yaji, ac' a vach'c'olal d'a quib'añ a oñ a choñab' Israel oñ tic yed' d'a sat lum luum te yax sat ix ac' d'ayoñ b'aj cajan oñ tic, icha ajnac ac'an a ti' d'a eb' co mam quicham, xe chi.

Yic Jehová yaj choñab' Israel

¹⁶ A Jehová co Diosal ix alan masanil juntzañ checnab'il yic tze c'anab'ajej yed' e b'eyb'alani. Tze c'anab'ajej d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar. ¹⁷ Toxo ix eyal ticnaic to a Jehová e Diosal yaji. Ix eyac'an e ti' e

c'anab'ajani, e b'eyb'alan schecnab'il, sc'ayb'ub'al yed' scachnab'il. ¹⁸ Axo pax Jehová tz'alani to a oñ israel oñ tic, schoñab'oñxo icha ajnac yalancani, yuj chi' yovalil sco c'anab'ajej schecnab'il. ¹⁹ A Jehová chi' ol ex ac'anoch d'a nivac choñab'il, ol ex b'inaj d'a vach'il, nivan ol aj eyelc'och d'a yichañ juntzañxo nación sb'onac. Schoñab' ex paxi, sic'b'ilexpaxel yuuj, icha ix aj yalani, xchi viñaj Moisés chi'.

27

Q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'ilcan ley'R'd'a yich lum vitz Ebal

¹ A viñaj Moisés yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' ix alan juntzañ checnab'il tic d'a masanil eb' choñab':

A ticnaic, ol e c'anab'ajej masanil tas scalcan tic d'ayex. ²⁻⁴ Ayic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán yic ol ex och d'a sat lum lum te yax sat ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, icha ajnac yac'an sti' d'a eb' co mam quicham, tze b'ocanq'ue juntzañ q'uen nivac q'ueen d'a yich lum vitz Ebal, tzeyac'anoch q'ueen taañ d'a q'ueen. Tze tz'ib'ancanoch masanil juntzañ c'ayb'ub'al svalcan tic d'ayex d'a q'ueen. Tze c'ulej jun tic ayic ayexxoc' ta'. ⁵⁻⁶ Tze b'oanpaxq'ue junoc altar d'a Jehová co Diosal. A q'uen q'ueen tzeyac'och chi' d'ay, mañ e mac'poj q'ueen, mañ e tzeypax tojlob'oc q'ueen. A d'a yib'añ jun altar chi' tze ñustz'a silab' d'a Jehová co Diosal. ⁷ Tzeyac'anpax silab' sch'oxan e junc'olal yed' co Diosal chi'. Ata' tzex va d'a tzalajc'olal d'a yichañ Jehová chi'. ⁸ B'at ta satc'olal eyuj e

tz'ib'ancanoch masanil juntzañ checnab'il svalcan tic d'ayex d'a juntzañ q'uen b'aj ol eyac'och q'uen taañ chi'. Te vach' tzeyutej e tz'ib'ancanochi yic chequel, xchi viñaj Moisés chi'.

⁹ A viñaj Moisés, ajun eb' sacerdote yiñtilal Leví yed'nac viñ, ix yalanxi viñ d'a eb' choñab' chi' icha tic:

Ex vetisraelal, numan tzex aji, ab'ec val tas ol vala': A ticnaic toxo oñ och val schoñab'oc Jehová co Diosal. ¹⁰ Yuj chi' yovalil tze c'anab'ajej juntzañ checnab'il yed' juntzañ sc'ayb'ub'al Jehová svalcanel tic d'ayex, xchi viñ.

¹¹ Añejtona' d'a jun c'u chi' ix yalpax jun checnab'il tic viñaj Moisés d'a eb' yetchoñab' chi':

¹² Ayic toxo ex c'axpajec' d'a a' Jordán, a eb' yiñtilalcan Simeón, Leví, Judá, Isacar, José yed' Benjamín, tz'aj eb' d'a yich vitz Gerizim, yic syal vach' lolonel eb' d'a yib'añ eb' choñab'. ¹³ Axo pax eb' yiñtilalcan Rubén, Gad, Aser, Zabulón, Dan yed' Neftalí, tz'aj eb' d'a yich lum vitz Ebal yic syalan catab' lolonel eb' d'a yib'añ eb' choñab'.

¹⁴ Axo eb' yiñtilal Leví, te chañ syal juntzañ lolonel tic eb' d'a eb' yetisraelal icha tic:

¹⁵ Catab'il mach sb'ojan junoc yechel comon dios d'a te te', ma d'a q'uen q'ueen, syac'anoch d'a junoc lugar c'ub'eltac yic tz'och ejmelal d'ay. A juntzañ chi' yajb'ilel yuj Jehová, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

¹⁶ Catab'il mach malaj yelc'och smam snun d'a yol sat, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

¹⁷ Catab'il mach sq'uexan stz'acañil sluum yic stoq'uec' sluum junocxo mach, xcham eb'. Axo

masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

¹⁸ Catab'il mach tz'ac'an musansatil junoc anima max ujilaj yilani, axo d'a ch'oc b'eal schecanb'ati, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

¹⁹ Catab'il mach sc'ulan tas mañ tojoloc d'a eb' ch'oc choñab'il, d'a eb' unin mañxa smam, ma d'a eb' ix ix chamnac yetb'eyum, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²⁰ Catab'il mach smulan yed' ix yetb'eyum smam, yujto a mach sc'ulan icha chi', syac' q'uixvelal smam chi', xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²¹ Catab'il mach smulan yed' noc' noc', xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²² Catab'il mach smulan yed' schab'il yanab', yanab' yuj smam ma yuj snun, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²³ Catab'il mach smulan yed' ix sñi', xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²⁴ Catab'il mach smac'ancham junoc yetanimail d'a elc'altac, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²⁵ Catab'il mach schaan tumin yic smac'ancham junoc anima malaj smul, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²⁶ Catab'il mach max c'anab'ajan masanil schecanab'il Dios, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

28

*Yaxilal d'a yib'añ eb' c'anab'ajum
(Lv 26.3-13; Dt 7.12-24)*

¹ Tato yel tze c'anab'ajej masanil schecnab'il Jehová co Diosal svalcan tic d'ayex, te nivan ol aj eyelc'och yuj Jehová chi' d'a yichañ juntzañxo nación d'a yolyib'añq'uinal tic. ² Añejtona' tato tze c'anab'ajej Jehová co Diosal, ol e chapax masanil juntzañ yaxilal ol val tic: ³ Ol yac' svach'c'olal d'a eyib'añ d'a yol e choñab' yed' d'a e munlajel. ⁴ Ol yac' svach'c'olal d'a yib'añ eb' eyuninal, d'a yib'añ tas tzeyavej, d'a yib'añ yune' noc' e vacax, yune' noc' e calnel yed' d'a yib'añ juntzañxo yune' noc' e molb'etzal noc'. ⁵ Ol yac' svach'c'olal d'a yib'añ tas ol eyaq'uem d'a yol e mooch yed' d'a yib'añ tas tze va'a. ⁶ Ol yac'an svach'c'olal d'a eyib'añ b'ajtac tzex eq'ui yed' yic tzex meltzajxi d'a e pat.

⁷ A Jehová ol ac'anoch eb' eyajc'ol d'a yol e c'ab' ayic ol yac'an oval eb' eyed'oc. D'a stzolal ol aj scot eb' d'ayex, palta sacleminac ol aj yel eb' elelal d'ayex.

⁸ Ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a yib'añ tastac tzeyic' d'a e munlajel yed' d'a yib'añ masanil tas tze c'ulej. Icha val chi' te tzalajc'olal ol ex ajec' d'a sat lum luum ol yac' Jehová chi' d'ayex.

⁹ Tato tze c'anab'ajej masanil schecnab'il Jehová chi', tze b'eyb'alani, ol ex yalñejoch schoñab'oc to sic'b'ilex el yuuj, icha ajnac yalani. ¹⁰ Axo eb' anima d'a masanil nación d'a yolyib'añq'uinal tic, ol yojtaquejel eb' to sic'b'il ex el yuj Jehová, ol xiv eb' d'ayex. ¹¹ A Jehová chi' ol ex xajananoc: Tzijtum ol aj eyuninal yed' yune' noc' e molb'etzal

noc', jantac ol aj sat eyavb'en d'a lum luum yac'nac sti' d'a eb' co mam quicham to ol yac' d'ayex. ¹² Ol yac'ancot riab' d'a yib'añ lum luum tic d'a stiem-poal, icha jantac tz'och yopisio. Te vach'xoñej ol aj e munlajel. Masanil tastac ay d'ayex, ol te q'uib'chaañ, masanto ol yal eyac'an majanil d'a tziytumoc nación. A exxo pax tic, malaj tas ol e c'an e majnej d'a junocxo mach. ¹³ Tato ol e c'anab'ajej masanil schecnab'il Jehová co Diosal, aton masanil juntzañ svalcan d'ayex ticnaic, sat ol ex aj d'a eb' ch'oc nacional chi', axo eb' spatictac ol ajcan eb'. Nivan ol aj eyelc'och d'a yib'añ eb'. Malaj b'aj ol ex ac'joc ganar yuj eb'. ¹⁴ Icha chi' ol ex ajoc, tato max eyiq'uel e b'a d'a spatic schecnab'il Jehová, tato max ex och tzac'an d'a spatic comon dios, yic tzeyac'anem e b'a d'ay.

*Yaelal d'a yib'añ eb' pit
(Lv 26.14-46)*

¹⁵ Palta tato mañ ol e c'anab'ajej masanil schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al Jehová co Diosal, aton juntzañ van valan tic d'ayex, ol ja val juntzañ catab' tic d'a eyib'añ: ¹⁶ Te chuc eyic d'a yol e choñab' yed' d'a e munlajel. ¹⁷ Syalelc'ochi to malaj tas ol eyic' d'a e munlajel chi', malaj pax tas ol e va'a. ¹⁸ Ol javoc yaelal d'a yib'añ eb' eyuninal, malaj svach'il ol aj sat eyavb'en. Mañ ol q'uib' yune' noc' e vacax, yune' noc' e calnel, yune' noc' e chiva yed' masanil noc' e molb'etzal noc'. ¹⁹ Chuc eyic b'ajtacñej tzex eq'ui yed' yic tzex meltzajxi d'a e pat.

²⁰ Ol yac'cot yaelal Jehová yed' ilc'olal d'a eyib'añ. Toxoñej ol ex somchajel d'a masanil

tastac ol e c'ulej. Elařchamel ol ex satel yuj chucal tze c'ulej yuj eyactancan Jehová chi'. ²¹ A Jehová ol ac'ancot juntzař ilya te ov d'a eyib'ař, masanto ol ex satel d'a sat lum lum b'aj ol ex cajnaj chi'. ²² Ol yac'paxcot yab'il yab'il Jehová chi' to ol ex cham yuuj, c'ac'al ilya te chuc yed' e malq'uei. Axo eyavb'en ol tacjoqueloc. Mařxo ol yac'laj řab', taquiri ol aj smasanil. Ol och tz'aub' d'a e munlajel masanto ol yal e sateli. ²³ Mařxalaj řab' ol cot d'a satchaař. Mařxo ol yac'laj sat eyavb'en d'a lum lum chi'. ²⁴ Mařxalaj řab' ol yac'a'. Axořej lum pococ yed' q'uen arena ol em yuj Jehová co Diosal, masanto ol ex sateloc. ²⁵ A Jehová chi' ol ex ac'anoch d'a yol sc'ab' eb' eyajc'ool. D'a stzotal ol aj e b'at d'a oval, axo ol ajoc, saclemnac ol aj eyel d'a eb'. Ol sat sc'ool masanil naci3n d'a yolyib'ařq'uinal tic ayic ol yab'an eb' tas ol ex ic'anoc. ²⁶ A noc' ostoc yed' noc' caltacte'al noc' ol chianb'at e nivanil. Mařxalaj mach ol xib'tan noc' d'ayex.

²⁷ A Jehová ol ac'an c'ab'at e nivanil yuj mal yab'il, icha val ajnac eb' aj Egipto. Ol q'uepax quisc'oy d'ayex yed' yaxc'a yed' q'uilaj yab'il, mařxalaj yařal juntzař ilya chi'. ²⁸ Ol ex quistalaxoc, ol somchajel e c'ool, mařxo ol yal-laj eyilani. ²⁹ Toxořej ol ex ec' machmon d'a chimc'ualil, icha tz'aj yec' machmon eb' max ujitaxon yilani. Axo d'a masanil tas ol e c'ulej, mařxalaj tas ol elc'och d'a vach'il. Ol ex te ixtaxeloc. Ilb'ajc'olxořej ol ex ajoc. Mařxalaj mach ol ex colanoc. ³⁰ A mach ol sb'o strato snupnaj yed' junoc ix ix, ch'ocxo mach ol vayyed' ix. Ol e b'oq'ue junoc e pat, palta mařxo

ol ex cajnaj d'a yool. Ol eyavej junoc eyuva, palta mañxo ol e lo sat. ³¹ D'a val eyichañ ol smilcham noc' e vacax eb' ajc'ool, palta mañ ol e chi' jab'oc schib'ejal noc'. D'a eyichañ ol yic'b'at noc' e b'uru eb', mañxo ol yac' meltzaj noc' eb' d'ayex. Ol yic'b'at noc' e calnel eb', mañxalaj mach ol yal scolancan noc' d'a eb'. ³² Eyichañ val ol b'atcan eb' eyuninal yed' eb' ix eyisil d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il. Toxoñej ol ex c'unb'oc e maclan sjax eb', palta mañxa jab'oc tas syal eyuuj. ³³ A eb' anima mañ eyojtacoc, a eb' ol satanel masanil sat eyavb'en yed' jantac e munlajel. Ol ex ixtaj val, ob'iltacxoñej ol ex ajoc. ³⁴ Ayic ol eyilan masanil juntzañ chi', toxoñej ol ex quistalaxcanoc. ³⁵ Ol yac' val cot yaelal Jehová d'a eyib'añ, ol q'ue yab'il yaxc'a d'a sjolom e penec, d'a e xub' yed' d'a masanil e nivanil. Mañxo ol añtaj jun ilya chi' eyuuj.

³⁶ Ol ex ic'jocb'at yuj Jehová chi' yed' e reyal sic'b'íloch eyuuj d'a junoc nación to mañ eyojtacoc, mañ yojtacocpax eb' e mam eyicham. Ata' ol eyaq'uem e b'a d'a juntzañ comon dios b'ob'il d'a te te', ma d'a q'uen q'ueen. ³⁷ Ol sat sc'ol juntzañxo nación yab'an tas ol ex utajoc. Ol aljoc e pecal, ol ex b'uchjoc yuj juntzañ choñab' b'aj ol ex yic'b'at Jehová chi'. ³⁸ Te nivan iñat ol eyavej, palta jab'ñej sat ol e molo', añej noc' c'ulub' ol c'uxanb'atoc. ³⁹ Ol eyavej eyuva, ol e mesani, palta mañ ol e b'ixlaj sat, malaj vino ol eyuq'uej, añej noc' yaxtaj ol lajaneloc. ⁴⁰ Ay te' olivo d'a sat e luum, palta malaj yaceiteal te' ol e c'ana' yujto toñej ol c'ajb'anel sat te'. ⁴¹ Ay eyuninal, ay eyisil,

palta mañ ol ajlaj eb' eyed'oc, yujto ol ic'job'at eb' d'a juntzañxo nación. ⁴² Masanil te te' syac' sat d'a e choñab', pilan ol lajvoquel te' yuj noc' c'ulub'. ⁴³ A eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal, nivanco ol aj yelc'och eb' d'a eyichañ, a exxo tic, mañxalaj ol aj eyelc'ochi yujto ol ex lajvoquemoc. ⁴⁴ A eb' chi', ay tas ol yal yac'an eb' majanil, palta a exxo tic, mañxalaj tas d'ayex. A eb' sat ol aj d'ayex, a exxo tic spatictaquil ol ex ajcanoc.

⁴⁵ Masanil juntzañ yaelal tic ol ja d'a eyib'añ. Ol eyab'xoñej syail masanto ol yal e sateli, yujto maj e c'anab'ajej masanil schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al Jehová co Diosal ix yac' d'ayex. ⁴⁶ A juntzañ yaelal tic sch'oxcot yoval sc'ol Dios d'ayex yed' d'a eb' eyiñtilal d'a masanil tiempo. ⁴⁷ Yujto maj eyaq'uem e b'a d'a Jehová co Diosal d'a tza-lajc'olal yed' d'a smasanil e c'ool ayic ix yac'an svach'c'olal d'a eyib'añ, ⁴⁸ yuj chi' yovalil ol eyac' servil eb' ajc'ool ol yac'cot d'ayex, ol eyab' syail vejel, taquiñtial, mañ pichulal yed' masanil yaelal. Ol eyab' val syail yuj eb' eyajc'ool chi' masanto ol yal e sateli.

⁴⁹ A eb' anima d'a junoc nación te najat b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic, a eb' ol yic'cot Jehová d'ayex, yelc'olal ol aj scot eb' icha sjerñvi noc' ch'acb'a. Ch'oc ti'al syal eb', mañ ol eyab'laj tas ol yal eb'. ⁵⁰ Te oval anima eb'. Malaj yelc'och eb' icham anima yed' eb' unin d'a eb'. ⁵¹ Ol schib'at yune' noc' e molb'etzel noc' eb', ol sloanb'at sat eyavb'en te' eb', masanto ol ex ixtajval. Mañxalaje trigo, e vino, eyaceite, ma yune' noc' e vacax yed' yune' noc' e calnel ol to can yuj eb', añej to ol ex

cham yuj vejel.

⁵² Ol och oyan eb' ajc'ol chi' d'a spatictac e choñab'. Ol javoc eb' d'ayex masanto ol yal yem lañnaj smuroal e choñab' chaañ yajq'uei yed' b'aj scol sb'a eb' soldado ayoch yipoc e c'ool. Masanil juntzañ choñab' ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, ol laj yoymitej eb'. ⁵³⁻⁵⁵ Ayic ol laj oymaj eb' ajc'ol chi' d'a e choñab' chi', axo yuj vejel ol e chianb'at eyuninal yed' eyisil ix yac' Jehová co Diosal. Vach'chom ay junoc vinac d'a e cal te vach' syutej sb'a, palta yuj vejel chi' ol schib'at yuninal. Mañ ol yac' jab'oc d'a yuc'tac, d'a ix yetb'eyum to xajan yuuj yed' d'a juntzañxo yuninal olto canoc. ⁵⁶⁻⁵⁷ Vach'chom ay junoc ix ix mañ comonoc syutej sb'a d'a e cal, te b'eyum ix, malaj b'aj tz'em yoc ix d'a sat luum, ayñejoch xañab' ix, palta yujto mañxa tas sva ix yuj b'aj oyanoch eb' ajc'ol d'a spatictac e choñab' chi', ol schib'at yune' ix toto tz'alji yed' smoj yune' chi'. Mañ ol yac' jab'oc ix d'a viñ yetb'eyum, ma d'a juntzañxo yune'.

⁵⁸ A Jehová co Diosal te vach', te ay smay, palta tato malaj yelc'och d'ayex, mañ ol e b'eyb'alejpax masanil juntzañ checnab'il tz'ib'ab'ilcan tic, ⁵⁹ ol yac' val cot nivac yaelal co Diosal chi' d'a eyib'añ yed' d'a yib'añ eyiñtilal. A val ilya te chuc ol yac' d'a eyib'añ to mañxalaj yañal. ⁶⁰ Ol cot val juntzañ ilya d'a eyib'añ, icha val juntzañ ilya ic'annac eb' aj Egipto, aton juntzañ b'aj te xivnac ex. Mañxo ol el-laj juntzañ yaelal chi' d'a eyib'añ. ⁶¹ Ayto juntzañxo yaelal max b'inajlaj d'a juntzañ slolonel Dios tic ol javoc d'a eyib'añ yic tzex sateli. ⁶² A ex val tic ex vetisraelal, te nivanxo e b'isul, lajan

exxo icha q'uen c'anal d'a satchaari, palta ol ex sateloc. Mañixo nivanoc ol ajcan e b'isul, tato mañ ol e c'anab'ajej Jehová co Diosal. ⁶³ Icha ix aj stzalaj sc'ol sch'oxan svach'c'olal d'ayoñ, ix yac'an q'uib' co b'isul, icha pax chi' ol aj stzalaj sc'ol yuj e sateli. Elañchamel ol aj ex yic'anxiel d'a lum luum b'aj toxo ol ex cajnaj tic. ⁶⁴ A ex olto ex canoc, a Jehová ol ex saclemancanb'at b'ajtac slajvic'och yolyib'añq'uinal tic. Ata' ol ex och ejmelal d'a juntzañ comon dios b'ob'il d'a te te', ma d'a q'uen q'ueen, aton comon dios b'aj max eyaq'uem e b'a, mañ yac'nacocpaxem sb'a eb' co mam quicham d'ay. ⁶⁵ Ayic ayex ec' d'a juntzañ nación chi', mañ ol eyic' jab'oc eyip, malaj jab'oc tas b'aj ay eyalan eyico'. Yujto d'a xivc'olal ol ex ajec' yuj Jehová ta', cuseltacxoñej ol aj yilji e sat yuj ilc'olal. ⁶⁶ Xivc'olal ol ex ajec' d'a masanil tiempo yuj e chamel. Ol ex te xiv d'a c'ualil yed' d'ac'valil. ⁶⁷ Ol ex te xiv val sic'lab'il yuj juntzañ te ay smay ol eyila'. A d'a q'uiñib'alil ol eyala': Tzoc val q'uic'b'i, xe chama. Axo d'ac'valil ol eyalanxi: Tzoc sacb'i, xe chama. ⁶⁸ Vach'chom ix yal Jehová to mañxa b'aq'uiñ tzex meltzaj d'a Egipto, palta a ol ex ac'anxib'at ta' d'a yol barco. Ata' ol e choñoch e b'a schecab'oc eb' eyajc'ol chi', palta mañxalaj mach ol ex mananoc, xchi viñaj Moisés chi' d'a eb'.

29

¹ A juntzañ lolonel yic trato ix schec Jehová yal viñaj Moisés d'a eb' yetisraelal ayic ayec' eb' d'a yol smac'b'en Moab. Stz'acub' sb'a juntzañ tic yed' trato ix sb'o Jehová yed' eb' d'a lum vitz Horeb.

Juntzañ cachnab'il

² Ix smolb'ej masanil eb' yetchoñab' viñaj Moisés, ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

A ex tic, eyilnac val tas utajnac viñ sreyal Egipto yed' eb' ayoch yajalil yed' viñ yed' masanil smacb'en Egipto chi' yuj Jehová. ³ Testigo eyaj d'a juntzañ yaelal yed' tas satub'tac yilji sc'ulejnac Jehová chi'. ⁴ Palta masanto ticnaic maxto yac'laj eyojtaquejeli tas syalelc'och juntzañ chi'. ⁵ 40 ab'il ix ex in cuchb'ej d'a taquiñ luum. A d'a jun tiempoal chi', maj lajvoquel-laj e pichul, maj lajvoquel-laj e xañab'. ⁶ Maj e valaj ixim pan, maj eyuc'laj vino, ma yal sat te' avb'en te' pajb'inac, yic vach' snachajel eyuuj to a Jehová aton co Diosal.

⁷ Ayic ix oñ javi d'a jun lugar tic, ix elta viñaj Sehón sreyal Hesbón yac' oval qued'oc yed' viñaj Og sreyal Basán, palta ix cac' ganar eb'. ⁸ Ix quic'ancan sluum eb', ix cac'an d'a eb' yiñtilal Rubén, d'a eb' yiñtilal Gad yed' d'a nañalxo eb' yiñtilal Manasés. ⁹ Yuj chi', c'anab'ajejec e b'eyb'alan jun trato tic, yic vach'ñej ol aj eyelc'och d'a masanil tastac ol e c'ulej.

¹⁰ A ticnaic, tic val molan oñ ec' d'a yichañ Jehová co Diosal. Masanil eb' yajal d'a eyiñtilal, eb' yichamtac vinaquil choñab', eb' ay yopisio yed' masanil eb' quetisraelal: ¹¹ Eb' viñ vinac, eb' unin, eb' ix ix yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a co cal, aton eb' c'atzitzvum yed' eb' cuchum a', ¹² molan oñ eq'ui yic vach' sco chacan strato Jehová co Diosal b'aj syac'can sti' d'ayoñ. ¹³ A val ticnaic scheclajcaneli to tzoñ ochcan schoñab'oc Jehová co Diosal, axo tz'ochcan co

Diosaloc, icha yutejnac yac'an sti' d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob, aton eb' co mam quicham. ¹⁴ Mañocñej qued' a oñ molan oñ ec' tic sb'o jun trato tic Jehová chi', ¹⁵ palta yed' pax eb' quiñtilal toto ol aljoc. ¹⁶ A ex tic eyojtac val sic'lab'il tas val aj quec'nac d'a Egipto yed' tas ajnac co c'axpajec'ta d'a yol smacb'en juntzañ nación d'a voltac b'e. ¹⁷ Ata' quilnac juntzañ comon dios, juntzañ yechel nab'a te', nab'a q'ueen, nab'a plata yed' nab'a oro, te chuclaj sc'ulej juntzañ anima chi', ayic tz'och eb' ejmelal d'ay. ¹⁸ Comonoc malaj junoc anima d'a co cal tic, vinac, ma ix, ma junoc yiñtilal eb' quetchoñab' tz'actancan Jehová co Diosal, axo d'a sdiosal juntzañ nación chi' tz'och ejmelal. Tato icha chi' sc'ulej, lajan icha junoc yib' te' svolani, a svol chi' te' c'a', scham anima yuuj. ¹⁹ Tato ay junoc mach d'a co cal tic te ñican syutej sb'a snaani, slajvi yab'an tas tz'ajcan jun trato tic, syalan icha tic: Vach'chom tzin pitej in b'a tzin c'ulan masanil tas snib'ej in c'ool, palta malaj tas ol in ic'anoc, tato xchi, ol cot yaelal d'a quib'añ co masanil vach'chom vach' oñ, ma chuc oñ. ²⁰ Yuj chi' mañxo ol ac'joclay nivanc'olal jun anima chi' yuj Jehová, a yoval sc'ol ol javoc d'a yib'añ jun anima chi'. A masanil juntzañ yaelal tz'ib'ab'ilcan tic, a' ol cot d'a yib'añ, ol satjocpaxel yiñtilal d'a sat lum luum tic yuj Jehová. ²¹ A Jehová chi' ol ic'anel jun anima chi' d'a scal masanil yiñtilal eb' quetisraelal, ol yac'anoch yaelal d'a yib'añ, yuj chi' masanil yaelal sb'inaj d'a trato b'aj tz'ib'ab'ilcan masanil ley, ol cot d'a yib'añ jun anima chi'. ²² A eb' eyiñtilal

d'a b'aq'uiñ yed' juntzañxo anima ch'oc choñab'il ol cot d'a najat, ol yil val yaelal eb' yed' ilya ol yac'cot Jehová d'a yib'añ lum luum tic. ²³ Ol yil eb' to a lum luum chi' tz'anac luum smasanil, añej q'uen azufre yed' atz'am atz'am ay d'a luum. Mañxalaj tas ol yal yavchaj d'a luum. Mañxalaj tas ol q'uib' d'a luum, vach'chom añ añc'ultac mañxo ol q'uib'laj añ. Icha val ajnac satel juntzañ choñab' yuj yoval sc'ol Jehová, aton Sodoma, Gomorra, Adma yed' Zeboim, icha val chi' ol aj lum e luum tic.

²⁴ Yuj chi', masanil anima d'a yolyib'añq'uinal tic ol sc'anb'ej eb': ¿Tas yuj icha chi' ix yutej jun choñab' chi' Jehová? ¿Tas yuj ix te cot val yoval sc'ol d'a eb'? xcham eb' anima chi'. ²⁵ Axo ol laj spacan juntzañxo eb': Icha chi' ix aj jun choñab' chi', yujto ix yactejan strato Jehová eb', aton trato sb'onac Jehová chi' yed' eb' smam yicham eb', ayic yic'jinaquelta eb' d'a Egipto. ²⁶ Ix och eb' ejmelal d'a comon dios b'aj max yac'taxonem sb'a eb', mañoc Jehová ix alan d'a eb' to tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ chi'. ²⁷ Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a yib'añ jun choñab' chi', ix cot masanil juntzañ catab' tz'ib'ab'ilcan d'a strato d'a yib'añ eb'. ²⁸ Ix yiq'uel jun choñab' chi' yed' yoval sc'ool, ix yac'ancanb'at eb' d'a scaltac juntzañxo nación, ichaton van yuji ticnaic, xcham eb' ol pacan jun lolonel chi'.

²⁹ Ay val tas mañ cojtacoc, a juntzañ chi', yic Jehová co Diosal yaji. Palta ay tas ac'b'il cojtaquejel yed' eb' cuninal, aton masanil juntzañ c'ayb'ub'al tic yed' cachnab'il yic sco c'anab'ajej d'a masanil tiempo.

30

A Dios syac' sti'yac'an nivanc'olal

¹ Ayic ol ujoc masanil juntzañ tas ix val tic d'ayex, aton svach'c'olal Jehová co Diosal yed' pax scatab' yuj e paticaneli, palta tato ol sna sb'a e c'ol ayic ayexxo ec' d'a masanil nación b'aj ol ex yac'canb'ati, ² tato yed' smasanil e c'ool yed' pax smasanil e pensar tze c'anab'ajan yed' eb' eyuninal icha val tz'aj valancan tic d'ayex, ³ ol sq'uex spensar co Diosal chi', ol yac'anxi svach'c'olal d'ayex. Ol oc'pax sc'ol d'ayex, ol ex smolb'anxicot b'aj ix ex saclemcanb'at chi'. ⁴ Vach'chom ex saclemcanb'ati, ix laj ex c'ochcan b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic, ato ta' ol ex yic'xicot Jehová co Diosal chi'. ⁵ Ol ex smolb'anpax b'aj ec'nac cajan eb' co mam quicham. Ata' ol ex ajxoc. Ec'b'al nivan ol aj e b'eyumal yed' e b'isul yuj Jehová chi' d'a yichañ eb' co mam quicham chi'. ⁶ Ol yac'och yechel strato Jehová d'a e pensar yed' d'a spensar eb' eyiñtilal yic ol e xajanej d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar yic vach' ol ex ajoc. ⁷ Axo Jehová chi' ol ac'anb'at masanil catab' tic d'a yib'añ eb' ajc'ol ix chichonoch sc'ol d'ayex, eb' ex ixtani. ⁸ A exxo tic, ol ex meltzajxoc d'a yol sc'ab' Jehová e c'anab'ajan masanil schecnab'il svalcan tic d'ayex. ⁹⁻¹⁰ Yuj chi', te b'eyum ol ex ajxoc yuj Jehová chi', ol yac'an svach'c'olal d'a yib'añ tastac tze c'ulej, d'a yib'añ eyuninal yed' noc' e molb'etzal noc' yed' d'a e munlajel. Tato tze c'anab'ajej masanil tas syal Jehová, masanil schecnab'il yed' c'ayb'ub'al tz'ib'ab'ilcan tic, tato d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar

tzeyac'och e b'a d'a yol sc'ab', ol tzalaj sc'ol yac'an svach'c'olal d'ayex, icha ajnac yac'an tzalajb'oc sc'ol yed' eb' co mam quicham.

Sic'lejec e q'uinal

¹¹ A juntzañ checnab'il svac' eyojtaquejel tic, mañ ajaltacoc co c'anab'ajani, mañ najatoc ayel d'a co tz'ey. ¹² Mañoc d'a satchañ ay, yic vach' max eyal icha tic: ¿Mach val syal sq'uec'och d'a satchañ yic sb'at yic'anemta jun checnab'il tic, syac'an cojtaquejeli, yic vach' sco b'eyb'alej? max yal eyalan icha chi'. ¹³ Añejtona', mañocpax d'a sc'axepal a' mar ay, yic max eyal icha tic: ¿Mach syal sc'axpajec' d'a a' mar chi', yic sb'at yic'ancot d'ayoñ, syac'an cojtacaneli sco b'eyb'alani? max yal eyalan icha chi'. ¹⁴ Ocxo jun, a jun checnab'il tic ayec' d'a co cal, scalub'tañej, aypaxoch d'a co pensar, yic vach' sco c'anab'ajej.

¹⁵ A ticnaic, tic val svac' e sic'lej tas tze nib'ej: ¿Am q'uinal yed' vach'il, mato a' catab' yed' chamel? ¹⁶ Tato tze c'anab'ajej masanil tas svalcan tic d'ayex, tze xajanan Jehová co Diosal, tzex ochñej tzac'an yuuj, tze c'anab'ajan schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al, vach' ol ex ajoc, tziytum ol aj sb'isul eyuninal. Ichato chi' ol yac'an syaxil Jehová co Diosal d'a eyib'añ d'a sat lum luum b'aj van eyoch tic yic tze mach'enej. ¹⁷ Tato max e cha eyab' juntzañ tic jun, palta to tze b'ec e b'a e montajb'at d'a spatic comon dios, tzex em cuman d'ay, ¹⁸ tato icha chi', val d'a jun rato tic svalcan d'ayex to ol ex chamoc. Mañxo ol najtilax e q'uinal d'a sat lum luum ol eyiquej chi' ayic ol ex c'axpajcanec' d'a a' Jordán. ¹⁹ Val d'a jun c'u tic svac'canoch

satchaañ yed' lum luum tic testigoal to svac' e sic'lej tas tze nib'ej, am e q'uinal yed' vach'il, mato a catab' yed' chamel. Palta sic'lejec e q'uinal, yic vach'ñej tzex aj yed' eb' eyiñtilal. ²⁰ Tze xajanej Jehová co Diosal. Tze c'anab'ajej, mañ eyactejcani, yuj chi' ol e cha e q'uinal, najtil ol ex ec' d'a sat lum luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham, aton d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob, xchi viñaj Moisés chi'.

31

Ix ac'jioch yopisio viñaj Josué (Nm 27.12-23)

¹ Ix yalanxi viñaj Moisés d'a eb' choñab' israel icha tic:

² Ayxo 120 ab'il in q'uinal, mañxa val vip in b'eyec' ex in cuchb'ej, añejtona' toxo ix yal Jehová d'ayin to mañxo ol in c'axpajec' d'a a' Jordán tic. ³ Palta a Jehová ol b'ab'lajñej d'a eyichañ, ol satanel masanil juntzañ choñab' ayec' b'aj ol ex c'och chi'. A exxo ol ex cajnajcan d'a slum eb'. Axo viñaj Josué ol ex cuchb'anoc, icha ix aj yalan Jehová d'ayex. ⁴ A Jehová chi' ol satanel eb' anima d'a juntzañ choñab' chi', icha ix aj satanel eb' viñ sreyal amorreo, aton viñaj Sehón yed' viñaj Og yed' eb' yetchoñab' eb'. ⁵ A ol ac'anoch juntzañ nación chi' d'a yol e c'ab', ol e satanel eb' icha ix aj valan d'ayex. ⁶ Tec'b'ejec e b'a, mañ ex xivoc ayic ol e chalan e b'a yed' eb' ajc'ol chi', yujto a Jehová co Diosal ayoch eyed'oc. Mañ e na' to ol ex actajcan yuuj, mañ ol ex yac'canlaj e ch'ocoj, xchi viñ.

⁷ Ix lajvi chi', ix yavtancot viñaj Josué chi' viñ. D'a yichañ masanil eb' choñab' israel ix yal viñ d'a viñ icha tic:

Tza tec'b'ej val a b'a, mañ ach xivoc, yujto a ach ol ic'b'at jun choñab' tic d'a sat lum luum yac'nac sti' Jehová yac'an d'a eb' co mam quicham. A ach ol ac'can junjun macañ eb' d'a smacb'en. ⁸ A Jehová ol b'ab'laj uuj. Ayñejec' ed'oc, mañ ol ach yactejanlaj, yuj chi' mañ ach xivoc, mañ ach meltzaj d'a a patic, xchi viñaj Moisés chi' d'a viñ.

Tz'avtaj ley d'a yuctaquil ab'il

⁹ Ix stz'ib'an juntzañ tic viñaj Moisés chi', ix yac'ancan viñ d'a yol sc'ab' eb' sacerdote yirñtilal Leví tz'ic' anb'at scaxail strato Jehová yed' d'a masanil eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' Israel. ¹⁰⁻¹¹ Ix yalan viñ icha tic:

Ayic slajvi yuctaquil ab'il, d'a yol ab'il yic slajvican b'oc, ayic molanec' masanil anima d'a yichañ Jehová d'a jun lugar sic'b'ilel yuuj d'a juntzañ sc'ual q'uiñ chinama, ata' tz'avtaj ley tic yab' masanil anima. ¹² Smolb'ej sb'a masanil anima, eb' viñ vinac, eb' ix ix yed' eb' cotac unin yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. Tze molb'ej e b'a yuj eyab'ani yed' eyojtacanel masanil tas syal jun ley tic, yic vach' ay yelc'och Jehová co Diosal d'a yol e sat, yic tze c'anab'ajan tas syala'. ¹³ Icha pax chi' eb' eyirñtilal manto ojtannacoc jun ley tic, ol yab'can eb' yic vach' ay yelc'och Jehová chi' d'a yol sat eb' d'a masanil tiempo d'a sat lum luum ol eyiquej d'a sc'axepalec' a' Jordán tic, xchi viñaj Moisés chi'.

Slajvub' checnab'il'R'ix yac' Jehová d'a viñaj Moisés

¹⁴ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic: Vanxo sc'och stiempoal yic ol ach chamoc. Yuj chi' avtejcot viñaj Josué, tzex b'at d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a yic vach' ol vac'canoch yopisio viñ, xchi d'a viñ. Ix b'at viñaj Moisés yed' viñaj Josué chi'. ¹⁵ Ata' ix sch'ox sb'a Jehová chi' d'a eb' viñ d'a scal jun nivan asun ix och moyan d'a sti' cajnub' chi'. ¹⁶ Ix lajvi chi', ix yalan d'a viñaj Moisés chi' icha tic: A ach tic toxo ol ach chamoc. Slajvi chi', a jun choñab' tic ol ochcan tzac'an eb' yuj juntzañ yechel scomon diosal juntzañ choñab' ay d'a spatic yichañ b'aj ol c'och eb'. Ol in yactejan eb', ol yixtanb'at in trato eb' ix in b'o yed'oc. ¹⁷ Yuj chi', ol cot voval d'a eb', ol vactancan eb' sch'ocoj. Mañixo ol vab' tas ol yal eb'. Mañixo jantacoc yaelal ol cotcan d'a yib'añ eb', masanto ol yal eb' icha tic: ¿Tas val yuj scab' syail? Yuj am to mañixo ayoc ec' co Diosal d'a co cal, xcham eb'. ¹⁸ Ayic ol yab'an juntzañ yaelal chi' eb', ol viq'uel in b'a d'a scal eb' yuj masanil chucal sc'ulej, yuj pax to tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ yechel chi'.

¹⁹ A ticnaic jun, tz'ib'ejec jun b'it ol val d'ayex, ol e c'ayb'an eb' eyetchoñab' Israel tic d'ay, ol sb'itan eb' yic svac'och testigoal d'a yib'añ eb'. ²⁰ Ayic ol lajvoc vic'anoch eb' anima tic d'a sat lum luum te yax sat chi', lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham, ol va eb' sic'lab'il, ol b'aq'uechb'oc eb'. Ol lajvoc chi', ol b'at eb' d'a spatic juntzañ comon dios. Ol och eb' ejmelal d'a juntzañ chi'. Ol in spaticanel eb', ol yixtanb'at in trato eb' in b'onac yed'oc. ²¹ Ayic ol javoc jantac yaelal yed' ilc'olal

d'a yib'añ eb', a jun b'it tic ol ac'an testigoal d'a yib'añ eb'. Axo eb' yiñtilal eb' ol naancot jun b'it tic, ol sb'itan eb'. Yujto ayic manto ochlaj eb' d'a lum luum vac'nac in ti' vac'an d'a eb', vojtaxo tas ayec' d'a spensar eb', xchi Jehová chi'.

²² A d'a jun c'u chi' ix stz'ib'ejcan jun b'it tic viñaj Moisés, ix yac'an viñ sc'ayb'ej eb' yetisraelal.

²³ Ix yalan Jehová d'a viñaj Josué, yuninal viñaj Nun icha tic:

Tza tec'b'ej val a b'a, mañ ach xivoc, yujto ayinñej och ed'oc. A ach ol ic' och eb' etisraelal tic d'a sat lum luum vac'nac in ti' vac'an d'ayex, xchi d'a viñ.

²⁴ Ix lajvi stz'ib'ancan masanil juntzañ ley chi' viñaj Moisés chi', ²⁵ ix yalan viñ d'a eb' yiñtil Leví ed'jinac scaxail strato Jehová icha tic:

²⁶ Iq'uecb'at jun tz'ib'ab'il tic, tzeyac'anoch d'a stz'ey scaxail strato Jehová co Diosal, yic syac' testigoal d'a eyib'añ. ²⁷ Yujto vojtax to te pit ex, malaj e gana sq'uexvi e pensar. Ayic ayinto ec' eyed'oc, te pitñej tzeyutej e b'a, ocxom val ol in chamoc. ²⁸ Avtejec eb' yichamtac vinaquil junjun eyiñtilal yed' eb' yajalil choñab', yic svalancanel jun b'it tic d'a eb'. Svac'anoch satchaañ yed' sat lum tic testigoal. ²⁹ Vojtaxo to ayic ol in chamoc ol eyixtancanb'at e b'a, ol eyactancan jun b'e b'aj tzex vac'canoch tic. Añejtona' vojtaxopaxi to a d'a b'aq'uiñ, ol javoc yaelal d'a eyib'añ, yujto ol e tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová yuj chucal ol e c'u lej d'a yichañ, xchi viñaj Moisés chi'.

Sb'it viñaj Moisés

³⁰ Ix lajvi chi', ix och ijan viñaj Moisés yalan masanil slolonelal jun b'it tic d'a yichañ eb' choñab' icha tic:

32

- ¹ Yab'ocab' satchaañ in loloni. Yab'ocab'pax lum lum tas ol vala'.
- ² A c'ayb'ub'al sval tic lajan val icha yem ñab'. A lolonel sval tic lajan val icha yal ac'val tz'emi, añeja' icha yem ñab' d'a yib'añ te te' yed' d'a yib'añ añ añc'ultac, icha chi' yaji.
- ³ Svalcaneli to nivan yelc'och Jehová. Iq'uecchaañ sb'i co Diosal.
- ⁴ A Jehová b'aj sco col co b'a lajan icha junoc q'uen nivan tenam. Te vach'ñej tas sb'o'o, te tojolñej sb'eyb'al. Tz'elñejc'och tas syala'.
- ⁵ A ex vetchoñab' ex tic, te mañ e mojoc tzex och yuninaloc Jehová, te malaj e vach'il, te pit ex d'ay.
- ⁶ ¿Tom yed' e pital chi' tzeyac' spac d'a Jehová? A ex tic malaj e pensar, malaj jab'oc e jelanil. ¿Tom mañoc Jehová co Mam yaj jun? ¿Tom mañoc oñ b'oani? A oñ b'oani, oñ yac'anoch d'a choñab'il.
- ⁷ Naeccot tas sc'ulejnac Jehová, tze naan d'a juntzañ tiempo ix ec'b'ati. C'anb'ejec eyab' d'a e mam e nun. Ab'ecpax tas syal eb' viñ ichamtac vinac.
- ⁸ Ayic ix pucaxcanb'at anima d'a junjun nación yuj Jehová Axoñej Ochi, yuj yac'ancanem stz'acañil sluum junjun choñab', d'a sb'ab'elal ix sna d'a jantac co b'isul a oñ israel oñ tic.

- 9 A oñ yirñtilal oñ viñaj Jacob ix oñ sic'canel Jehová yic tzoñ ochcan yicoc.
- 10 Oñ ilchajelta yuj d'a jun tz'inan luum, b'aj te ov yec'ic'. Ix oñ stañvej val, ix oñ sya ilani, icha val co ya ilan snenal yol co sat.
- 11 Icha tz'aj sjuanb'at so' noc' nivac ch'acb'a, sc'ayb'an yune' noc' yic sjeñvi, icha pax tz'aj yic'anb'at yune' noc' chi' d'a yib'añ sc'axil, icha val chi' ix oñ yutej Jehová.
- 12 A ix oñ ic'ancoti, malaj junoc comon dios ix colvaj yed'oc.
- 13 Ix laj yac'can lum tzalquixtac quiquej. A tas sq'uib'q'ue d'a sat luum ix yac' cab'lej, ix yac'anpax noc' yalchab' tz'elta d'a yoltac q'uen q'ueen d'ayoñ yed' aceite tz'el d'a te' olivo sq'uib' d'a scaltac q'uen q'ueen.
- 14 Te nivan yal yim noc' co vacax yed' noc' chiva ix elta, ix co b'oan queso d'ay. Ay noc' quelemtac calnel ix co chi'a. Ix co chipax noc' ch'ac calnel yed' noc' chiva te b'aq'uech stañvaj d'a Basán. A val ixim trigo te vach' ix co va'a, ix cuc'an vino, aton yal sat te' uva.
- 15 Ex vetchoñab', axo yic ix ex b'aq'uechb'i a ex choñab' Jesurún ex tic,^{32.15} ix eyic'anel e b'a d'a Jehová ix oñ b'oani, ix e patiquej-canel co Columal chi'.
- 16 Ix e tzuntzej val cot yoval sc'ol Jehová, yujto ix ex och ejmelal d'a juntzañ ch'oc diosal chach'ilel yuj.
- 17 Ix eyac'an e silab' d'a juntzañ enemigo, juntzañ mañ diosoc, d'a juntzañ comon dios manta

32.15 **32:15** A jun lolonel Jesurún syalelc'ochi “Jun tojol”, tz'ilchajpax d'a 3.5 yed' d'a 33.26.

b'aj tzeyaq'uem e b'a, juntzañ comon dios toto sb'ojiq'uei, b'aj mañ yac'nacoc em sb'a eb' co mam quicham.

- 18 A ex vetisraelal ex tic, ix b'at satc'olal eyuuj mach ix oñ b'oani yed' co Columal. Majxo e nacot co Diosal ix oñ ac'an pitzvoc.
- 19 Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová ayic ix yilan juntzañ chi', ix ex spatiquejcanel a ex yuninal ex tic.
- 20 Ix yalan Jehová icha tic: Mañixo ol in b'at q'uelan d'a eb', ol vila' tas ol yutoc sb'a eb'. Val yel a juntzañ anima tic te malaj svach'il eb', max yal-laj vac'anoch eb' yipoc in c'ool.
- 21 Ix stzuntzejcot voval eb' yuj juntzañ sdiosal to mañ diosoc. Ix chichon in c'ol d'a eb' yuj juntzañ dios malaj yelc'och chi'. Vuuj, ol tz'a sc'ool eb' yuj juntzañixo choñab' malaj yelc'ochi. Añejtona', ol in tzuntzejcot voval eb' yuj tas ol vac' d'a juntzañixo anima manto nachajel yuuj.
- 22 Ix te cot val yoval in c'ool, icha sq'ue ñilñon yoc te' c'ac'. Masanil tas ay d'a yich lum lum stz'acانب'at yuuj, scha sc'ac'al lum masanto sc'och d'a yich nivac vitz.
- 23 Ichato ol in julb'at juntzañ jul-lab' d'a yib'añ eb', syalelc'ochi to ol vac'b'at masanil macañil yaelal d'a yib'añ eb'. Aton juntzañ tic:
- 24 Vejel, c'ac'al ilya te ov, jun yaelal te ov satanel anima. Ol vac'انب'at noc' chium noc' d'a scal eb' yed' noc' chan te ov svenenoal.
- 25 Ol laj cham yuninal eb' d'a yoltac calle yuj q'uen espada. Xivc'olalxoñej ol ajec' eb' d'a spat.

- Ol cham eb' quelemtac, eb' ix cob'estac, eb' icham anima yed' eb' unin tzato chuni.
- 26 Ix in na' to ol in saclemcanb'at eb' israel tic, ol in satanel eb' d'a sat lum luum tic yic vach' mañxa b'aj ol b'inaj eb'.
- 27 Palta malaj in gana tzin sb'uch eb' ajc'ool, malaj in gana syic'chaañ sb'a eb'. Talaj syal eb' icha tic: A oñ val ix co satel eb' israel tic, mañoc Jehová ix satanel eb', talaj xchi eb'.
- 28 Malaj jab'oc spensar eb' anima chi', max nachajel-laj yuj eb'.
- 29 Tato ay spensar eb', tzam nachajel yuj eb' tas ol elc'ochoc.
- 30 ¿Tas yuj ix el lemnaj mil eb' israel d'a junoc eb' yajc'ool? ¿Tas yuj lajuñe' mil eb' ix el lemnaj d'a chavañoc eb'? A eb' ajc'ol chi' malaj jab'oc tas syal yuj eb', palta a in Jehová in Scolumal in eb' israel chi', ix vac'och eb' d'a yol sc'ab' eb', xchi Jehová.
- 31 A eb' cajc'ol chi' yojtac eb' to a sdiosal eb' scolani, max yal slajb'an sb'a yed' co Columal a oñ tic.
- 32 A eb' cajc'ol chi' stzalaj eb' yed' chucal icha schucal eb' aj Sodoma yed' eb' aj Gomorra. Axo stzalajc'olal eb' chi' lajan icha veneno.
- 33 A svino eb' lajan icha svenenoal sti' noc' chan, scham anima yuuj, xchi viñaj Moisés chi'.
- 34 Ix yalanxi Jehová icha tic: Masanil chucal ix sc'ulej eb' ajc'ol chi', naanñej vuuj, ichato toñej sic'an vuuj.
- 35 A inñej ay valan vic vac'anoch syaelal eb'. A in ol vac' spac d'a eb' icha smoj schaan eb'. Ay jun

c'ual ol satel eb', yujto lac'anxo sja sc'ual.
 Jab'xoñej sc'och yorail satel eb', xchi.

- 36 A Jehová ol och yed' eb' schoñab' ayic ol yilani to mañxalaj yip eb'. Ol oc' sc'ool Jehová chi' d'a eb' schecab', ayic ol yilani to mañxa junoc mach syal scolvaji, mañxalaj eb' checab', ma eb' yic sb'a.
- 37 Ichato chi' ol sc'anb'an Jehová d'a eb' ajc'ol chi': ¿B'ajtil ay e diosal ticnaic, juntzañ tzex colani, aton juntzañ tzeyac'och yipoc e c'ool,
- 38 juntzañ schianb'at xepual e silab' yed' yuc'an e vino tzeyac' d'ay silab'il? Q'ueocab' van e diosal chi' yic scolvaj eyed'oc. Cotocab'i yic tzex stañvej.
- 39 Naecoti to a inñej Dios in. Malaj junocxo dios d'a vichañ. A in svac'cham anima, a in pax svac'xi pitzvoc eb'. A in svac' echnaj eb' anima, svañtanpax eb'. Malaj mach syal scolan sb'a d'a yol in c'ab'.
- 40 A in Jehová in tic, ayinñej ec' d'a masanil tiempo, svic'chaañ in c'ab' svac'an in ti'
- 41 to ol in b'o yaj jun oval tic. Icha junoc sñicq'ue ye q'uen yespada toxoñej scopopi yic sb'at d'a oval, icha chi' ol in c'ulej, yic ol in b'at vac' spac d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ol vac' syaelal eb' icha d'a smojal schaan eb'.
- 42 Chic'tacxoñej ol aj in jul-lab' yuj schiq'uil eb'. Axo vespada ol xicancanb'at schib'ejal eb' chamnac yed' pax eb' yamb'ilcot d'a oval. Axo sjolom eb' ayoch ajc'olal d'ayin chi', chic'tacxoñej ol ajcanoc, xchi Jehová chi'.

43 Ex anima d'a junjun nación, tzalajañec yed' schoñab' Jehová, yujto ol spactzitej schamel eb' schecab'. Ol satel eb' ayoch ajc'olal d'a eb', ol yac'an tup smul eb' schoñab' chi' d'a yib'añ. Ol sacb'itajxi slum eb' yuj Jehová, aton b'aj ix laj emcan schiq'uil eb', xchi viñaj Moisés chi'.

Slajvub' checnab'il yalnaccan viñaj Moisés

44 Ix c'och viñaj Moisés d'a yichañ masanil choñab' Israel, tzac'anoch viñaj Josué yuninal viñaj Nun yuj viñ, ix yalan masanil slolonelal jun b'it tic viñ d'a eb'. 45 Ix lajvi chi' ix yalan viñ icha tic:

46 A tas ix val tic d'ayex, naanñejocab' eyuj d'a masanil tiempo. Aq'uecoch d'a e c'ool. C'ayb'ejec eb' eyuninal yic ol sc'anab'ajej jun ley tic eb' sic'lab'il. 47 Mañ comon loloneloc juntzañ tic, palta to ay e q'uinal yuuj. Tato tze c'anab'ajej smasanil, ol najatb'oc e q'uinal d'a sat lum lum ol eyiquej d'a sc'axepalec' a' Jordán tic, xchi viñ.

Ix yal Jehová tas ol aj scham viñaj Moisés

48 A d'a jun c'u chi' ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

49 Q'ueañ d'a lum svitzal Abarim, tzach q'uec'och d'a sjolom lum svitzal Nebo d'a yol lum yic eb' moabita, d'a yichañ Jericó. Ata' ol ilcamb'at lum Canaán ol vac' d'a eb' etchoñab' tic. 50 A d'a sjolom jun lum vitz b'aj ol ach q'ue chi', ata' ol ach chamoc, icha ix aj scham viñ uc'tac aj Aarón d'a lum jolom vitz Hor. 51 Yujto ix e tenec' tas ix val d'ayex e chavañil, maj in eyic'chañ d'a yichañ eb' choñab' israel d'a a' scuchan Meriba-cades, d'a

taquiriñ lum Zin. ⁵² Yuj chi' mañxo ol ach c'ochlaj d'a lum luum ix vac' in ti' vac'an d'a eb' etchoñab' Israel, najatxoñej ol ilcanb'at luum, xchi d'a viñ.

33

Ix yalcan vach' lolonel viñaj Moisés'R'd'a yib'añ eb' israel

¹ Ayic van sc'och stiempoal scham viñaj Moisés schecab' Jehová, ix och ijan viñ yalancan vach' lolonel d'a eb' yetisraelal. ² Ix yalan viñ icha tic:

Scot Jehová d'a lum vitz Sinaí. Ato d'a Edom syac'cot saquilq'uinal d'ayoñ. Ato pax d'a lum vitz Parán syac'cot copan stziquiquial. Scot yed' eb' yángel mañxo b'ischajb'enoc. A d'a svach' c'ab' yed'nac ley, sq'ue ñilñon sc'ac'al.

³ A Jehová sxajanan eb' schoñab', stañvej eb' yicxo. A eb' chi' tz'och ejmelal d'a yichañ, sc'anab'ajan schecnab'il eb'.

⁴ A jun ley svac'can tic, ichato smacb'en eb' yiñtilal Jacob yaji.

⁵ A Jehová ayoch reyal d'a Jesurún,^{33.5} ayic smolb'an sb'a eb' yajalil choñab', ayic smolb'an sb'a masanil eb' yiñtilal Israel, xchi viñ.

⁶ Ix syamanoch viñ yalancan vach' lolonel d'a yib'añ junjun iñtilal. Ix yalan viñ yuj eb' yiñtilal Rubén icha tic:

Ayñejocab' ec' eb' yiñtilal Rubén. Mocab' satel eb', mocab' quenñejoc ol aj sb'isul eb', xchi viñ.

⁷ Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal Judá icha tic:

33.5 **33:5** Il nota d'a Deuteronomio 32.15.

Mamin Jehová, ab' tas syal eb' yiñtilal Judá. Ic' meltzaj eb' d'a schoñab', colvajañ yed' a poder yic syal stec'b'an sb'a eb' d'a yichañ eb' yajc'ool, xchi viñ.

⁸ Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal Leví icha tic:

Mamin Jehová, ic q'uen Tumim yed' q'uen Urim, ix ac' q'uen d'a viñ sic'b'ilel uuj, aton viñ ix ac' proval d'a Masah, viñ ix a telaj a b'a yed'oc d'a a' Meriba.

⁹ Yelxo val ix ach snib'ej eb' yiñtilal Leví chi' d'a yichañ smam snun, d'a yichañ yuc'tac, ma yuninal. A eb' chi' ix sc'anab'ajej a checnab'il eb', maj yixtejb'at a trato eb' alb'ilcani.

¹⁰ Syac'nej a ley eb' sc'ayb'ej eb' yiñtilal Jacob. Syalannej a c'ayb'ub'al eb' d'a eb' yetisraelal. Sñusannej incienso eb' d'a ichañ, sñusan juntzañ silab' eb' stz'a smasanil d'a altar.

¹¹ Mamin Jehová, ac' val a vach'c'olal d'a yib'añ eb', schaocab' a c'ol yic syac'an yopisio eb' d'ayach. Tza satcanel eb' yajc'ol eb' yic vach' maxtzac q'ue van eb' schichon sc'ol d'a eb', xchi viñ.

¹² Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal Benjamín icha tic:

Te xajan eb' yiñtilal Benjamín yuj Jehová, d'a junc'olal ayec' eb'. A scolvaj yed' eb'. A ayoch stañvumaloc eb', xchi viñ.

¹³ Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal José icha tic:

Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ sluum eb' yiñtilal José. Aocab' yal ac'val vach' tz'em d'a luum, ayocab' a a' sq'ueul d'a sat luum.

- 14 Vach'ocab' tz'aj sq'uib' sat tas tz'el d'a sat sluum eb' d'a junjun ab'il, vach'ocab'pax tz'aj sat te te' d'a junjun ujal.
- 15 Nivanocab' sat te' avb'en te' vach' tz'el d'a spac'ultac lum vitz aytaxonec' d'a peca' smol eb'.
- 16 Vach'ocab' tz'aj sat te' avb'en te' tz'el d'a sat sluum eb' yuj svach'c'olal Jehová, aton sch'oxnac sb'a d'a scal te' q'uiix ayoch sc'ac'al. Cotocab'can masanil juntzañ vach'c'olal tic d'a yib'añ eb' yiñtilal José, aton viñ sic'b'ilel d'a scal eb' yuc'tac.
- 17 Te ay smay eb' yiñtilal José, aton eb' yiñtilal Efraín mañxo b'ischajb'enoc yed' eb' yiñtilal Manasés, smilalxo eb'. Te ay smay eb' icha junoc noc' mam vacax, ma icha yip junoc noc' caltacte'al vacax nivac sch'aac. Ol spech masanil choñab' eb' masanto b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal, xchi viñ.
- 18 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal Zabulón yed' eb' yiñtilal Isacar icha tic:
Tzalajañec ex yiñtilal Zabulón b'ajtac tzex eq'ui.
Añejtona' ex pax tic ex yiñtilal Isacar, tzalajañec b'ajtac cajan ex.
- 19 Tzeyavtejcot masanil eb' eyetisraelal d'a tzalquixtac, tzeyac'an silab' to scha sc'ol Jehová. Tzeyac' tzalajb'oc e c'ool yed' b'eyumal ay d'a yol a' mar yed' juntzañ tas te vach' ay d'a stitac a' chi', xchi viñ.
- 20 Ix yalanpax viñ yuj eb' yiñtilal Gad icha tic:
Ic'jocab' chañ Jehová ix ac'an levanb'oc sluum eb' yiñtil Gad. Lajan eb' icha noc' nun choj tz'em cutzan, sjecchitanel sc'ab' yed' sjolom

schib'ej. Icha chi' ol yutej eb' yajc'ool eb' yĩntil Gad chi'.

21 Ix sic'canel lum luum te vach' eb' yĩntil Gad chi'. A jun luum chi' smoj val to a d'a eb' yajal tz'ac'ji luum. Ayic ix smolb'an sb'a eb' yajalil choñab' Israel, a eb' yĩntil Gad ix sc'anab'ajej eb' icha val yalan schecnab'il Jehová, xchi viñ.

22 Ix yalanpax viñ yuj eb' yĩntil Dan icha tic: A val eb' yĩntil Dan tic lajan val eb' icha junoc noc' quelem choj ay d'a Basán sq'ue tz'itnajoc, xchi viñ.

23 Ix yalanpax viñ yuj eb' yĩntil Neftalí icha tic: A eb' yĩntil Neftalí tic, vach' yajcan eb' yuj svach'c'olal Jehová, yic eb' yaj lum tz'emc'och d'a sur d'a a' ñajab', xchi viñ.

24 Ix yalanpax viñ yuj eb' yĩntil Aser icha tic: Tzijtumocab' svach'c'olal Jehová syac' d'a eb' yĩntil Aser, xajanocab' eb' yuj eb' yetisrael. Ochocab' eb' b'eyumal yuj yaceiteal te' olivo ay d'a sluum.

25 Aocab' q'uen hierro yed' q'uen bronce tz'ec' c'atan syamnub'aloc spuertail schoñab' eb'. Tec'anocab' eb' d'a masanil tiempo.

26 Ex Jesurún, malaj mach syal slajb'an sb'a yed' co Diosal. Te ay smay sb'eyec' d'a yib'añ asun ayic sjavi oñ scolo'.

27 A Dios ayñejec' qued'oc. D'a masanil tiempo tzoñ stañvej. A jantac spoder malaj slajvub', tzoñ scol sic'lab'il. A Jehová ol ic'anel eb' cajc'ol d'a quichañ, ol yalani to ol co satel eb'.

- 28 A oñ israel yiñtil oñ viñaj Jacob tic, junc'olal ol oñ ajñjec' yed' quiñtilal d'a co lum. Te vach' ol aj ixim co trigo yed' sat te' co uva, yujto mañ ol och vaan yac'an ñab' d'a co lum tic.
- 29 Ex vetisraelal, te vach' quico', ¿mach val juncoc syal slajb'an sb'a qued'oc? A Jehová tzoñ colani, a tzoñ tañvani, scolvajpax qued'oc. Icha quespada yaj Jehová yic scac'an ganar eb' caje'ool. Ol yaq'uem sb'a eb' caje'ol chi' d'ayoñ, xchi viñaj Moisés chi'.

34

A schamel viñaj Moisés

1 A d'a spañanil yol yic Moab ayec' viñaj Moisés chi' ayic ix q'ue viñ d'a jolom vitz Nebo ay d'a sjolom lum nivan vitz Pisga, aton lum ay d'a yichañ Jericó. Ata' ix sch'oxcanb'at masanil lum lum Jehová yil viñ: Aton masanil lum Galaad masanto b'aj ay smacb'en eb' yiñtilal Dan, 2 lum smacb'en eb' yic Neftalí, eb' yic Efraín, eb' yic Manasés yed' masanil lum yic eb' yic Judá, masanto sc'och lum d'a a' mar Mediterráneo. 3 Scot lum d'a Neguev masanto sc'och lum d'a yac'lical sti' a' Jordán yed' d'a masanil spatictac Jericó schoñab'il te' palma, masanto sc'och lum d'a Zoar. 4 Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic:

Aton jun lum tic vac'nac in ti' vac'an d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob. Valannac d'a eb' viñ icha tic: A jun lum tic ol vac' d'a eb' eyiñtilal, xin chi, yuj chi' tzin ch'oxcanb'at lum d'ayach, vach'chom mañxo ol ach c'och d'a lum, xchi Jehová chi' d'a viñ.

⁵ Ix lajvi chi', ata' ix cham viñaj Moisés schecab' Jehová chi', d'a yol yic Moab, icha ix aj yalan Jehová chi' d'a viñ. ⁶ A d'a jun ch'olan d'a yol yic Moab d'a yichañ Bet-peor ix mucji viñ yuj Jehová chi', palta malaj mach ojtannac jun b'aj mucancan snivanil viñ chi'. ⁷ 120 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ. Vach'to yilan viñ, tec'antopax viñ ayic ix cham viñ chi'.

⁸ Jun val ujal ix och eb' choñab' israel d'a cusc'olal yuj schamel viñ chi' d'a tz'inan luum yic Moab, icha sb'eyb'al eb'. ⁹ Ayic manto cham viñaj Moisés chi', ix yac'canb'at sc'ab' viñ d'a yib'añ viñaj Josué yuninal viñaj Nun yic schaancan sje-lanil viñ yed' yopisio icha ix aj yalan Jehová. Yuj chi' a eb' choñab' israel, ix sc'anab'ajej eb' tas ix yal viñaj Josué chi'.

¹⁰ Atax d'a jun tiempoal chi', mañxa junocxo schecab' Jehová d'a scal eb' choñab' israel q'uelc'umb'a ix aj Jehová ix lolon yed'oc, icha ix aj slolon yed' viñaj Moisés. ¹¹ Mañxa junocxo mach ix c'ulan tas satub'tac yilji yed' milagro icha sc'ulejncac Jehová yed' viñaj Moisés chi' d'a yol yic Egipto d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ eb' ayoch yajalil yed' viñ yed' d'a masanil eb' aj Egipto chi'. ¹² Malaj junocxo mach nivan yelc'och sc'ulan tastac ay smay icha sc'ulejncac viñaj Moisés d'a yichañ eb' yetisraelal.

A Ch'an Biblia D'a Chuj San Mateo
The Holy Bible in the Chuj San Mateo language of
Guatemala

La Santa Biblia en Chuj de San Mateo Ixtatán

copyright © 2007 Sociedad Bíblica de Guatemala

Language: Chuj de San Mateo Ixtatán (Chuj)

Dialect: Ixtatán

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

43e98fca-30dd-583b-b172-dc26d705ee90